

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

4. 7. 1986. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVIII • 150 ДИН • БРОЈ 1801

Шпијуни никад не мирују (стр. 16-17)

КАРЛО ВЕЛИКИ (742 - 814)

ФРАНАЧКИ И ЛАНГОВАРДСКИ КРАЉ И РИМСКИ ЦАР, ДОЗВОЉАВАО ЈЕ ЖЕНАМА ДА ОБЕДУЈУ ЗА ТРПЕ-ЗОМ ПЛЕМИКА ПОД УСЛОВОМ ДА СЕ НЕ МИРИШУ ЈАКИМ ПАРФЕМИ-МА КАКО НЕ БИ ОДВЛАЧИЛЕ ПАЖЊУ МУШКАРАЦА ОД ЈЕЛА.

ЦРНА МАЧКА

СМАТРА СЕ СРЕКОМ САМО У ЈЕДНОЈ ЗЕМЉИ НА СВЕТУ - ЕГИПТУ.

УБИСТВА

У САД СУ СЕ ОД 1964. ГОДИНЕ УДВОСТРУЧИЛА ГОДИШЊЕ НА ОВАЈ НАЧИН ИЗГУБИ ЖИВОТ 20000 АМЕРИКАНАЦА - ЈЕДАН СВАКА 23 МИНУТА.

ЈАНГАДА

КРХКИ СПЛАВ КОЈИ ЛИЧИ НА ВЕКУ ДАСКУ ЗА ЈЕДРЕЊЕ ЈЕ ЗАПРАВО РИВАРСКИ БРОДИК БРАЗИЛСКИХ РИБАРА. ОНИ ВЕШТО СТОЈЕ НА ЊЕГОВОЈ КЛИЗАВОЈ ПОВРШИНИ, ВЕСЛАЈУ И ВУКУ МРЕЖЕ.

©1986 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● крупни царски деглић или деглић са кљуном од сло-новаче из шума југоисточних подручја САД и Кубе донедавно се сматрао изумрлим. Међутим, пре извесног времена кубанска експедиција на југоисто-

ку земље нашла је један приме-рак царског деглића који иначе може да достигне величину вра-не.

●●● железничка мрежа на нашој планети укупно је дугач-ка 1 256 000 километара. Север-на и централна Америка имају 353 000 километара пруге. Евро-па 400 000 км, Азија 175 000, Јужна Америка 108 000 км, Аф-рика 70 000 км и Аустралија 50 000 км.

●●● грешња води порекло из! Мале Азије и оlande је касније пренета у Европу. Прве податке о овом воћу оставио је Теоф-раст из Еразоса (око 370-285. г. пре н.е.). Плиније Старији (23-79. г.) описао је девет врста грешња, а данас их има преко две стотине.

●●● кока-кола, која је ових дана прославила стоти рођен-дан, и даље држи неприкоснове-но прво место међу безалкохол-ним пићима. Међутим, откако је Роналд Реган ушао у Бели ку-ћу, „пепси“ се мало више при-ближила „коки“: познато је, наиме да је „кока-кола“ била и остала пиће демократа, а „пеп-си“ републиканаца. Рат између

две странке и два пића и даље траје - на телевизији, у штампии (преко реклама), на пријемима.

●●● Велика Британија данас нема ниједан носач авиона што јој се и те као осветило у току рата за Малвинска острва. Ен-глези дају предност платформа-

ма с којих авиони узлећу верти-кално, али невоља је у томе што су то много мањи апарати који могу да понесу мање терета од оних што узлећу са рампи носача авиона.

●●● слепих мишева који су по многим најчуднији сисари, има преко осам стотина врста, а исхрана им је врло различита. Неки се хране воћем, нектаром

из цвећа и поленом играјући та-ко изванредно важну улогу у опрашивању. Већи део, ипак, нема везе с вегетаријанцима. Крупније врсте слепих мишева хране се инсектима, жабама, гуштерима, мишевима.

●●● доскора су лекари успе-вали да поврате слух пацијенти-ма код којих су повређене слушне кошчице на тај начин што су правили протезу од пар-ченцета кости узете од оболелог. Недавно су стручњаци Московског института за ухо, грло и нос успели да уништене кошчице замене протезом од -

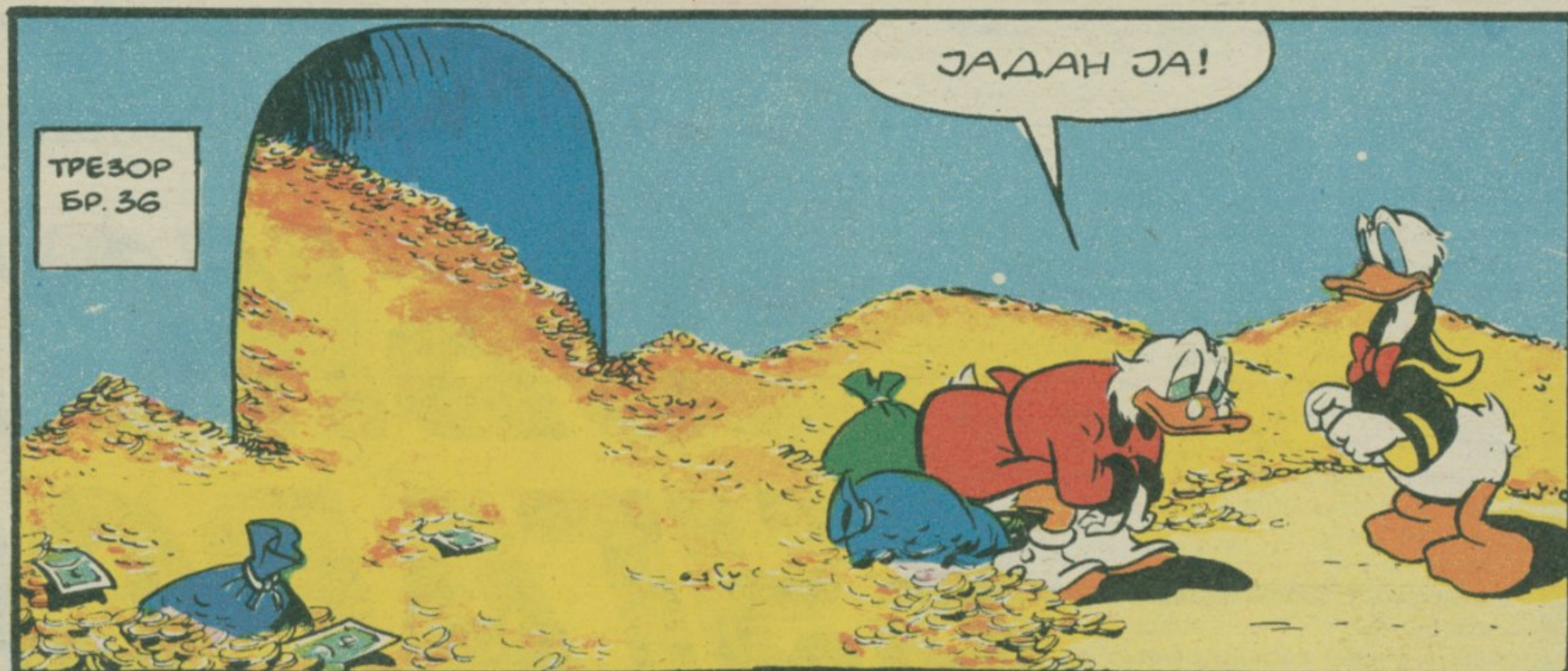

меких ткива. Узимање минија-турног парченцета коже, хрска-вице и вене потпуно је безбол-но.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

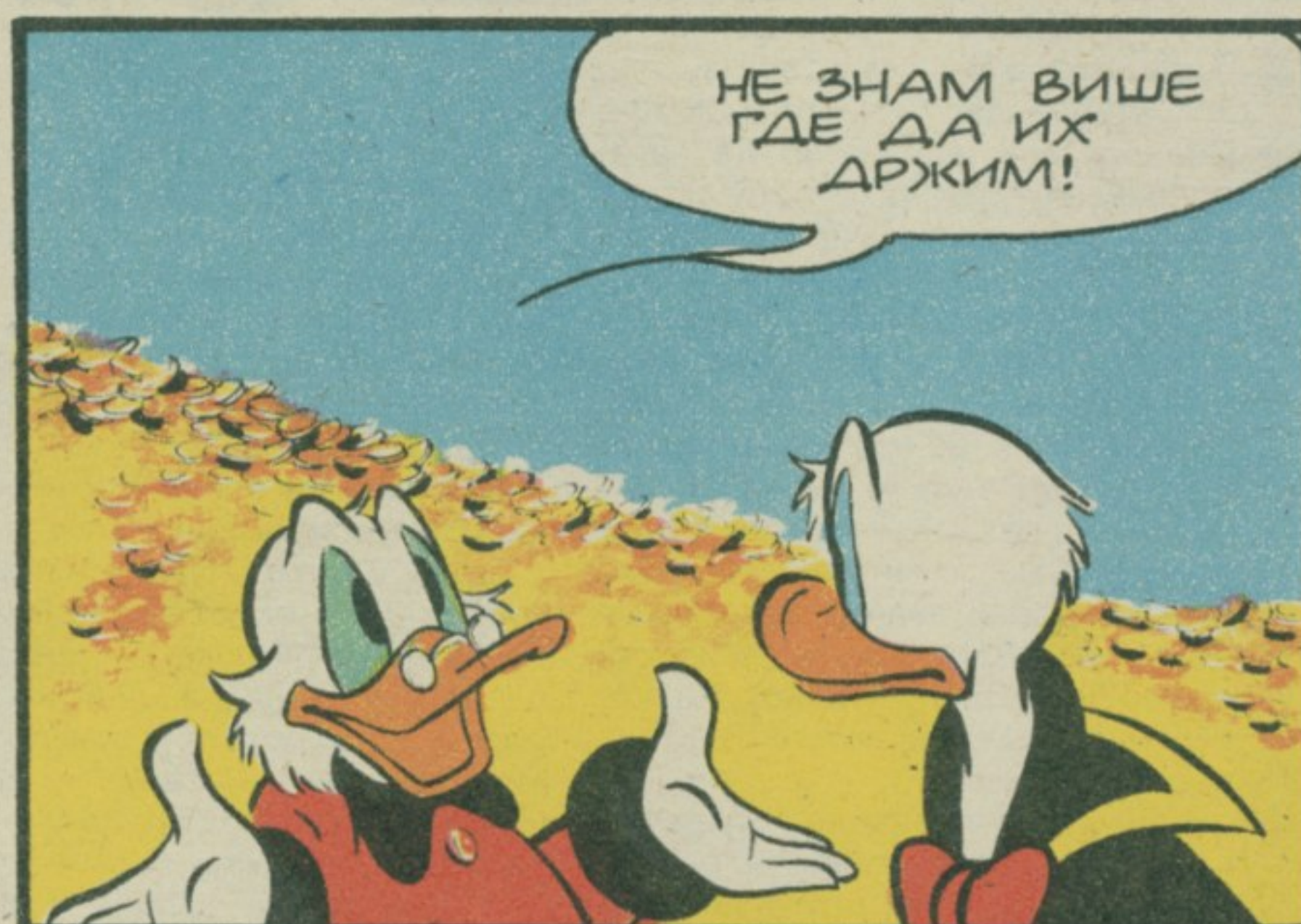

ЈАДАН ЈА!

ТРЕЗОР
БР. 36

ОВЕ МОЈЕ ПАРЕ
ЋЕ МЕ БАЦИТИ НА
ПРОСЈАЧКИ
ШТАП!

НЕ ЗНАМ ВИШЕ
ГДЕ ДА ИХ
ДРЖИМ!

СВАКЕ НЕДЕЉЕ ОДКАМАТЕ
ДОБИЈЕМ ТОЛИКО НОВЦА...

...ДА МОРАМ ДА
ЗИДАМ НОВИ
ТРЕЗОР!

НЕ МОГУ СЕБИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ
ДА ПРИУШТИМ НОВИ ТРЕЗОР!
ИМАШ ЛИ ТИ НЕКО ПАМЕТНО
РЕШЕЊЕ?

У МОЈОЈ КАСИ
ИМА ЈОШ ДОСТА
МЕСТА!

● ● ● НЕМИРНО ПОПОДНЕ У СКОПЉУ ● ● ●

УБИСТВО БУГАРСКОГ АГЕНТА

Иако је било тек девет часова пре подне, у Градском парку у Скопљу већ су се видели шетачи, понајвише мајке са децом. Побочном стазом полако су корачали млађи човек са завијеном руком и један седамнаестогодишњак и тихо разговарали. Чим је дечак стигао на састанак, саговорник га је дочекао речима:

— Ја сам илегалца и ако нам приђу агенти, мораћу да бежим! Ти немој, реци да ме не познајеш и да сам застао због шибице... да припалим цигарету!

Младић је климнуо главом. И не бих много слагао, помислио је. Саговорника није познавао. Јуче му је у очевој кафани речено да дође данас у девет на састанак и он је дошао. Није знао да поред њега корача Никола Коле Чашуле, секретар Месног комитета СКОЈ-а Скопља, али је схватио да саговорник није тек тако поручио да жели да га види. Нарочито сада када је стао да се распитује о скојевској организацији Друге мушке гимназије чији је истакнути члан био и дечак. Истина, Чашуле је загледао дечакове кратке панталоне и похабане сандале, питајући се у себи како то — скојевац па „панталонице“, али гимназијалац томе није придавао значај. Ватрено је објашњавао Чашулу о бројности скојеваца у Другој мушкој и њиховим акцијама, оданости Партији, информисаности...

Чашуле је пажљиво слушао и после двадесетак минута растао се од свог млађег друга заказавши му нови састанак истог дана увече у 8.30 код Соколског дома.

Био је 10. август 1942. године.

Кочо Битољану, како се осамнаестогодишњак звао, размишљао је целим путем до куће о мало-пређашњем разговору. На крају је закључио да се припрема велики подухват и да се рачуна на његове другове из Гимназије. Зашто би се иначе тај са завијеном руком интересовао за скојевце Друге мушке. О њиховој изузетној организованости и активности Месни комитет Партије зна много... Једино му није било необично што га је непознати замолио да га ословљава са — Доктор. Разумео је, рат је, Скопље је врвело од бугарских полицајаца, конспиративност је била неопходна.

СТИГАО ЈЕ ЦРНИ

Набивши руке дубоко у џепове панталона, Битољану шутну један каменчић и пожури. Поверење које се указује скојевцима испуњавало га је задовољством. Према да су били млади, они су се понашали као зрели људи. Акције које су предузимали нису биле непромишљене, напротив.

Гимназијалац је једва сачекао вече. Међутим, овог пута Чашуле није дошао сам. Човека кога је довео представио је као Црног из Месног партијског комитета. Сва тројица су пошли ногу пред ногу околним улицама. Чашуле је ћутао, а Црни испитивао Битољану, о истим стварима које су јутрос занимале Доктора. Изненада, Црни је застао и упитао дечака:

— Да ли си, друже, спреман да

обавиш сваки задатак који пред тебе постави Партија?

Питање је дошло као гром из ведрог неба. Нормално да би обавио, зачудио се Битољану, и не само он, већ листом сви скојевци у граду... зауставио је да каже, али га је Чашуле претекао:

— Знамо ми њега, али не треба нам само он!

Црни, у ствари Павле Наков, готово је шапатом објаснио Битољану да три до четири скојевца треба да учествују у акцији, инсистирајући да му младић опише неколико најбољих из своје гимназије. Неколико тренутака је ћутао, а онда опалио као из топа:

— Јеси ли чуо за агента Мачкова?

ДРУГА МУШКА ГИМНАЗИЈА

Битољану се трже. Ко није чуо за Манета Мачкова. Предратни благајник Секције грађевинских радника. Мачков је почео црну каријеру покравши синдикални новац. Избачен је из Синдиката, али му је познавање свих његових активиста користило када је започео рат. Пошто се ставио у службу бугарских окупатора, постао је један од њихових најбољих полицијских агената у Скопљу. Специјалност му је била хватање напредних радника и комуниста с којима је до јуче јео заједнички хлеб. Лично је руководио хапшењем и премлаћивањем и веома брзо постао изузетно „цењен“ агент групе „А“ односно одељења бугарске политичке полиције. „Углед“ му је посебно порастао после нечуеног мучења и убиства истакнутог македонског револуционара Цветана Димова.

Још у септембру 1941. Партија га је осудила на смрт, али ликвидација није успела. Мачков је постао опрезан. Знао је да комунисти неће одустати од намере да га убију.

Био је у праву: скопска партијска организација примила је на себе тај задатак. Искуство је говорило да акција мора бити добро планирана и зато је њена организација поверена Николи Чашулу и Павлу Накову. И један и други били су убеђени да је најбоље за акцију ангажовати скојевце јер су због дечаког изгледа били неупадљиви, лако су се кретали оку-

пираним градом, могли су сваком да приђу, а да не изазову подозрење и — што је најважније — нису живели у илегалности. Избор је пао на Другу мушку гимназију. Разуме се, Битољану то све није знао, али му је при помену Мачкова муњевито синило кроз главу шта је посредни. Наков и Чашуле су потврдили његову претпоставку питајући га кога предлаже за акцију. После краћег размишљања, Битољану је препоручио најактивнијег скојевца у гимназији Трпета Јаковлевског и секретара скојевских група у својим одељењима Димчета Бражанског и Блажу Белопету.

Момци су одушевљено прихватили учествовање у акцији. Истина, на захтев Накова, Битољану ништа ближе није рекао, није поменуо ни Манета Мачкова, али ни они нису много запиткивали.

У следећа два дана одржана су два састанка групе у стану Бражанског, Чашуле и Наков су присуствовали на оба. Чашуле је донео три револвера и две бомбе и показао младићима како се рукује оружјем.

ДВОЈИЦА ОДУСТАЈУ

У среду 13. августа Наков је одлучио да упозна групу са детаљима акције. Кад су чули да треба ликвидирати Манета Мачкова, Јаковлевски, Бражански и Белопета су ћутали као заливени. Неки су убледели. Сви одреда гледали су у под. Налазили су се пред великом одговорношћу и... смрћу. Манета Мачков је лисац, неће се он дати лако. Али они су скојевци, како погледати старијим друговима у очи. Одустати? Не! Сви су се изјаснили да прихватају задатак. Нису их чак поколебале речи Накова да ликвидација мора бити изведена усред бела дана како би имала већег одјека у народу.

Договорили су се да оружје до сутра остане у стану Бражанског и одатле крену у заседу у близини агендове канцеларије. Двојица ће

ЧЕТВОРИЦА СКОЈЕВАЦА БИЛИ СУ, ТАКО РЕЋИ, ДЕЦА, АЛИ СУ ИПАК У ЗАСЕДИ ХРАБРО ЧЕКАЛИ ОЗЛОГЛАШЕНОГ МАНЕТА МАЧКОВА

пуцати, двојица штитити одступницу. За напад је изабрано подне, када Мачков иде на ручак.

Истог дана увече Блажа Белопета је одустао: уплашио се дошао је Битољану кући и поштено признао. Уместо њега Јаковлевски и Битољану су одмах укључили у групу ученика седмог разреда Бранка Фрицханда. Сада су опет била четворица. Само до сутра... Сутрадан је одустао и Бражански. Не својом, већ вољом мајке која је пронашла оружје и добро изгрдила сина помињући „голобраду децу“ рат, шта ли... Бражански је хтео да пукне од муке.

Група је и по други пут обновљена: место Бражанског заузео је Ангелче Михајловски.

Наредних дана скојевци су вребали и пратили Мачкова. Узалуд. Згодну прилику никако нису могли да улуче. Или је агент био у друштву полицајаца, или у маси света, или га они касно угледали.

Сваке вечери Наков и Чашуле примали су неповољан извештај.

Илустровао Брана Јовановић

— Сачекајте га пред кућом — предложио је Чашуле.

Скојевци су размотрили предлог. Допао им се. Мачков је станао у крају познатом као Буњак-вац.

РУКОМ ПО КОСИ

У четвртак 20. августа група се „укопала“ у околини још у 13 часова: тројица су заузела бусију иза угла улице где Мачков скреће, а Ангелче преко пута, одакле је

имао добар преглед. Његов задатак био је да руком пређе преко косе када агент наиђе.

Време се споро вукло, а сунце убитачно пекло. Уморивши се од стајања, Јаковлевски, Фрицханд и Битољану сели су на степеник неке затворене радње. Зној им је цурио низ лице, но, око срца им је било хладно. Мачков је чудовиште и треба га савладати. Можда ће се, неком од нас данас угасити живот, јер агент неће свој лако

дати — црне је мисли по глави претурао Бранко Фрицханд. Битољану је покушао да заподене шалу. Није ишло: на лицима се појавио кисели осмех.

Назад се могло, али они нису хтели назад.

Четрнаест часова. Ништа!... Петнаест. Ништа!...

Одједном, Михајловски је загладио косу. Три скојевца скочише као опарени и кренуше према углу. Из појаса извадише револвере.

Мачков се појавио. Завио је иза угла брже него што се очекивало. Скојевци су му пошли у сусрет и кад су се нашли поред њега, потегли оружје. На лицу агента неверица.

Меци су га одбацили: скојевци су непогрешиво гађали. Прво се повио у страну, а затим посрнуо и стропоштао на плочник. Пресуда Партије, најављена у прогласу раније кришом растураном по Скопљу, била је извршена.

Миленко Тодоровић

Столице архитекта Роберта Вентурија: „Они који могу себи да их приуште и за-служују да их имају“, кажу критичари. Не чекајући на суд историје, Њујоршки Музеј савремене уметности уврстио их је у своју сталну поставку.

Портабл столица за аутостопера. У новитете са пројектантских столова америчких дизајнера спада и стерео фотеља за масажу која се продаје по цени од 1400 долара.

ЧОВЕК НИЈЕ СТВОРЕН ЗА СЕДЕЊЕ

Нико још није направио савршену столицу. Тако рећи несхватљиво, ако се узме да је столица, на крају крајева, једва нешто више од даске која служи да доњи део леђа издигне на пристојну удаљеност од пода. Невоља је у томе што су поменути део леђа и остатак људског тела страховито осетљиве ствари.

Славни амерички архитекта Френк Лојд Рајт није имао нарочитих главобоља док је пројектовао Гугенхајмов музеј у Њујорку, али су га зато столице силно измучиле. „Читаваог живота сам налетао и ударао о столице за које сам дао нацрт“, признао је 1953. године. Поносним власницима Рајтових трпезаријских столица с масивним наслонима неретко се дешавало да, пошто посегну за слаником, полете у правцу патоса. Рајт никада није пао са сопствене столице, али му се зато једном приликом десило да је, при покушају да с ње устане, обори усред препуног ресторана.

Ништа боље од Рајта нису прошли ни многи други великани архитектуре, опседнути, на изглед, скромном жељом да коначно створе пристојну столицу. По питању столице оклизули су се још Марсел Бројер, Лудвиг Милис ван дер Рое, Ле Корбизије, Ееро Сааринен. Ван дер Рое је једном приликом изјавио: „Готово да је лакше пројектовати небодер него добру столицу“.

Посао за механичаре и проналазаче

Некада давно чинило се да седење није ни издалека тако компликована ствар. У раном средњем веку краљеви су имали своје престоле, црквени великодостојници богато изрезбарена седишта у црквама, док су остали седали на шта стигну. Још 1458. године чланови француског врховног суда већали су седећи на патосу, што се лепо види са једне слике из тог времена.

НАЈБОЉА

Готово је лакше пројектовати небодер него добру столицу – ИЗЈАВИО ЈЕ СЛАВНИ АРХИТЕКТА ВАН ДЕР ПОЕ

ЈЕ

У размаку од двеста година столица су се догодиле две врло значајне ствари. Од 17. века почели су да је тапазирају, а почетком 19. добила је федере. Тачно на пола пута између ова два догађаја, у 18. веку, измишљена је фотеља.

Док су се у Европи из петних жила трудили да им наслоњачи буду што мекши и ушушканији, с оне стране Атлантика заузет је став да је прављење столица посао за механичаре и проналазаче, а не тапетаре. Сходно томе, почев од краја прошлог века, у Запад за патенте САД почеле су да пристижу хрпе нацрта за столице свих могућих описа и намене. Патентом је, рецимо, заштићено и нешто што се звало клавир-кревет и на чему се, судећи по називу, мало седело и свирало, а мало лежало и спавало.

Пошто су се нагледали масовно произведених ругоба, уметници и архитекте преузели су ствар у своје руке. Ле Корбизије је дао нацрт за столицу коју је оптимистички назвао „Величанствена удобност“, пет јастука у челичном кавезу. Столица је, заиста, деловала удобно, у уметничким круговима куповала се навелико, али изгледа да није била тако величанствено удобна, јер су јој се власници више дивили него што су у њој седели.

Пре него што је закључио да је лакше имати посла с небодерима, Ван дер Рое је 1929. дизајнирао своју чувену „Столицу из Барселоне“. Столица је, у ствари, била модерни престо јер је у ту сврху и направљена: за потребе шпанског краљевског пара који је требало да присуствује отварању Светске изложбе и да при том, на кратко, негде и седне. Ван дер Роева столица била је изузетно тешка, прескупа и повијала се на погрешну страну, али су копије ускоро постале обавезан детаљ у домовима „зналаца“.

После другог светског рата столице су послужиле као полигон за испробавање нових материјала. Осим што је свету показао да и на пластици може да

се седи, архитекта Ееро Сааринен је 1955. доказао да столица не мора обавезно да има четири ноге: његова се сасвим лепо држала на постољу. „Дијамантска“ столица Харија Бертоје из 1952. године продавала се одлично упркос чињеници да је Бертоји као инспирација послужила решетка за сушење судова и да је извор надахнућа био једва нешто мало неудобнији од резултата.

Важно је направити добар престо

Лозинка савремених дизајнера гласи: „ергономија“ (наука која учи како да се посао и средства за рад прилагоде потребама човека), а знамење ергономијски дизајниране столице је приручник са упутством за употребу. Нове столице по правилу имају много покретних делова: ручица, завртња и, у последње време, контејнера са сабијеним ваздухом за подизање и спуштање седишта. Правилно руковање столицом постало је нешто као вожња аутомобила: човек прво мора да савлада теорију.

У сваком стручном разговору о столицама данас се обавезно помињу карличне кости, кичмени пршљенови и снага потиска. Од описа онога што се дешава људима који проводе век седећи на лоше пројектованим столицама човека подилази језа: прекид крвотока, болно повијене кичме, нагњечени унутрашњи органи. „Најбоља столица је кревет“, тврди индустријски дизајнер Нилс Дифрајент из Рицфилда у Конектикату.

Типична Дифрајентова столица има бар десетак додатака који кориснику омогућавају да наслон столице и наслон за главу подеси према сопственом телу. Ниједан од тих делова не помера се у овом или оном правцу тек тако: ствар је до танчина проучио компјутер. Студио у коме ове столице настају претворен је у лабораторију. Ергономичност сваког новог модела испитује сплет од шездесетак жица које наслон и седиште по-

везују са компјутером. За време испитивања, свака од тих жичица региструје како сваки поједини део столице реагује на људско тело.

Ергономичност и прозачне ствари као што су удобност, практичност и приступачност цене некима уопште нису битне: важно је само направити добар престо. Вајар Кристофер Спроут из Њујорка прави столице у тзв. готско-футуристичком стилу. Ни једна од њих нема мање од два и по метра висине, а све су инспирисане древном афричком и египатском уметношћу.

„Нема више узвишености духа. Свуда сами скоројевићи. Столице какве су моје призивају доба империје“, каже Спроут. Призивале оне империјална или нека друга времена, извесно је да они који на њих седну „изгледају као деца или Лилипутанци на туђем престолу“, као што је извесно да није лако за-сести за метар и кусур висине.

Наслони?! Апсолутно непотребни

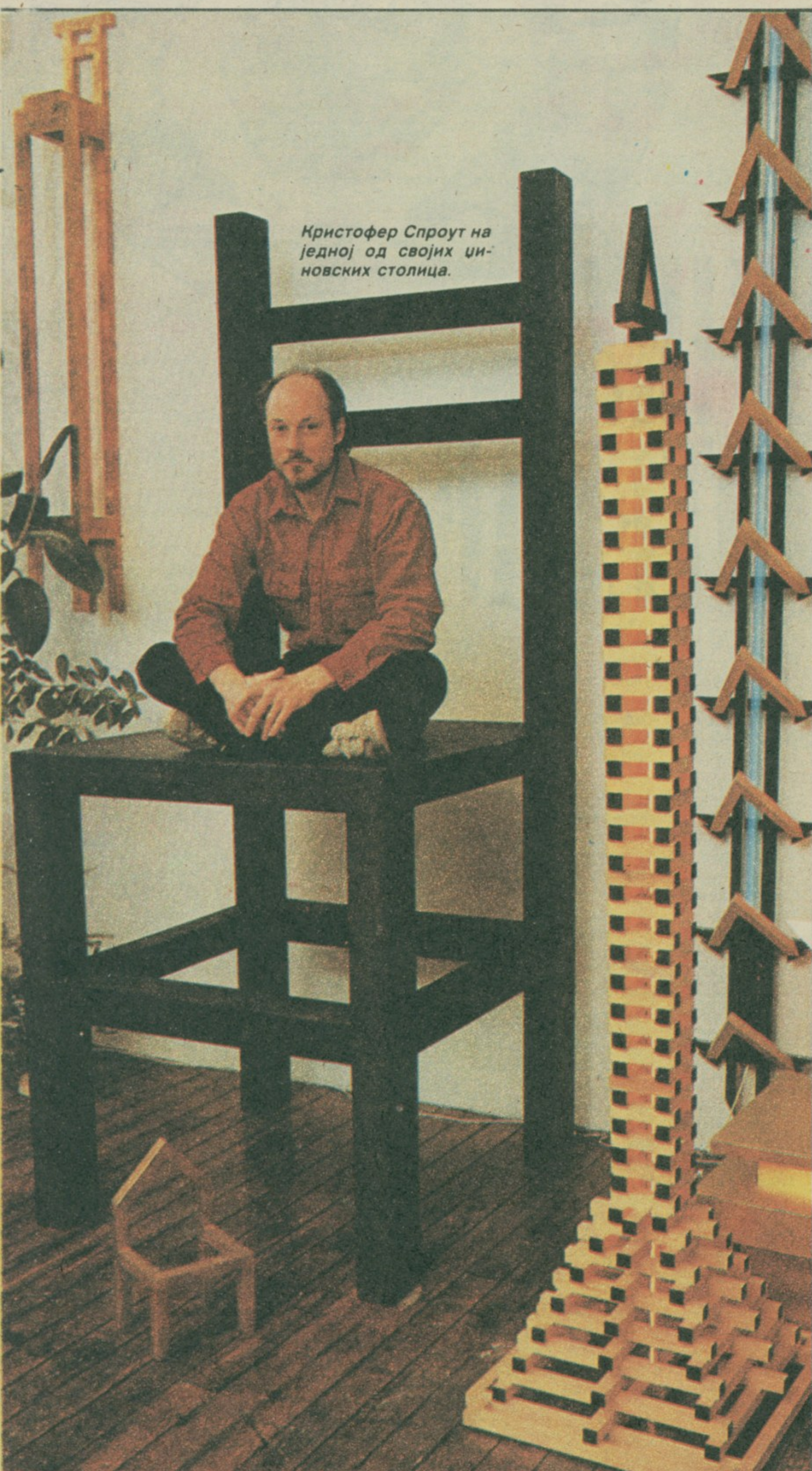
Професор универзитета у пензији, машински инжењер Мери Блејд нема никаквих дилема: најбоља столица је столица у којој се најмање седи. „Ако се не крећете, брзо почнете да губите калцијум из костију. Столица која вам савршено одговара највероватније је најштетнија по здравље“, тврди. Као некакав аргумент у прилог ове њене тврдње могла би да послужи чињеница да су се ергономијски пројектоване столице у првим свемирским капсулама НАСЕ показале као крајње неудобне.

Осим што сматра да су столице штетне, Блејдова још тврди и да им једно апсолутно није потребно: наслони. Онога тренутка када вам се леђа заморе, каже, време је да устанете.

Шта, дакле, да се ради? Мери Блејд саветује балансирање на ивици столице. Њихање би било друга могућност која се препоручује.

Мина Илић

СТОЛИЦА КРЕВЕТ

Кристофер Спроут на једној од својих цинковских столица.

10×10

ИЛИ ПРОНАЋИТЕ ГРЕШКУ

УГАЉ ЗА САЛАТУ

У свакој реченици по једна реч има слово више или мање.

1. Код осетљивих пацијената може доћи до кварења.

2. Срећом, и такви пацијенти могу да се оправе.

3. Песника су привлачили манастири и друга срамотна места.

4. Моја ташта је увек помало врискала кад говори.

5. За нас је Вук посебно значајан као скупљач ирских народних песама.

6. Народ је стрепео од краљице и дао јој надимак „крава“.

7. Овај талентовани младић редовно тренира и спрема се да преполови Бохинско језеро.

8. Угља немамо довољно ни за салату.

9. Докторове забелешке сам дао својој дактилографкињи: која уме да чита сврачији рукопис.

10. „Не брини, о краљу“, рече витез, „свако од нас може да посведочи колика је врелина твоје кћери.“

РЕШЕЊА:

1. кварења, 2. опораве, 3. самота, 4. врската, 5. лисских, 6. крава, 7. пре-плови, 8. угља, 9. свачији, 10. врлина.

ОСТВАРЕН ДЕЧЈИ САН

НАЈМЛАЂИ

АМЕРИЧКИ

БИБЛИОТЕКАР

— ЖЕЛИМ ДА
ОСНУЈЕМ
БИБЛИОТЕКУ — РЕКАО
ЈЕ ДЕСЕТОГОДИШЊИ
ЦЕСОН ХАРДМАН
ГРАДОНАЧЕЛНИКУ.
И ОСТАО УПОРАН

Десетогодишњи Цесон, најмлађи од троје деце Вејна и Линде Хардман, није могао да пожели ништа лепше од одлуке родитеља да се 1979. године, пошто је отац пензионисан, врате у своју родну Јуту. Породица се населила у Елзинору, око двеста педесет километара јужно од Солт Лејк Ситија. Мало место скривено на обронцима Стеновитих планина било је за дечака прави рај: чист ваздух, дивна околина, пријатни људи...

Али, у тој лепоти нешто му је ипак недостајало: требало је прећи десетак километара до прве библиотеке. У њој је могао да позајми највише три књиге — мало за радозналост десетогодишњака који је више од свега волео да чита.

У Елзинору је, додуше, постојао и књижевни клуб. Цесонову мајку изабрали су за потпредседницу, али све је то било тако мало и некако тужно према богатој библиотеци морнаричког гарнизона у којем је донедавно служио његов отац.

Неколико месеци је пао а онда се поверио мајци.

— Кажу да је овде пре

више година постојала библиотека — рекла му је. — У Клубу су, видела сам, кутије пуне тих књига на које су, изгледа, сви заборавили. Дођи и прегледај мало, можда ћеш наћи нешто за себе.

Књиге су биле старе али очуване, било их је више него што је очекивао. Видео их је, у тренутку, сложене у полицама као у библиотеци очевог гарнизона која му није избијала из главе.

Чекаћемо

Тако је почело. Мисао да у Елзинору оснује библиотеку није га више напуштала. У књижевном клубу нико није имао ништа против, али нису га схватили ни сувише озбиљно — Цесон је, смешкали су се, ипак дете. И да га скину себи с врата, упутили су га на месне власти. Предосећајући да ће га љубазне тете и чике мало дуже шетати од једног до другог, замолио је оца да му помогне.

Месец дана касније Вејн Хардман је повео сина на седницу градског већа. На знатижељне погледе присутних одговорио је:

— Ово је мој син. Желео би да оснује библиотеку и зато је дошао. Потребна му је ваша подршка и, наравно, помоћ. Једна од просторија у сутерену већнице можда би могла да се уреди...

— Размотрићемо ваш предлог... обавестићемо вас — испратио их је Марк Рос, први човек Елзинора, надајући се да ће занос десетогодишњака ипак спласнути.

— Чекаћемо, Цесоне — охрабрио је Вејн сина.

Прошла је једна недеља, па друга, прошао и месец...

— Покушај да телефонираш Росу и подсетиш га на своју библиотеку — рекао је једне вечери Цесонов отац. — Буди упоран.

Тако је сваке вечери, у исто време, у стану градоначелника звонио телефон. Цвркутави гласић постављао је увек исто питање:

— Да ли је Веће донело одлуку...

И увек исти одговор: — Још не, Цесоне...

Кад је после неколико недеља увидео да та библиотека није, изгледа, хир упорног клинца, Марк Рос је донео одлуку: удовољити дечаковој жељи, али

под условом да сам, како зна и уме, уреди и опреми једну од празних просторија у сутерену већнице и, наравно, сам набави књиге. И још нешто. То је озбиљан посао за озбиљан свет и дечак ће водити библиотеку под будним оком једне одрасле особе.

На последњи услов Марка Роса дечак је рекао: — Не!

Гадно дете, помислио је Рос, али нек' му буде.

Збогом миру!

Сутрадан је Цесон отишао са оцем да погледа просторију. Срце му се стегло пред оним што је видео — ко зна да ли је у њу ико ушао откако је 1898. зграда завршена.

— Показаћемо ми њима ко је Цесон Хардман! — покушао је отац да се нашасти и орасположи га.

И показали су! После само месец дана мрачни, мемљиви сутерен је синуо. Радили су сви — Цесонова два брата и родитељи, пријатељи, комшије... Назад, ко год је могао и имао поклонио је књигу, две. Елзинор је опет имао библиотеку. Првих дана новембра 1980. ушли су први

читаоци, позајмљене прве књиге.

Годину дана касније, прелиставајући комплет локалних новина из 1980, главни уредник Хал Едвардс наишао је на чланак о Цесону и његовој библиотеци. Радознао да сазна како иде најмлађем библиотекар Јуте отишао је да поразговара са дечаком. Едвардсову рубрику пренели су многи листови, умешала се и агенција Асошијетед прес и тако је најмлађи библиотекар Јуте преко ноћи постао најмлађи библиотекар Америке.

У кући Линде и Вејна Хардмана непрестано је звонио телефон. Збогом миру! Цесона су звали са свих страна, из новина, са радија, телевизије, све чешће и из дргих земаља. У његову библиотеку свакодневно су стизале нове књиге.

Али, то није крај бајке о малом библиотекар са Стеновитих планина. Национална комисија за библиотеке и средства информисања наградила је Цесона 1983. године и позвала га у Вашингтон да тамо, у присуству председника САД, прими награду. А Универзитет Јужне Каролине понудио је дечаку стипендију коју ће, вероватно, прихватити.

Шта ће бити са библиотеком у Елзинору кад Цесон оде на универзитет? Он је и на то мислио. Тражио је од месних власти да именују Савет библиотеке који ће бринути о њеном раду. Обећали су му: — Биће све у реду. Не тако давно одговарали су му: — Размотрићемо ваш предлог...

Љ. К.

ЗНАО ЈЕ СВЕ

ПРЕ 2.000 ГОДИНА У

СТАРОМ РИМУ

ЖИВЕО ЈЕ ПЛИНИЈЕ

СТАРИЈИ, ЧУДО ОД

ЧОВЕКА И КАО

НАУЧНИК И КАО

ЛИЧНОСТ

За Гајуса Плинијуса Секундуса, или како га повесничари данас називају Плинија Старијег – историчара, правника, уметничког критичара, природњака, официра, географа, стручњака за сточарство, рударство, обраду мермера, производњу хартије и стакла и још много шта – каже се да је у своје време знао све што је до тада људски ум открио. И за француског математичара, физичара, филозофа и књижевника из 17. века Блезз Паскала тврдило се да је у глави држао све знање тадашњег света. Ни за кога другог.

У оба случаја то је, разуме се, било претерано, али похвала је сачувана и казује да су и Плиније и Паскал, у сваком случају, много знали. Данас нема човека за кога би то могло да се каже – нема ни таквог рачунара!

Идеал древног Рима

Жеђ за знањем, оштрост, али и карактер, учинили су Плинија идеалом његових суграђана који су га сматрали свестраним генијем.

Потомству је оставио најобимнију енциклопедију свога времена: „Познавање природе“ у 37 књига. Она је данас преведена на многе језике, њу је проучавао и Колумбо пре него што је запловио према Америци, а помно ју је читао и Гете.

Имена многих старих градова, лука и река била би заборављена да их Плиније није прибележио. Његов каталог античких уметника и њихових дела, сачувао је бар помен на оно што је време прогутало, али било је и непосредније користи. Године 1506. у једном винограду код Рима ископана је мермерна композиција од три људске фигуре. Тек према Плинијевом каталогу ут-

врђено је да су то Лаокон и његова два сина у борби са змијама, што је „лепше од свих дела ликовне уметности“ како је записао стари енциклопедист. Данас је то статуа у Ватиканском музеју.

Истине и заблуде

У „Познавању природе“ Плиније је обрадио 35.000 појмова. Основна тема су човек и његова околина. Посебни одељци посвећени су космологији, географији, минералогiji, зоологији, метеорологији и ботаници. Плиније испитује дијаманте, дугу, ембрион, вина, мраве и пчеле – и бележи све што запази.

Као историчар, воли и

анегдоту. Тако пише да је Нерон пред смрт разбио два дивна пехара од горског кристала да нико после њега из њих не би пио, или да су од 20.000 ученика Калигулине гладијаторске школе само двојица били беспрекорни борци.

Разуме се, подлегао је Плиније и заблудама својственим његовом времену. Забележио је како је у Напуљском заливу живео делфин који је једног дечака сваког дана преносио на леђима преко мора од куће до школе и натраг. Писао је о људима с тако великим ушима да су њима могли да увију цело тело, о опасној звери која убија погледом, о риби невиђене снаге која је јед-

ном зауставила моћну галију цара Калигуле...

Разна занимања

Рођен 23. године наше ере у Кому, на северу Италије, као син имућних родитеља, Плиније је у Риму студирао реторику и право, затим служио у римским легијама и Германији ратујући с пограничним племенама. Кад се вратио у престоницу, био је извесно време адвокат, али убрзо је опет у државној служби, као официр и цивилни великодостојник у Француској, Шпанији и Северној Африци, све док га цар Веспасијан није поставио за личног саветника.

Све то време Плиније

неуморно прикупља и бележи податке о свему што види и чује. Чак и кад се купао, писари су му читали разне књиге, а на путовањима записивали што им је диктирао. После његове смрти нађено је још 160 свитака бележака.

Смрт храброг

Плиније се никад није женио, али је усвојио сина своје сестре удовице, Плинија Млађег. Он је као правник и природњак заузимао високе положаје у Римском Царству. Познат је по савршеној прози, која је пример доброг латинског, а нарочито по једном писму историчару Тациту у којем описује катастрофу Помпеје 79. године, године када је прорадио Везув. Том приликом погинуо је и његов ујак.

Био је 24. август – забележио је Плиније Млађи. После ручка, Плиније Старији седео је и читао у својој вили у Мизени кад му је сестра показала руком преко Напуљског залива: огроман стуб дима уздицао се из Везува. Као заповедник ратне флоте Плиније се укрцао на свој брод и наредио покрет. Хладнокрвно је диктирао писару своја запажања док је брод пловио према угроженој обали, обали ка Стобију, где је живео његов добар пријатељ Помпоније. Кад му је кормилар пришао и запитао сме ли да промени курс, одговорио је:

– Срећа прати храбре. Пловите према Стобију!

Кад је стигао до циља, затекао је пријатеља како се са драгоценостима, на брзину покупљеним, укрцава у чамац и спрема да побегне. Плиније га загрли и поведе у купатило где су се освежили, а затим ручали.

Био је смирен, храбар и срећан што то може да исподји. После ручка упутио се у гостинску собу и легао да се одмори. Кад је усијано камење почело да пада с неба и отровни облаци да гуше људе који су натоварени сандуцима бежали ка обали, пошао је и Плиније. На жалу је распростирао ћебе и мирно легао на песак. Ту су га отровни гасови угушили. Сутрадан је његово непомично тело нађено на плажи. Није хтео да бежи.

П. Т.

Статуа Плинија Старијег у родном Кому

Илустровао Ненад Милићев

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПИРИНАЧ
НЕЗАМЕЊИВИ

ШАКА ОПСТАНИКА

**ЈЕДЕ ГА ГОТОВО ЦЕО СВЕТ,
А ПОЛОВИНИ
ЧОВЕЧАНСТВА ЈЕ ГЛАВНА ХРАНА**

У Јапану постоји мит по којем је богиња Сунца сејући по небеским пољима пиринач, поклонила неколико зрна владару Нипона да га и он користи. Вековима се затим управо количином пиринча мерило богатство појединаца, чак су и феуди додељивали према његовом приносу, а самураји су добијали плату у пиринчу.

Предање на Јави каже да је богиња Деви Сри даровала људима пиринач да он има душу и да му се ваља обрађати као драгом рођаку.

Права постојбина пиринча у ствари је југоисточна Азија, или јужна Кина, где су ископана и зрна стара 9000 година – у Индији 7000, а у Тајланду 6000 година.

Данас пиринач успева у многим земљама од 35.

степену јужне до 50. степена северне географске ширине. Иако се највише гаји у Азији, највећи приноси – 73 метарска цента по хектару, или три пута више од светског просека – добија се у Калифорнији, у САД. Тако богат род постиже се захваљујући високој технологији: тракторима који обрађују и одређују наводњавање поља управља ласерски зрак, а сетва и жетва потпуно су механизовани. Зато на пиринчаним пољима у Калифорнији један човек утроши за обраду једног хектара, за једну сетву, 17.5 а у Азији 750 часова!

**Више од сто хиљада
врста**

На Филипинима је основан Међународни институт за пиринач, где се испитује

60.000 врста и годишње проучи око 100.000 подврста.

У Европи, Јужној Америци и на Средњем истоку, најомиљенији је дугозрнасти пиринач: дужина је 4-5 пута већа од ширине. Он се не лепи при кувању и зрна остају једра. Кинези, Јапанци и Корејци највише воле средњозрнасти, не округлао, али трбушаст пиринач. Мекши је од дугозрнастог и добро одговара уз рибу и разне плодове мора.

Од алкохолних пића која се припремају од пиринча најпознатији је јапански саке.

Све врсте пиринча у малопродаји потичу од падија, сировог зрна, онаквог какво стиже споља. Љуштењем се добија такозвани **мрки** пиринач, на којем се задржава део витамина и

минералних соли. Напарени пиринач настаје кад се сирово зрно изложи дејству водене паре, а затим осуши, поступак при којем он задржава највећи део хранљивих материја, много више него код такозваног белог, изглачаног.

**Сви, али прво Кинези
и Јапанци**

У читавом свету људи воле пиринач. Италијани од њега праве чувени ризото мешајући га с разним врстама меса или плодова мора, у Шпанији је с пилетином, кобасицама или рибом, и то се зове паеља; у Латинској Америци омиљено је пиле на пиринчу, на Средњем истоку пилав. У Јапану је чувено јело суши: пиринач с рибом, поврћем и алгата, преливен слатким вином од пиринча. Индонезјани могу

цео један велики сто да прекрију разним јелима од пиринча. Кинези од пиринча припремају колаче, ваљушке, вино и једу га као прилог, с разним преливима, обавезно уз сваки оброк.

Колико Кинези и Јапанци воле пиринач огледа се и у њиховим језицима: иста реч означава и пиринач и „пријатно“ – што је обичај да се каже при обеду.

У Јапану на сваком кораку могу да се виде мајушни олтари посвећени Инари, богињи пиринча. Тамо је за новогодишњи празник обавезан колач од пиринча, такозвани мочи.

Код Кинеза који дневно поједу око четири до пет стотина грама пиринча, ни једно једино зрно не сме да пропадне. Деца одмалена уче да поједу све што је у чинији. Чак постоји веровање да ће свако непоједено зрно изазвати рошавост на лицу. Изгубити службу, посао, каже се на кинеском и „разбити зделу с пиринчом“. Преврнути чанчић и просути из њега пиринач, опасан је предзнак, а велика увреда одузети некоме зделу пиринча и просути га на под.

Блистав као бисер

У Азији, постојбини пиринча, људи су одавно открили његова изузетна својства. Кад се скува, пола килограма пиринча, добија три пута већу запремину и даје осам порција. Иста количина кромпира довољна је само за две особе.

Некувани пиринач може готово неограничено да се чува на сваком сувом месту: не труне, не буђа и не губи хранљиву вредност.

Иако се готово искључиво састоји од угљених хидрата, оно мало беланчевина које садржи има свих осам главних аминокиселина, које су човеку неопходне. И још једна изузетна особина: он храни, али не гоји. Пола шоље куваног пиринча даје 82 калорије, које се потроше после 26 минута ходања.

Али, пиринач у Кини није само храна, он је од давнина и лек. Древна кинеска медицина садржи рецепте за прављење лекова против назеба, болова у трбуху и грудима, обољења зглобова – све од пиринча.

Најзад, још у време династије Минг кинески песник Јанг Џи певао је о пиринчу:

Зрно до зрна,
сласан и свеж као роса,
блистав као бисер,
чиме упоредити то благо?

П. Т.

ТУНЕЛОМ КРОЗ СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ

ПОЗИВ
НА
МОЗГАЊЕ

НАВОДИМО ВАМ ТРИ
НАЧИНА ДА ПОКРЕНЕТЕ
СВОЈЕ ВИЈУГЕ

У 23. веку, дуж Земљине осе прокопан је тунел за гравитациони саобраћај између двеју циновских метропола, Северног Полариса и Јужног Полариса. Ваљкасти вагони преносили су кроз овај тунел људе и робу из једног града у други. При том није било никаквог трења, јер се у тунелу одржавао вакуум, а магнетско поље је држало вагон на растојању од зида тунела. Путовање од пола до пола трајало је мало дуже од 42 минута.

Да би човек одговорио на следећа питања не мора имати никаквог личног искуства у путовању кроз средиште земље:

1. Док вагон путује од Северног Полариса ка средишту Земље, да ли се његова брзина повећава, смањује или остаје непромењена?

2. Да ли се убрзање повећава, смањује или остаје непромењено?

3. Ако се вагон заустави на пола пута између Северног Полариса и средишта Земље, да ли ће путник у њему тежити мање или више него на површини Земље?

4. У којој тачки вагон достиже највећу брзину и колика је она?

ТУНЕЛ
Тунел који пролази кроз средиште земље стоји у основи многих научно-фантастичних прича и романа. Колико нам је познато, Плутарх се први запитаво шта би се догодило с телом које би падало кроз један такав тунел, а Галилеј је први тачно одговорио на то питање. У 18. веку, у Француској су о њему расправљали Волтер и Пјер Луј Моро де Моперти.

У научној фантастици, тунел се први пут појављује у роману њујоршког учитеља Клемента Фезандиера Кроз земљу (1898). Године 1929. објављен је роман Земљини тунел Гавена Едвардса. И Александар Родник и Бернхард Келерман написали су почетком 20. века романи у којима тунел игра важну улогу.

Немачки професор у роману Луиса Керола Силвија и Бруно објашњава леди Мјурел принцип гравитационог воза и тунела. И Френка Баум користи гравитациони тунел у „Чаробњаку из Оза“.

5. Када би вагон падао сличним тунелом кроз средиште Месеца, да ли би му требало мање или више од 42 минута да пређе пут од једног до другог пола?

6. Постоји једна чувена научно-фантастична прича

о покушају да се продре кроз Земљину кору. Али убрзо се показује да је Земља живи организам — тек што су справе за бушење прошле кроз епидерму, она је заурлала од бола. Како се зове ова прича и ко је њен аутор?

Одговори

1. Брзина вагона се стално повећава, од нуле на почетку до максимума у средишту Земље, а затим стално опада да би на другом крају опет била једнака нули.

2. Убрзање је највеће на почетку падања. Оно се непрестано смањује док вагон путује ка средишту. У самом средишту, убрзање је једнако нули, а затим се негативно повећава све док вагон не стигне до другог краја.

3. Путник ће бити лакши

него на Земљиној површини због гравитационог дејства Земље изнад њега.

4. Вагон ће достићи највећу брзину у средишту земље — он ће туда проишати брзином од око 8 километара у секунди.

5. Вагон који би падао кроз средиште Месеца завршио би своје путовање за око 53 минута, а кроз Марс би путовао око 49 минута.

6. Прича се зове „Када је Земља вриснула“, а њен аутор је сер Артур Конан Дојл.

Душо, време је за коктейл, — рече гроф Дракула својој љупкој супрузи. „Као и обично?“

„Као и обично“, потврди госпођа Дракула.

Из богато снабдеведеног бара гроф узе две флаше; у једној је било четврт литре вотке, а у другој пола литре људске крви. Госпођа Дракула је седела леђима окренута мужу, али је ипак могла да га посматра захваљујући великом огледалу на зиду дневне собе. Гроф је управо припремао вампирски мартини према стандардном трансилванијском рецепту: сипао је мало крви у флашу с вотком, енергично промућкао а затим исту количину течности одлио назад у флашу крви. У првој флаши је и даље било тачно четврт литре, а у другој тачно пола литра течности.

Претпоставимо да се при мешању крви и вотке не повећава запремина ни једне течности. Да ли има

ДРАКУ

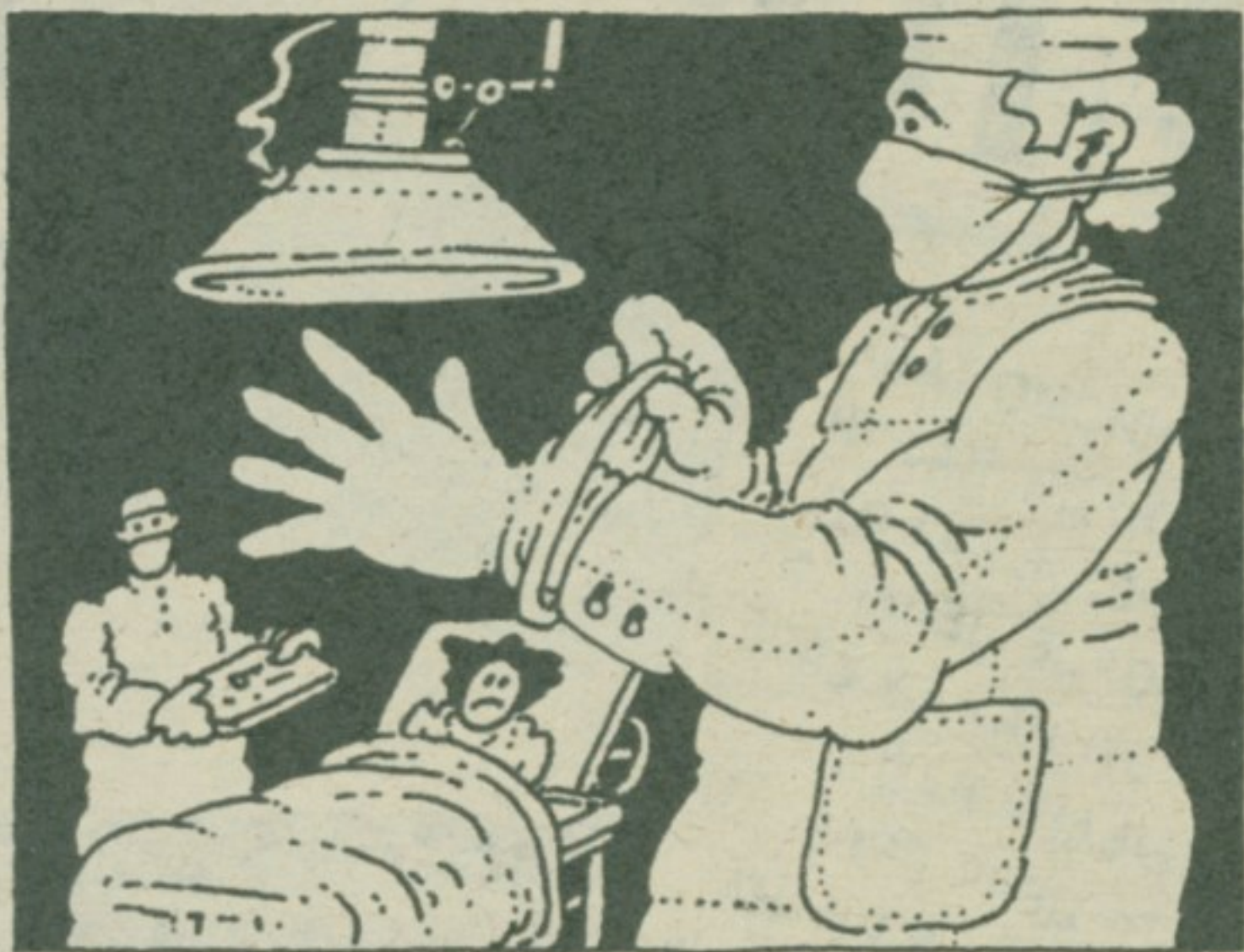
ДОКТОРСКА ДИЛЕМА

У првој земаљској колонији на Марсу влада епидемија барзумијанске грознице. Узрочник — непознати марсовски вирус.

Лекари могу да утврде да је неко заражен тек када се код њега појаве први знаци обољења, а то се догађа тек после неколико недеља. Грозница је заразна, али се преноси само непосредним додиром. Вирус прелази с тела на тело, или с тела на предмет, а одатле на друго тело. Житељи колоније избегавају да додирују једни друге, а клоне се и предмета који би могли бити преносиоци болести.

У жеку епидемије госпођица Хукер, председница колоније, задобија тешке повреде у ракетној несрећи. Да би преживела потребне су јој три узастопне операције, и то што пре, то боље. Прву операцију треба да изведе доктор Иксефон, другу доктор Ипсиланти, а трећу доктор Зенон. Сваки од тројице хирурга може пренети или добити вирус барзумијанске грознице. То важи и за њиховог пацијента, госпођицу Хукер.

Пред сам почетак прве операције, испоставља се да једина болница у колонији тренутно располаже само са два пара стерилних хируршких рукавица.

Нема довољно времена ни за набавку нових, ни за стерилизацију прљавих. Сваки хирург мора да се служи обема рукама при операцији.

„Заиста не видим како бисмо сва тројица могли да се заштитимо“, приметио је доктор Иксефон. „За време прве операције ја

могу да загадим унутрашњост првог пара рукавица. Госпођица Хукер могла би да пренесе вирус на њихову спољну страну. Ни други пар неће бити поште-

искључимо могућност да ма ко од нас тројице оболи“.

Шта то доктор Зенон има на уму?

Први одговор

Означимо са 1А унутрашњост првог пара рукавица, а са 1Б њихову спољну страну. Са 2А означимо унутрашњост, а са 2Б спољашњост другог пара.

Др Иксефон навлачи оба пара рукавица, други преко првог. Страна 1А и 2Б могу доћи у додир са вирусом, док ће стране 1Б и 2А сигурно остати стерилне. Др Ипсиланти навлачи други пар: при том незагађена страна 2А додирује његове руке. Др Зенон навлачи први пар рукавица које је претходно изврнуо тако да му уз руке приања стерилна страна 1Б.

Пошто су све три операције прошле како треба, хирурзи су честитали један другом на умећу. Али болничарка, госпођица Фризби, није била задовољна њима. „Срам вас било!“, подвикнула им је. „Себе сте заштитили, а за једну

госпођицу Хукер није вас било брига. Ако је др Иксефон заражен, госпођица Хукер је дошла у додир са вирусом преко рукавица које су носили др Зенон и др Ипсиланти“.

„Желите ли да кажете, драга госпођице Фризби, да је то могло да се избегне?“ — упитао је др Зенон.

„Наравно да је могло да се избегне, докторе. Да сте само мало мућнули главом!“

На велико изненађење др Зенона, госпођица Фризби је доказала да су хирурзи врло лако могли да заштите и своју беспомоћну пацијенткињу. Како гласи објашњење госпођице Фризби?

Други одговор

Др Иксефон навлачи оба пара рукавица. Стране 1А и 2Б могу доћи у додир са вирусима, док ће стране 1Б и 2А остати стерилне.

Др Ипсиланти навлачи други пар: до руку му је стерилна страна 2А.

Др Зенон изокреће први пар и навлачи рукавице тако да су му руке у додиру са стерилном страном 1Б. Затим преко њих навлачи други пар тако да страна 2А додирује страну 1А, а споља се налази страна 2Б. Пошто само страна 2Б додирује госпођицу Хукер у све три операције, ни њој не прети опасност да од хирурга добије вирус барзумијанске грознице.

ЛА ПРИПРЕМА МАРТИНИ

више вотке у пола литра крви или има више крви у четврт литра вотке, или је количина стране течности (вотке у крви, односно крви у вотки) у обе флаше једнака?

Први одговор

Ако сте покушали да решите овај задатак алгебарски, вероватно сте се гадно запетљали. А постоји један крајње једноставан доказ за то да количина крви у вотки мора бити једнака количини вотке у крви.

Знамо да је, на крају, пошто је троф припремио мартини у првој флаши било четврт литра, а у другој пола литра течности. Посматрајмо прву флашу. Из ње је одливена мала количина вотке коју ћемо означити са x . Пошто је на крају у њој било четврт литра течности (као и на почетку), одливена количина вотке надокнађена је истом толиком количином крви, то јесте количином x .

То исто важи и за другу флашу: ако је из ње одливена x количина крви, а на крају је остало пола литра течности, крв је свакако надокнађена x количином вотке. У ствари, можемо да пресипамо различите количине течности тамо-амо колико год хоћемо — све док у првој флаши буде четврт литра, а у другој пола литра течности, количина вотке у крви биће једнака количини крви у вотки!

Постоји један једноставан трик с картама који је заснован на истом принципу. Знате ли га?

Други одговор

Издвојте 26 црних карата на једну гомилу. До њих ставите гомилу од, рецимо, 13 црвених карата. Онда окрените леђа и замолите неког од присутних да узме колико год хоће црних карата и умеша их међу црвене. Затим нека из шареног шпила одвоји

онолико карата колико је одвојио из црног и врати их назад (наравно, не водећи рачуна о боји).

Окрените се, протрљајте слепоочнице и објавите да вам је ваша видовитост дошапнула да је број црвених карата у првобитно црном једнак броју црних карата у првобитном црвеном шпилу.

Ваша видовитост ће бити непогрешива. Чак и ако помешате оба шпила, па их затим раздвојите у два мања од 26, односно 13 карата, добићете исти резултат.

Вратимо се причи о вампирском мартинију. Можда сте приметили да се њеном аутору поткрала груба грешка?

Трећи одговор

У причи стоји да је госпођа Дракула посматрала свог мужа у огледалу. А као што знамо, требало би бар да знамо, вампири се не могу видети у огледалу.

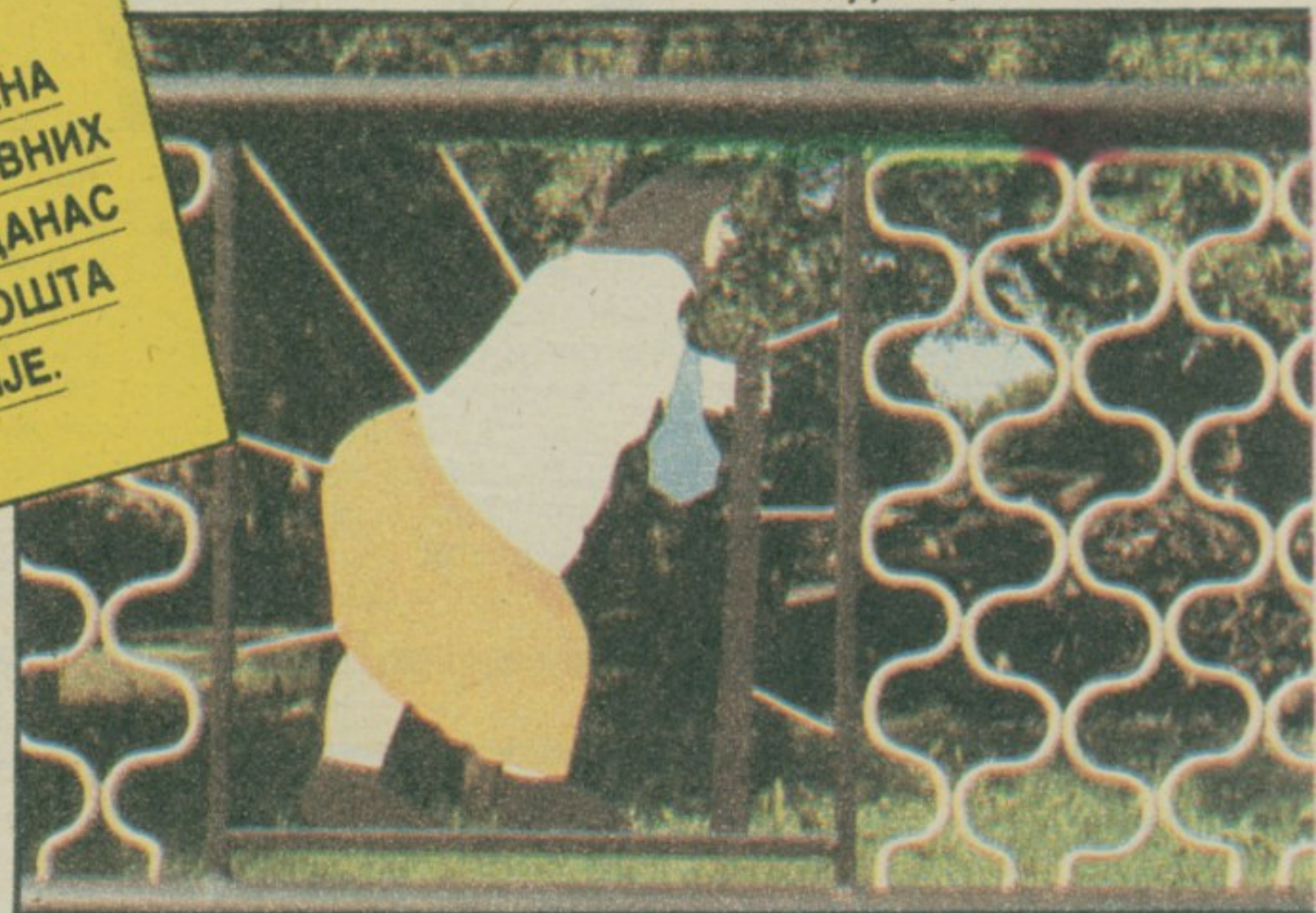
ХЛЕБИНЕ,
ВАЖНО СЕЛО
НА ПЛАНЕТИ

ПРВИ ПЕТАО ОД ЛЕТЕО У СВЕТ

– МИ НИСМО ТАК
ГРДИ ЉУДИ. КАЈ ТИ
ТО ВРЕДИ, КАЈ ОД
НАС НОРЦЕ ДЕЛАШ?
– УЗБУНИЛИ СУ СЕ
СЕЉАНИ КАД СУ
ВИДЕЛИ ПРВЕ
СЛИКАРИЈЕ ИВАНА
ГЕНЕРАЛИЋА, ДАВНИХ
ТРИДЕСЕТИХ. ДАНАС
ЈЕ ОВДЕ ШТОШТА
ДРУГАЧИЈЕ.

Дивљег
симбола
Подравине
једва је успео
да зграби
Владо Доленец,
месни сликар. –

Да се види,
да се зна да иза ове
капије живи скулптор.
Име му је Мартин Хегедушић.

Географски, Хлебине се налазе на 16° 58' 12" источне дужине и на 46° 9' 22" северне ширине. Надморска висина 125 метара. Подравина. Четрнаестак километара од Копривнице.

По ликовним приручницима, чудесна општина која је сматрала да хлеб свакидашњи не чине само ствари, већ и од снова уметности саздани плодови живота... Крсто Хегедушић, група „Земља“, Иван Генералић, Фрањо Мраз... Хлебине од њујоршких галерија до музеја у Ватикану... Свет у Хлебинама...

Ових јунских дана у Хлебинама је света мало. И Галерија затворена. Преко пута, у крчми голих зидова, обавест да Марија Сабалић, чувар Галерије, још није отворила. Не мари, зовнуће је. Близу станује. Стиже Фрањо, муж јој. Прво искључује аларм, он-

да кључ у браву. Унутра, осигурани, отац и син. Иван и Јосип Генералић. Отац је ту поодавно, стална музејска поставка. Син, засад, привремено. Изложио четрдесетак радова – „Црна фаза“.

– Немам ти ја што рећ, госпон. Ја само замењујем жену, има нешто делат' в хижи. Ти погледај... Кустос Копривнице долази кад се најави група или ак' има нешто делат? А и мало света сад стиже... Још није сезона... – Фрањине шкрте речи.

Касније у крчми, празној, ипак слике у речима. Хлебине, сликарско, данас. Фрањо, помоћник чувара:

– Мало је сад у селу сликара... Неколико их знам. Углавном старији. Млади неће. Ето, прошле године стигао у школу некакав ликовни педагог и тражи да

Изложба
у
дворишту,
искључиво
за
купце.
Ценовник,
интерни,
само
у
марнама,
оним ДМ.

— Не мрем ти рећ колко је некад било купаца — вели Драгица Смићибрада, домаћица-сликар.

види ко слика... Баца се смејали. Рекли му да то сусед дела. И суседа... Стари па седе в хижи... То је била мода... то кад је пола села мазало по стаклу... Па прошло, не траје мода дуго...

Стакло мора бити опрано

Дуго је Крсто Хегедушић, академски сликар, трагао за својим ликовним изразом. И онда је, 1927, настала слика „Било нас је пет в клети“ (клет-винарски подрум). „То је моја палета, палета мог хлебинског краја... Једино ћу тако бити свој на своме“, записао је Хегедушић. Зналци наивног сликарства додали су, касније, да је та слика била „протоикона хлебинског изворног сликарства“.

За летњих ферија Хегедушић у Хлебинама, дедовини, упознаје сликарије

двојице сеоских младића, млађег Ивана Генералића (1914) и нешто старијег Фрање Мраза (1910 — 1981). Године 1929. и 1930.

Генералић је записао, ми преписали: „Кад сем имал петнаест лет, добил сем некакове пенезе, пак сам си купио фарбе... Дошел је там сликар умјетник госпон Хегедушић. Видел је наше слике и допале су му се. Десет их је зел и рекел је да су добре. Он нас је почел вучити как нек ришемо. Рекел је нек само гледимо око себе. Ниш нек не прерисовамо с анзицкартих... Мраз је прерисовао анзицкарте и продавал их мужим. Али Хегедушић нас је од тога одучил. Рекел је: „Дечки, најте тога делати! Само глечке как — људи ходију, как се дију, глејте им главе, руке... Најте прерисовати. Имате хиже, имате пола, краве, цркве, то ришите.

Иван Генералић, човек који је прославио Хлебине. Ушао је и у „Речник жаргона“ Драгослава Андрића. Поред презимена — наивно, наивчина.

За многе, сликарије су данас прошлост. А и ко да слика тракторе. У позадини Галерија, у њој отац и син, Иван и Јосип Генералић. У депоу близу 300 слика.

Само добро. отприте очи...

Почетком 1931. Хегедушић из Загреба шаље писмо с упутствима Генералићу: „Драги Иване, приопћујем Ти технички поступак с темперама бојама с обзиром на сликање на стаклу. Већ смо о том говорили, но не знам да ли си све упамтио. Дакле, пази и добро си прочитај. Стакло мора бити опрано с обје стране. Боје се ставе на палету... Сliku коју ћеш радити у боји мораш имати претходно на папиру... Првенствено цртеж извуци на стаклу... и тада тек испуњаваш плохе...“

И септембра 1931. на трећој изложби „Земље“ у Умјетничком павиљону у Загребу, појављују се радови сељака из Хлебине. Отварају се нове странице нашег ликовног израза. Наива. Уз Генералића и Мраза, до рата излажу

Мирко и Иван Вириус, те Мијо Јанековић. Низ изложби у Хрватској и Србији.

Њујорк, Пета авенија

Лакше је у свету но у свом селу. Генералић бележи: „Поп ме је корил на миси што не приказујем љепши живот, а једном су ме и жандарми пребили... Сељаци су ми говорили: — Ми нисмо так грди људи. Кај ти то вреди, кај од нас норце делаш? А кад су чули да слике, чак, продајем говорили су: — Каква будала купује тако мрске слике где су људи с великим ногама, малим рукама и дебелим главама на којима су шешири набијени как лонци.“

Ипак, у Загребу се, прва такве врсте у свету, 1952. отвара Галерија примитивне умјетности. Потом и при Музеју града Копривнице.

Сликарски „бум“ у Хлебинама је, међутим, изазвала Генералићева изложба у Паризу 1953. Наше новине данима су преносиле хвалоспеве из француске штампе. Уосталом, ваља додати да се баш један Француз, цариник Анри Русо (1844—1910), сматра оцем светске наиве.

А Хлебичанима можеш све рећи осим да су наивни. Јер, наивац је, према „Речнику жаргона“ Драгослава Андрића, безвезњак, дилетант, дилеја, сисоје а бити наивчина значи — сисати весла и, још горе, сисати ћошак од Авале...

Тек, у Копривници, и широј околини, више ниси могао да нађеш стакло прозор да застаклиш. Покуповали нови сликари (у Хлебинама ни данас нема стаклорезачке радње!?), Е, кад може сусед, могу и

Мијо Ковачић у свом атељеу. Жао му што није, над је могао, завршио Ликовну академију, да научи да и на платну слика.

НАСТАВАК НА 16. СТРАНИ

ЦРВЕНИ ПЕТАО ОДЛЕТЕО У СВЕТ

ја. Поља опустеше, тежачка рука поче да меша боје и наноси их на стакло. Дођоше људи из васцелог света. Чули за хлебинску сликарску школу. Можда открију новог Генералића пред чијом се изложбом на њујоршкој Петој авенији тискају људи, срећни ако се његовог стакла докопају за четрдесетак хиљадарки, доларских.

Крену и трговина на црно. Обавештајни центар, зна се, једина овдашња крчма. Шеснаестогодишња Бисерка Златар, на самосталној изложби у Франкфурту, цени уље на стаклу 3 хиљаде марака. Неки дају више само да застакле свој зид. Трајало па утихло.

Маријан Шпољар, кустос Галерије копривничког музеја, муку мучи да из-

Давно, насеље не тако грађено да су одмах поред пута подизани амбари па тек онда куће. Да се лакше допреми летина. Пролазили људи, видели хлиеве и тако, каснијом модификацијом речи, настаде – Хлебине.

Нема ни оних, са слика их знамо, уличних дрвореда ораха и липа. Посечени пре две године, на шездесетогодишњицу оснивања месног фудбалског клуба „Липа“. На улици остале, погледге, клупе под прозорима кућа. Још су на цени „усмене новине“, по оне друге и даље мораш у варош.

Није лако, за дана, наћи уметнике „в хижи“. Време је пољских радова. Фрањо Филиповић, најстарији овдашњи сликар (56 зима), плеви виноград, петнаестак километара даље. Враћа се у мрак. Слика кад стигне. Нема ни Фрање Дугине, Драгице Лончарић. „Син великог оца“ Јосип Генералић је, углавном, у Загребу. А папа

Сликар на гласу, светском, подаље је од Хлебина, у засеку Горња Шума. Мијо Ковачић. У пространом светлом атељеу спрема радове – њих тридесетак – за јесењу самосталну изложбу у минхенској галерији „Хел-Хел“. Неке слике су му тренутно на изложби у Токију, онда иду за Пекинг. Већ тридесет година подиже стакло, углавном специјални триплекс из Панчева, и с једне стране наноси боје, с друге гледи.

– Не стижем до винограда. Једино се, што се тиче земље, њим бавим – вели. – Није лако с овим сликарима, мораш се одрицати фамилије, много тога, често и самог себе... Сliku носим прво у себи, онда на хартију па тек тада на стакло. И по неколико месеци... Оног петла тамо ма-зо сам месец дана...

Петао, симбол Подравине. Има га и код Генералића, Мраза, Рабузина, Лацковића Кроате. И заштитни је знак прехрамбеног гиган-

ШПИЈУНИ НИКАД НЕ МИРУЈУ

Мада је пролеће било на прагу, снег је још покривао простране равнице Пенсилваније. На железничком насипу пруге Кливленд – Питсбург хладан ветар брисао је у снажним налетима.

Око осам часова увече, из голог жбуња испод насипа, искрсла је људска прилика. Човек је у неколико скокова прешао голи простор и кад се нашао на прузи неколико пута се осврнуо око себе. Био је задовољан, у близини никога није било. Спустио је кожну торбу поред себе, отворио је, извадио из ње пакет и алат и почео да ради. По његовом дахтању могло се закључити да је посао напоран. Двадесет минута касније усправио се и марамицом обрисао зној. Погледао је на сат: експресни воз наићи ће за десетак минута. Добро је испало, лакше него што сам очекивао, помислио је незнанац. Затворио је ташну и изгубио се у мраку.

Био је у праву: експресни воз јурио је кроз ноћ брзином од око 100 километара на час и у 8.40 стигао на место где је непознати „чепркао“ на прузи. То је био крај пута: јака експлозија просто је одигла локомотиву од шина. Затим се она изврнула на бок и полетела низ насип повлачећи за собом целу композицију.

Настао је лом. Погинуло је 50, а рањено 120 путника.

Био је 16. март 1941.

Непремостиви зид

Трагови одвртања на шинама и неколико олабављених прагова, као и локомотива оштећена експлозивом недвосмислено су говорили да је у питању саботажа. Ипак, полицију је мучило питање коме је било потребно да лиши живота недужне људе. Одговор је убрзо пружио служба државне безбедности: само тридесет минута пре појаве саботера на прузи, туда је протутњао Манхатн-експрес који је вукао за собом вагоне са специјалним гостима – око четрдесет чланова делегација совјетских инжењера и дипломата који су само неколико дана раније стигли из Владивостока у Калифорнију.

На жалост саботера и његовог наредбодавца, догодила се грешка у израчунавању проласка воз-

ова: човек скривен поред насипа очигледно је сматрао Манхатн-експрес питсбуршким возом и пустио га да несметано прође!

Било је јасно да је саботажа извршена по налогу немачке обавештајне службе, али није било лако пронаћи кривца. Готово сви немачки агенти на територији Сједињених Америчких Држава већ неколико месеци су били под присмотром органа обавештајне службе и стално су праћени.

Ко је од њих дигао воз у ваздух?

Пао је у очи украјински белогардејац Клименко за кога се знало да ради за немачку обавештајну службу. Наиме, регистрован је његов долазак али се брзо установило да је у САД остао само десетак дана и потом се вратио у Европу. Дакле, у време саботаже није могао да се налази на прузи. Но, то није значило да за време краткотрајног боравка у Америци није некоме пренео директиву за обављање саботаже. Ко ме?

Истрага се нашла пред зидом. Чинило се да је непремостив.

Експлозија 500 хиљада граната

Пажљиво су проучени извештаји агената задужених за праћење немачких и јапанских шпијуна. Истражни органи били су запрепашћени: не само да је сваки од шпијуна имао алиби за 16. март, него се у време саботаже није налазио ни стотину километара у близини!

Истражни органи нису клонули. Велика група људи данима је прочешљавала акта и досијеа из првог светског рата када су немачки шпијуни извршили читав низ саботажа на територији Сједињених Америчких Држава. Резултат је био мршав: већина шпијуна или је помрла, или се повукла због старости па

За Хлебичане кажу да су „наивци“ и – „пивци“. У крчми, информативном центру села, групни портрет с пивом. Могуће поређење са сликом Крсте Хегедушића „Било нас је пет в кети“, претечом Хлебичанске сликарске школе.

броји колико данас Хлебичана држи стакло на столу. На крају, некако, бројка од двадесетак. Каже, за новине:

– Истина је, нема оне пређашње грознице. Али, мислим, да је то добро. Остали су они који вреде, којима је то сликарство заиста унутрашња потреба. Не само чиста комерција. У селу су Фрањо Филиповић, Јосип Генералић, Фрањо Дугина, Љерка Тропшек па покојни Драган Гажи... Мајстори... Хлебине су и даље село на мапи свијета.

Вудри га на кипец!

Гајевом улицом, главном, брекћу трактори. Камени зидови заклонили поглед у дворишта. А Хлебине су негда другачије изгледале. Отуд им и име, од старословенске речи хлиев (амбар, стаја или уопште господарске зграде).

Иван, због климе и година, живи и ради на мору, у Примосту. Речи мештана: „Па, господине, бум сте се прво најавили!“

Пред Галеријом, као да неког ишчекује, младић. Да, да, слика и он. Владо Доленец, 31 година. Кренуо да учи за машин-бравара па баталио. Може да живи од стакла. Управо је завршио неколико поруџбина из Канаде. А и овде, пред Галеријом, увек неко може да наиђе. Искључиво за марке продаје. У Подравини је то, бар што се наиве тиче, једина сликарска валута.

Драгица Смићибрада управо спрема децу у школу. Боја се лати тек после ручка или кад укућани полажу. И муж јој Славо некад сликао, онда добио државни посао. Нема купаца као раније, кад сокаком ниси могао да прођеш од аута са страним таблицама.

та „Подравка“ из Копривнице. Откуд баш петао?! По легенди, прича Ковачић. Давно Турци опсели оближњи Ђурђевац, не могу утврду силом да отму па одлучили да бранитеље уморе глађу. Неколико месеци седели Труци око, чекали предају. Унутар глад. Све појели осим једног петла. На крају се неко досети те очерупали петла, испекли га и топом бацили на нападаче. Еј, кад они имају петлове да нас гађају, и то печене, да се ми купимо. Петао, тако, постаде симбол Подравине.

Ваља, дакако, и фотографисати тог симбола Подравине. Мештани, уз смех, довикују: „Вудри га на кипец!“ (кипец овде значи фотос, слика – дакле, сликај га, фотографиши). Ђаво, диваљ, бежи. Измичу и сликари...

Петар Милатовић
Снимио: Младен Тудор

ВАМПИРЕНИ ВАМПИР ВАМПИР

**УРЕДНИКУ ЈЕДНОГ
МАЛОГ ЛИСТА ПАЛО
ЈЕ НА ПАМЕТ ДА
ПОВЕЖЕ САБОТАЖУ
НА ПРУЗИ СА
ДИВЕРЗИЈОМ У
ФАБРИЦИ ГРАНАТА
ИАКО ЈЕ ТА ДВА
ДОГАЂАЈА
РАЗДВАЈАЛО 25
ГОДИНА**

је круг сведен на неколицину. Посебно их је интересовао Теодор Возњака који је био оптужен за највећу саботажу у првом светском рату, али је на крају ослобођен због недостатка доказа. Радило се о пожару у фабрици граната у америчком граду Кингсленду. Четири пуна часа одјекивале су експлозије и том приликом је уништено ни мање ни више него 500 хиљада граната! Око две хиљаде ватрогасаца немоћно је посматрало невиђено разарање.

Стручњаци су чак тврдили да је то највећа диверзија свих времена!

Истрага је тада утврдила да је пожар избио поред машине радника Теодора Возњака који је на суду тврдио да је видео како из његове машине избијају варнице и за трен ока захватају уље на поду. Шта је могао да учини, осим да престрашен позове помоћ. Пожар се, међутим, више није могао зауставити.

Полицијски инспектори и служба државне безбед-

ности одлучили су да потраже Теодора Возњака и поразговарају с њим о саботажу на прузи Кливленд-Питсбург. Занимало их је шта ће Возњак рећи и како изгледа сада, 25 година после диверзије у фабрици граната. Убрзо се утврдило да је то само пуста жеља. Јер, Теодор Возњак није више постојао! Једноставно, није га било у Сједињеним Америчким Државама! Сва настојања да се пронађе била су неуспешна. Прегледати документа свих грађана умрлих у Сједињеним Америчким Државама у последњих четврт века превише је!

Одлучено је да се дигну руке од Возњака и истрага усмери у другом правцу, мада нико није знао на коју страну кренути.

Ко је скитница Смит?

Вероватно да виновник несреће питсбуршког експреса никада не би био

пронађен да се за цео случај није заинтересовао један мали лист из Питсбурга чији је главни уредник био дубоко убеђен да између некадашње диверзије у фабрици граната и саботаже на прузи постоји веза. Више се повео за интуицијом него што је имао било какав доказ. Са својим новинарима је повео „приватну“ истрагу.

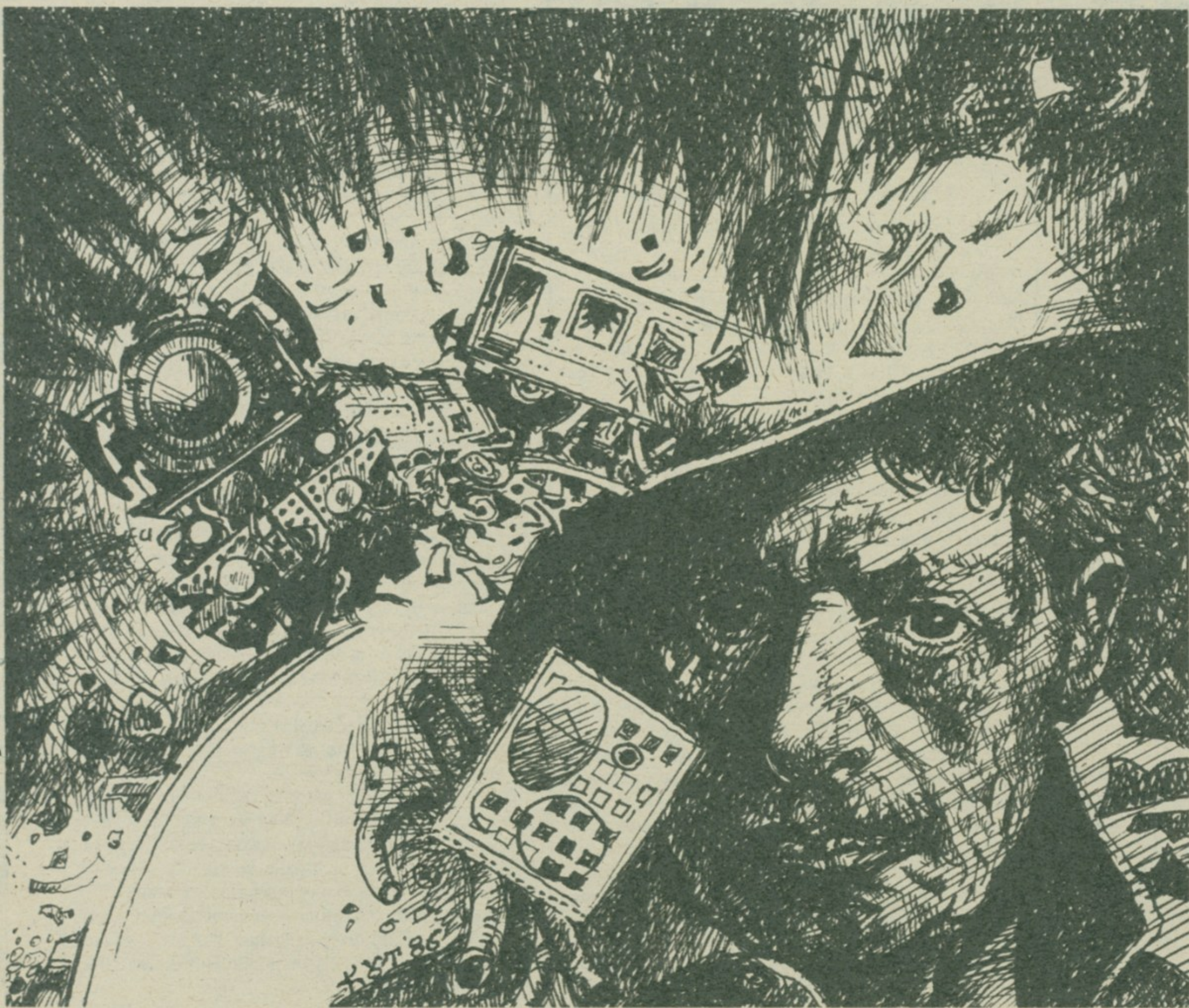
Новинари су се разлетели по граду. Следили су сваки траг који би их одвео до неког податка. Клушко је почело да се одмотава када се сазнало да је украјински белогардејски капетан Клименко за време свог краткотрајног боравка у Сједињеним Америчким Државама боравио два дана у Питсбургу.

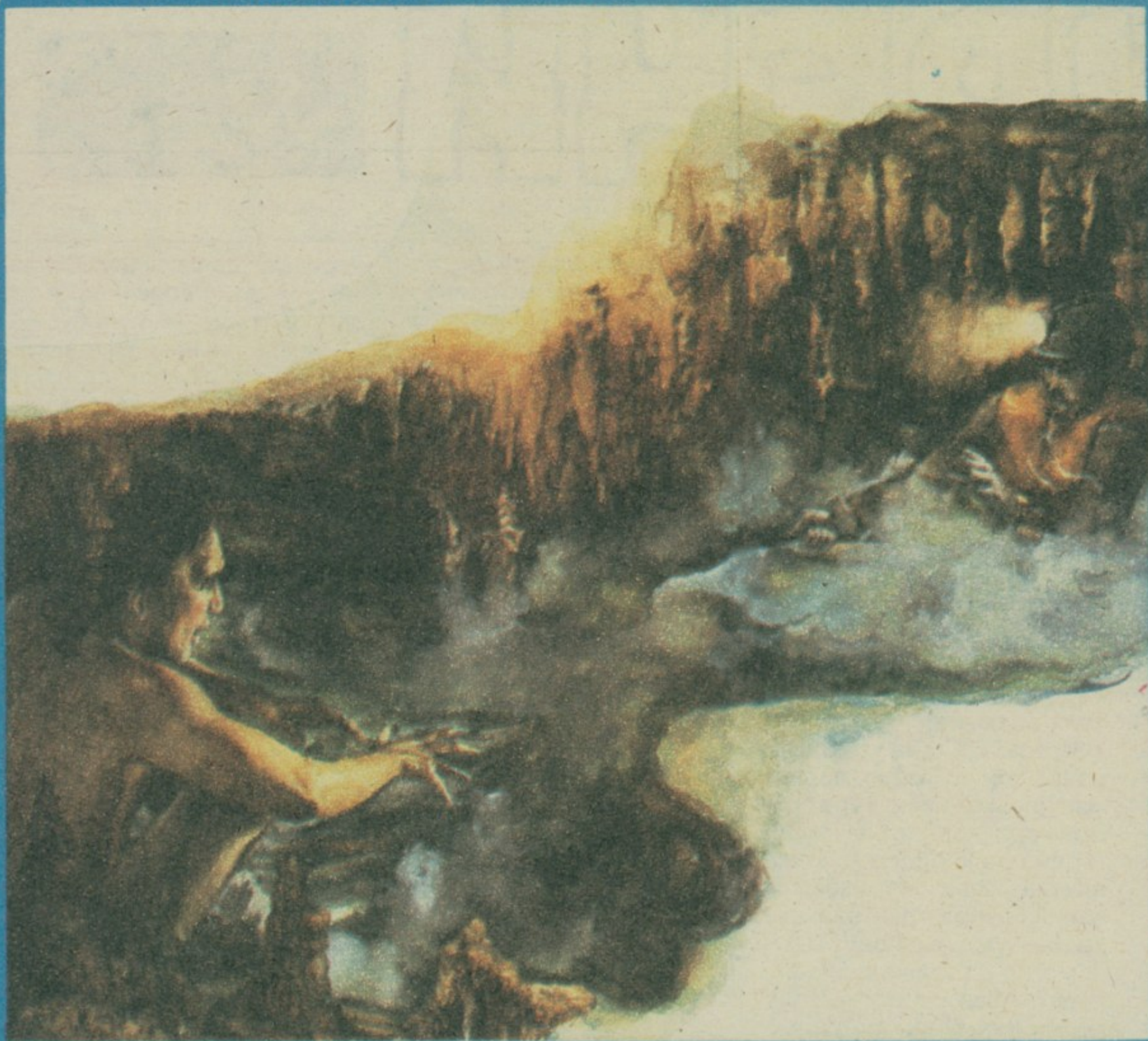
Главни уредник је живнуо. Податак је био и те како значајан. С ким је Клименко долазио у додир у Питсбургу? Новинари су успели да „ископају“ имена његових саговорника. Сви су били сумњиви, али је права загонетка био скитница Џон Смит. Какве везе има градски одрпанац, који је често затваран због пијанчења и просјачења, са Клименком који је запуцао у Америку чак из Европе и то само на десетак дана?

Један од новинара је „преузео“ да прати Смита у стопу по цео дан. Запазио је да скитница троши веће количине новца. Искористивши Смитово одсуство, неопажено се увукао у његову прљаву собицу и у гомили старих ствари испод кревета пронашао легитимацију коју су издале америчке усељеничке власти 1912. године. На слици се налазио Џон Смит из млађих дана а легитимација је гласила на име – Теодора Возњака!

Возњак, алијас скитница Смит је ухапшен и изведен пред суд, али је порицао и саботажу на прузи. И овога пута није било доказа па би се опет докопао слободе да у међувремену у Сједињеним Америчким Државама није ступио на снагу Закон о саботажу те је задржан у затвору као сумњив. Тако је „каријера“ овог шпијуна који се у аналима води као Вампир била запечаћена. Умро је у затвору.

М. Т.

РОМАН НА СТЕНИ

**У ПЕЋИНУ ЈЕ НАДОЛАЗИЛА ВОДА
И ПРЕТИЛА ДА ГА ПОНЕСЕ. У
ПОТПУНОМ МРАКУ, РОМАН
ЛАЗОВСКИ СЕ ОПИРАО И НИЈЕ
ЖЕЛЕО ДА ПОВЕРУЈЕ ДА МУ ЈЕ ТО
КРАЈ**

Досадна киша прети да им поквари задовољство. Улогорени у националном парку Стејт Мил у држави Индијани Мајкл Хол и Роман Лазовски спремали су се од почетка прошле године да понове „експедицију“. Ова два друга, двадесет четворогодишњака, тако су бар називала истраживање пећина Стејт Мила.

Јутарња магла се у понедељак, првог јула, полако разилазила. Ипак су имали среће. Роман и Мајкл су ускочили у патике и шорцове и наоружани батеријом отпорним на воду кренули у откривање подземних чаролија.

Само је отвор пећина, које су се пружале у дужини од око километар и по, деловао питоמו. Због сталактита који су у разним облицима украшавали улазну пећину имали су утисак да улазе у неку древну готску цркву.

Два метра даље од улаза свод се спуштао на висину од једног метра. Даље су се пећине множиле и све више кривудале у дубину. Читавом дужином текла је подземна речица.

Мајкл и Роман су пажљиво ходали, повијених леђа, понегде су се заустављали и дивили пећинским украсима.

Прво су приметили да речица почиње да надолazi. У почетку мирно, сада је текла све бучније. Мајкл Хол, који је у пећинама био најмање десет пута, умиривао је Романа.

– Киша је сигурно поново почела, али нема разлога за бригу, веруј ми!

Да је само могао да наслути шта ће их снаћи.

Одсечен, потпуно беспомоћан

Ускоро им је вода била до рамена. Више није вредело ни да покушавају да се врате јер се река претварала у силовиту бујицу која је претила да их однесе. И Мајкл и Роман су се грчевито држали за испусте на зидовима пећина трудећи се да не изгубе равнотежу. Ускоро, вода им је била преко главе, морали су да пливају. И даље су се хватили за стене које су извиривале из воде.

У једном тренутку Роману се рука оклизнула и он више није могао да се бори с бујицом. Река га је бацала о стене и вукла наниже. Изгубио је патике, вртлог му је избацио батерију из руке. Осећао се потпуно беспомоћан.

Уместо главним током побеснела река га је однела у бочну пећину, у хорсокак. Био је само неколико метара од излаза, али то није знао. А и да јесте, ништа му то не би помогло. Није могао да се избори с полуделом водом која се ковитлала и све више расла.

Онако у мраку, пипао је зидове пећине плашећи се да га вртлог не повуче на дно. Изнад главе је напипао испупчену ивицу. Само кад бих се извукао из воде, мислио је. Атлетски грађен, са обе руке се хвататио за ивицу и подигао. Једва се увукао у отвор на зиду пећине. Имао је тек толико места да се скупии, глава му је додиривала колена. Мада му је било неудобно, био је срећан само да се извукао из водене бујице.

За то време, Мајкл се и даље силовито придржавао за стену. Дозивао је Романа из свег гласа. Пошто се на неки начин осећао одговорним за свог друга кога је он сам и наговорио да крену у „експедицију“, одлучио је да крене за њим. Отпустио се и препустио реци. Имао је више среће од Романа.

И њега је нашла вода ударила о стене, али га је кривудајући, обрушавајући се у виду слапова, дижући и спуштајући се, коначно избацила на другу страну. Био је напољу, спасен.

Онако ошамућен, Мајкл Хол се једва довукао до паркиралишта и тамо наишао на управника Стејт Мила. Успео је да му каже да му је пријатељ остао у пећини, да је у великој невољи. Онда се онесвестио. Убрзо су стигла кола хитне помоћи и одвезла га у болницу.

Заборављена песмица враћа му снагу

Роман Лазовски више није знао да ли је у пећини сат, два, читав дан. Тело му је трнуло, смрзавао се. Помислио је у једном часу како би било лако само се опустити и бацити у воду. Свему би био крај.

Како можеш да будеш такав слабић, убеђивао је себе. Сетио се песмице коју му је мајка, Пољакиња, певала док је био мали. Тудио се да пева наглас, да не би заспао. Речи које није разумео, њихов ритам, враћале су му снагу. Сетио се и свог оца који је шест година провео у концентрационом логору и – остао жив. Ако се он није предао, говорио је себи, не смеш ни ти. Њему је сигурно било хиљаду пута теже.

За то време спасилачке екипе су се договарале како најлакше да доспеју до Романа. Надали су се да ће киша престати, онда би све било много лакше.

У уторак ујутру киша је и даље падала. Више није смело да се одлаже. Њих петорица, у ронилачким оделима, с касицама на којима су биле лампе, упутили су се ка отвору. Дебело уже привезали су за улаз и, један по један, држећи се за канап, отиснули су се реком. Напредовали су споро. После три сата прешли су само двеста метара.

Кад су схватили да је труд узалудан, да на тај начин сигурно неће успети да дођу до Романа, вратили су се исто тако мукотрпно како су напредовали.

Другог јула увече стигао је доктор Ноел Слоун, шеф спасилачких екипа на територији америчке државе Индијане. Стрепео је од последица које Роман Лазовски може да претрпи после 48 сати проведених у пећини, на само 13 степени Целзијусових.

Одмах је отишао да посети Мајкла Хола у болници. Са тачном скицом пећина Стејт Мила, покушао је да од њега сазна у ком делу се налази његов друг Роман.

По свему судећи, Роман је заробљен у бочној пећини која је представљала неку врсту хорсокака.

Ноел Слоун је имао решење. До те пећине могло је да се стигне из такозваног помоћног улаза, из друге пећине. Само је требало прокопати отвор до места где се Роман вероватно налазио.

Не могу више

У среду, у 8.30 ујутру, почела је друга акција спасавања. После пет сати упорног копања појавио се отвор. Стали су да дозивају Романа. Стрепели су да им нико неће одговорити.

– Овде сам – огласио се Роман. – Не могу више, дођите што пре!

Кроз мали отвор провукао се сам Слоун. Слаба сијалица на његовој лампи једва је осветлила простор. На другом крају, шћућурен на стени, као птица, чукао је Роман и махао му. Али, како доћи до њега, бујица би могла и њега да повуче на дно, мислио је Слоун.

Бацио је конопц једном. Ништа. Роман га није ухватио. Други пут, пети. Успело је тек из седмог покушаја.

Слоун је гледао Романа како се дрхтавим рукама држи за уже и прилази му. Кад му је био надокхват руке, шчепао га је за ноге и привукао себи. Гурао га је кроз отвор. С друге стране Романа су спремно прихватили. Сместа је и он пребачен у болницу.

За дивно чудо, лекари су утврдили да, поред лаког назеба и незнатних огреботина, Роман Лазовски нема разлога да остане у болници. После два дана пустили су га кући.

В. С.

РИП КИРБИ: Субавно писмо

ИДЕО

ЦРТА: ЏОН ПРЕНТИС (JOHN PRENTICE) ПИШЕ: ФРЕД ДИКИНСОН (FRED DICKENSON)

ФРЕНК ПЕНСМАРТ САВРШЕНО ФАЛСИФИКУЈЕ ТУЋ РУКОПИС И ПИШЕ ЛАЖНА ПИСМА ЧЛАНОВИМА КЛУБА АВАНТУРИСТА. ТО ИМ ДОНОСИ МНОГО НЕВОЉА. РИП ХОЋЕ ДА УЋЕ У ТРАГ ГЕНИЗАЛНОМ ФАЛСИФИКАТОРУ КОЈИ ЈЕ НЕГОВОМ ПРИЈАТЕЉУ ЏЕЈСОНУ ПОДМЕТНУО ЛАЖНИ ТЕСТАМЕНТ И ОПРОШТАЈНО ПИСМО...

ЈЕДИНО ЈЕ
МИНА
МОГЛА ДА
МЕ ОДА
КИРБИЈУ
И СВЕ МИ
ПОКВАРИ!

ГЛА-
ТИ-
РЕ
МИ...

КЊИГЕ СУ
РАЗБАЦАНЕ! НЕ-
КО ЈЕ БИО
ОВДЕ!

БИО
И ОТИ-
ШАО,
ЏЕЈСО-
НЕ!

БОЈИМ СЕ САМО ДА ЈЕ И
ФАЛСИФИКАТ НЕ-
СТАО ЗАЈЕДНО
С ЊИМ НИЗ ОВЕ
ПОЖАРНЕ
СТЕПЕНИЦЕ!

© King Features Syndicate, Inc. 1976. World rights reserved.

НИГДЕ
НИКОГА...
АЛ' ЈЕ
СИГУРНО
ОВУДА
ПОБЕ-
ГАО!

© King Features Syndicate, Inc. 1976. World rights reserved.

ДА,
ТАЧНО!
ТЕСТА-
МЕНТА
ОВДЕ
ВИШЕ
НЕМА!

ФАЛСИФИКА-
ТОР СЕ
ВЕЋ
ПРИЛИЧ-
НО УГЛЕО!

МОГУ
ДА
ЗАМИС-
ЛИМ
КОГА БЕ
САД ПО-
ТРАЖИ-
ТИ...

ВЕРОВАТНО
ОНУ ЖЕНУ
КОЈА ТИ
ЈЕ СПАСЛА
ЖИВОТ!

РИПЕ,
КАКО БИШ
ОТКРИТИ
КО ЈЕ
НАПИСАО
ОВО
ЛАЖНО
ПИСМО?

ЈОШ НЕ ЗНАМ!
АЛИ, ТАЈ ФАЛ-
СИФИКАТОР
ЗАДАЈЕ
МУКЕ И
ДРУГИМ
ЧЛАНОВИМА
КЛУБА!

МОЖДА КЛУБ
МОЖЕ ДА БУДЕ
ПОЛАЗНА ТАЧКА!
ЗАМОЛИТИ СЕКРЕ-
ТАРИЦЕ ДА ПО-
ЗОВУ СВАКОГ
ЧЛАНА...

МИНА ЈЕ
КРЕНУЛА
У ПРЕД-
ГРАЂЕ...

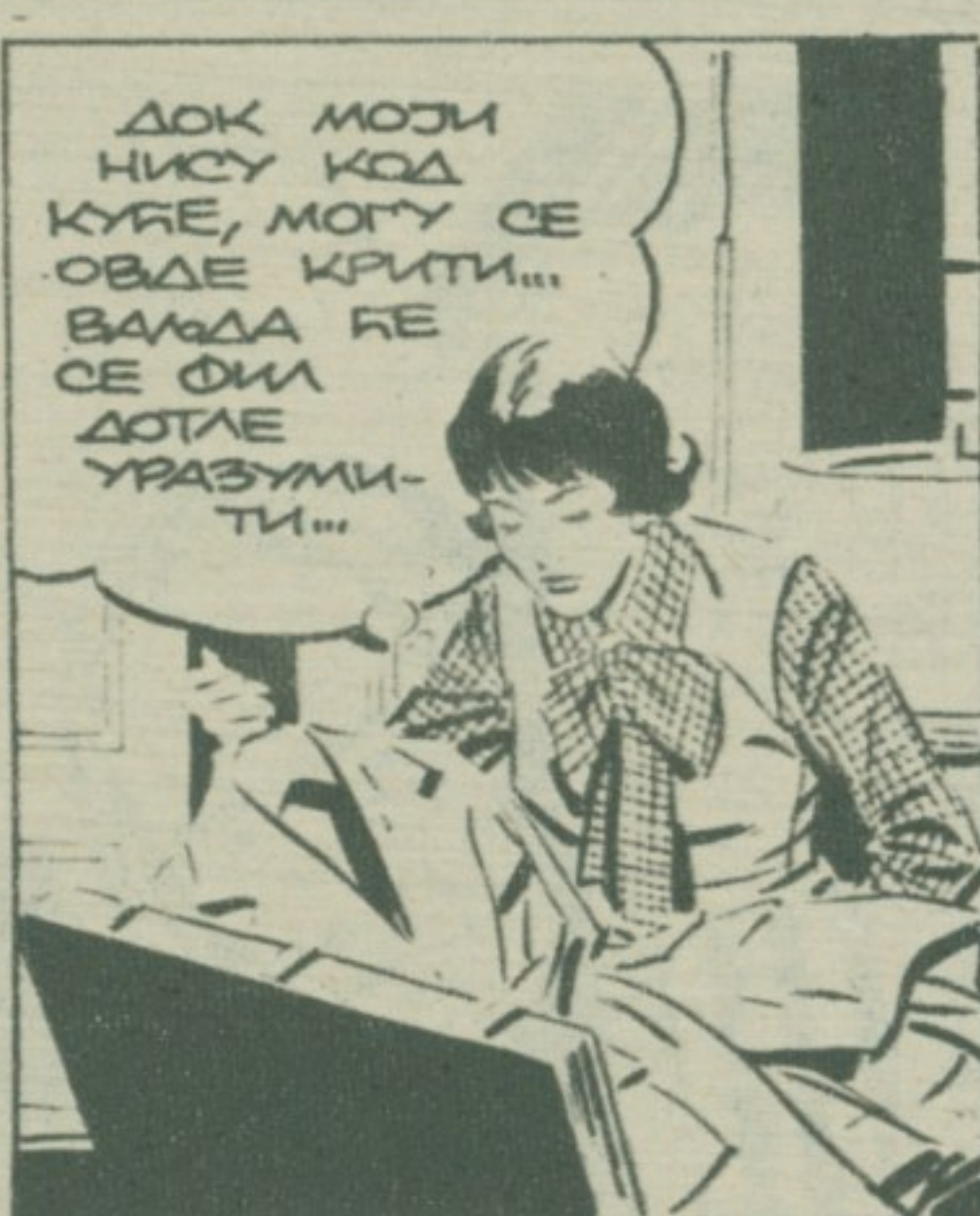
СПЕРА ШТО
НЕМА НИКОГА,
ПА НЕ МОРАМ
ДА ОБЈАШЊА-
ВАМ ЗАШТО
НЕЋУ ВИШЕ ДА
БИДЕМ У
ГРАДУ...

© King Features Syndicate, Inc. 1976. World rights reserved.

АУТОМАТСКА ВРАТА ГАРА-
ЖЕ СУ СЕ ПОДИГЛА...

© King Features Syndicate, Inc. 1976. World rights reserved.

ДОК МОЈИ
НИСУ КОД
КУЋЕ, МОГУ СЕ
ОВДЕ КРИТИ...
ВАЉДА БЕ
СЕ ОИ
ДОТЛЕ
УРАЗУМИ-
ТИ...

А У КЛУБУ ПУСТОЛОВА...

АКО НАЂЕТЕ НЕКОГ
ЧЛАНА КОЈИ ЈЕ ИМАО
МУКЕ ОД ФАЛСИФИКА-
ТИМА, ОДМАХ МИ
ЈАВИТЕ!

© King Features Syndicate, Inc. 1976. World rights reserved.

ЕВО, СТИГ-
ЛА СУ ЈОШ
ДВА ПРЕ-
ТА ПИС-
МА!

ОДЛИЧНО!
ХВАЛА ВАМ!

КАСНО
ТЕ НОГИ...

ЗАШТО
СТЕ ЗА-
КАЧИЛИ
ПИСМА
НА ЗИД?

ХОЋУ СВЕ
ЗАЈЕДНО
ДА ИХ
ПОГЛЕДАМ!

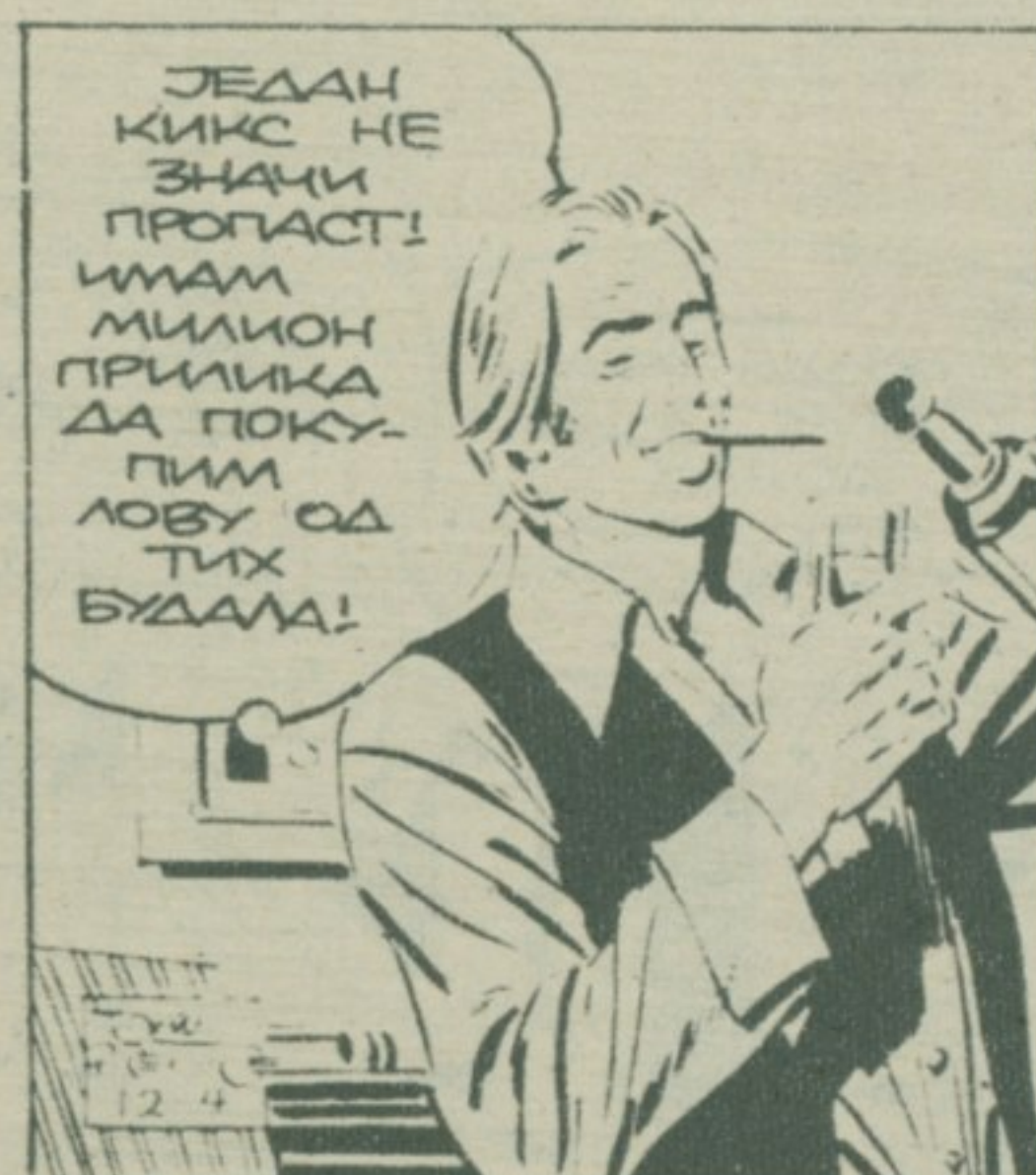
ЗАШТО
БРИНЕМ... ТО
СУ СА-
ВРШЕНИ
ФАЛСИФИ-
КАТИ И
НИЈЕДАН
МЕ НЕ МО-
ЖЕ
ОТКРИТИ...

НАШИ СМО МНО-
ГО ВИШЕ ФАЛСИ-
ФИКАТА НЕГО
ШТО САМ ОЧЕ-
КИВАО!

АЛИ, ДАКО
ЈЕ СВАКИ
НАПИСАН
ПОПУНО
ДРУГАЧИЈИМ
РУКОПИСОМ,
КАКО ЋЕШ
ОТКРИТИ АУТО-
РА, РИПЕ?

ЈЕДАН
КИКС НЕ
ЗНАЧИ
ПРОПАСТ!
ИМАМ
МИЛИОН
ПРИЛИКА
ДА ПОКУ-
ПИМ
ЛОВУ ОД
ТИХ
БУДАЛА!

РИПЕ, НЕ ВИ-
ДИМ ДА СИ
СЕ ПОМА-
КАО У
ИСТРАЗИ!

СЕМ ШТО СМО
ПРИКУПИЛИ
ОВОЛИКО
ЛАЖНИХ
ПИСАМА...

МОТИВ
ФАЛСИФИ-
КАТОРА
У ТВОМ
СЛУЧАЈУ
ЈЕ ЈАСАН!
ШТО СЕ
ОСТАЛИХ ТИ-
ЧЕ, СВЕ ЛИ-
ЦИ НА ОСВЕ-
ТУ!

А КАКО
НАМ СВЕ ТО
ШТО ЗНАМО МО-
ЖЕ ОТКРИТИ
КО СЕ КРИЈЕ
ИЗА СВЕГА?

ЧЕКАЈ!
УОЧАВАШ
ЛИ НЕШТО
ПОСЕБНО НА
ОВИМ ПИС-
МИМА?

САМО
ДА СУ
ОВЕ ФАЛ-
СИФИКА-
ТИ!

НЕ! НЕ!
ПОГЛЕ-
ДАЈ
ШТА ИМ
ЈЕ ЈОШ
ЗАЈЕД-
НИЧКО!

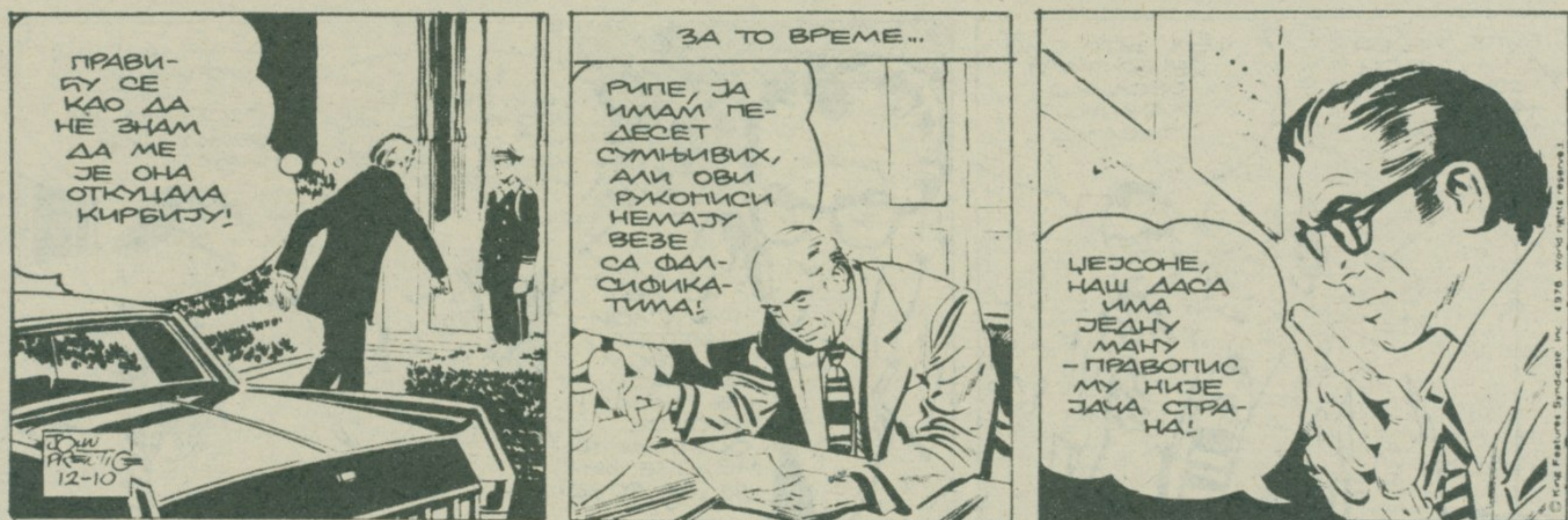

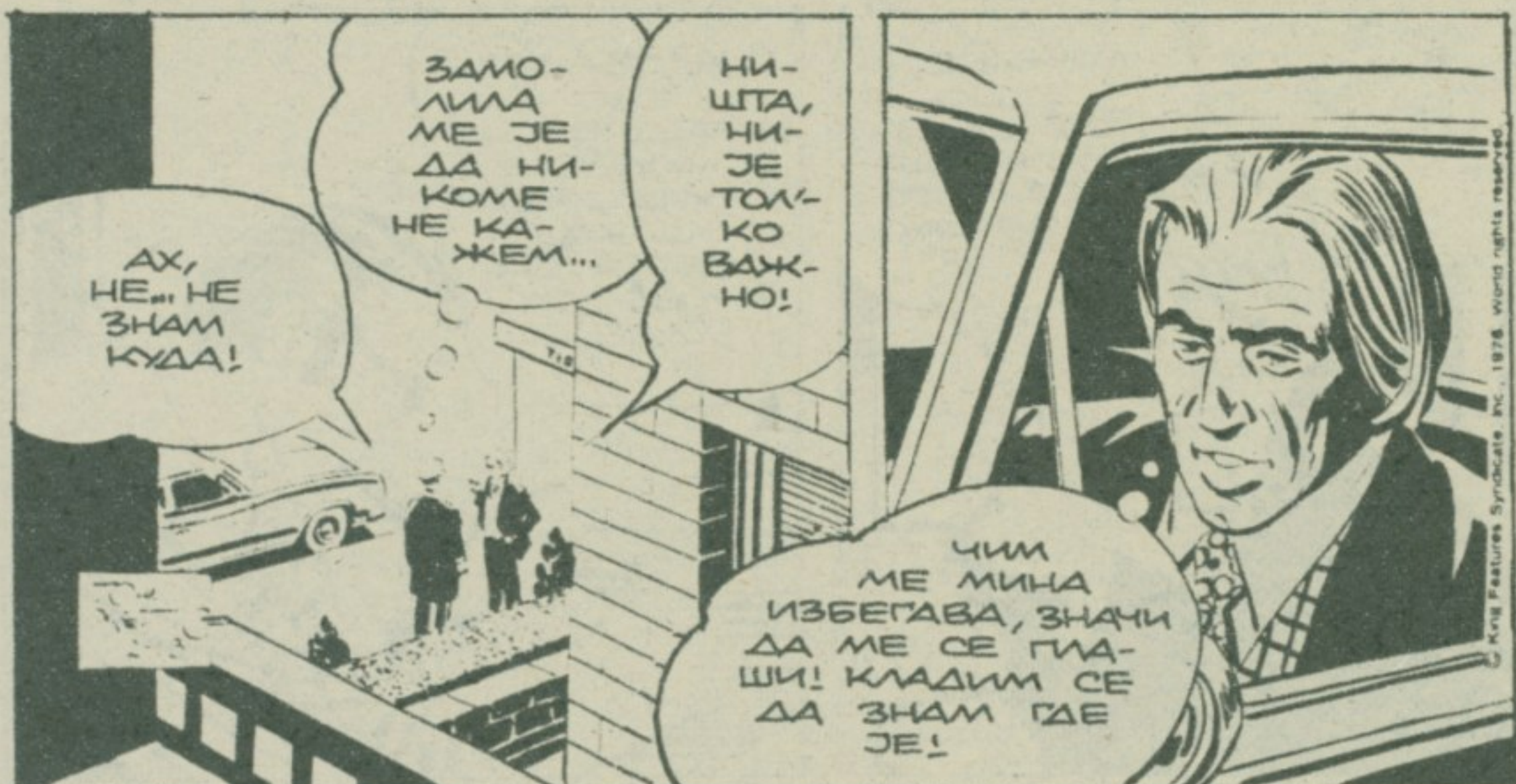
ПОГЛЕДАЈ
КОМЕ СУ ПИС-
МА ПОСЛАТА...

...САМО
ЧЛАНО-
ВИМА
УПРАВЕ
КЛУБА!

А, ТАКО!
ТО ЈЕ НЕКО
КО СЕ РАЗ-
БЕЧЕО ЈЕР
ГА НИСМО
ПРИМИЛИ
ЗА ЧЛАНА!

АЛИ, АКО
ЈЕ ТАЈ
ПЕНСМАРТ
ФАЛСИФИ-
КАТОР,
СТВАР ЈЕ
ВРЛО
ОЗБИЈИ-
НА!

МОРАМО ГА
ОДМАХ НАЋИ!

АДРЕСА
ЈЕ НА
ЗАГЛАВЉУ
МОЛБЕ!

ТАЈ ЈЕ
ВРЛО ПРЕПРЕДЕН! СИ-
ГУРНО ЈЕ ОДМАХ
ОХВАТИО ДА
ГА ЈЕ ОНА
ЉУБА
ОДАЛА!

ОМЕ, ТИ СИ
СРЦЕ! ЗНАЛА
САМ ДА ТАКО
УЖАСНУ СТВАР
НЕ БИ МО-
ГАО ДА
УМИНИШ!

ИПАК
СИ
ТО ОД
МЕНЕ
ОЧЕКИ-
ВАЛА...

ТИ
СИ
ЗВАЛА
КИРБИЈА
ЗБОГ
ОНИХ
ПИСА-
МА,
ЈЕ ЛИ?

Н... НИСАМ МОГЛА
ДА ДОЗВОЛИМ
ДА УПАДНЕШ
У НЕПРИЛИ-
КЕ, ОМЕ...

ТО ВИШЕ
НИКАД
НЕГЕШ
УРАДИТИ,
МИНА!
ЈАСНО?

НЕМА
НИКОГ
КОД ТОГ
ПЕНСМАР-
ТА!

КАД ЈЕ
НАВОДИО
ГДЕ ГА ЧА-
НОВИ КЛУБА
МОГУ НАЋИ,
НАПИСАО ЈЕ
И АДРЕ-
СУ НЕКЕ
ЖЕНЕ...

СМИРИ СЕ, ОМЕ!

ОНИ МУ
ЧУДНО
СИЈАЈУ...
НИЈЕ
ТРЕБАЛО
ДА МУ
ОТВОРИМ...

ЗАМАЛО ДА
МЕ ТО ЊУШ-
КАЛО УХВАТИ,
МИНА!

ДА ПО-
ПИ-
ЈЕМО
НЕ-
ШТО...

ПИШТОЉ!
ДА ЛИ
ДА ГА
УЗ-
МЕМ...

НЕ, МАДА
ДАМА
НИЈЕ КОД
КУЋЕ!

АКО ЗНАТЕ
ГДЕ ЈЕ,
РЕЦИТЕ!

ЈА
САМ
ПРИ-
ВАТНИ
ДЕТЕК-
ТИВ!

ПА...
ЗАМОЛИЛА
МЕ ЈЕ ДА НИ-
КОМ НЕ
КАЖЕМ...

БЕГ ЈУ ЈЕ ТРА-
ЖИО НЕКИ
ЧОВЕК... НЕ
ЗНАМ ШТА
САД ДА РА-
ДИМ...

НАПРАВИЋУ
ТИ КОКТЕЛ
КОЈИ
ВОЛИШ...

АКО СЕ ОКРЕ-
НЕ, МОЖДА
БУ МОГИ
ДА ИЗВУЧЕМ
ПИШТОЉ...

ОПОМЕНУ
САМ ТЕ
ДА ПАЗИШ
ШТА РА-
ДИШ, А
НИСИ
МЕ ПО-
СЛУША-
ЛА!

ЕВО ТВОГ
ПИФА, ФИМЕ,
ИЗВИНИ
ЗА ТРЕ-
НУТАК...

УГЛАШЕНА ДЕВОЈ-
КА ПОКУШАЛА
ЈЕ ДА САМУ-
ВА ПРИСЕВ-
НОСТ И...

ИЗВИНТЕ,
ЈЕСТЕ ЛИ ВИ
ЏЕЈСОН ВЕНС,
ПРЕДСЕДНИК
КЛУБА ПУСТО-
ЛОВА?

ДА!
АЛИ
ЗАШТО
ЈЕ ТО
САД
ВАЖНО?

ЗА ТО
ВРЕМЕ...

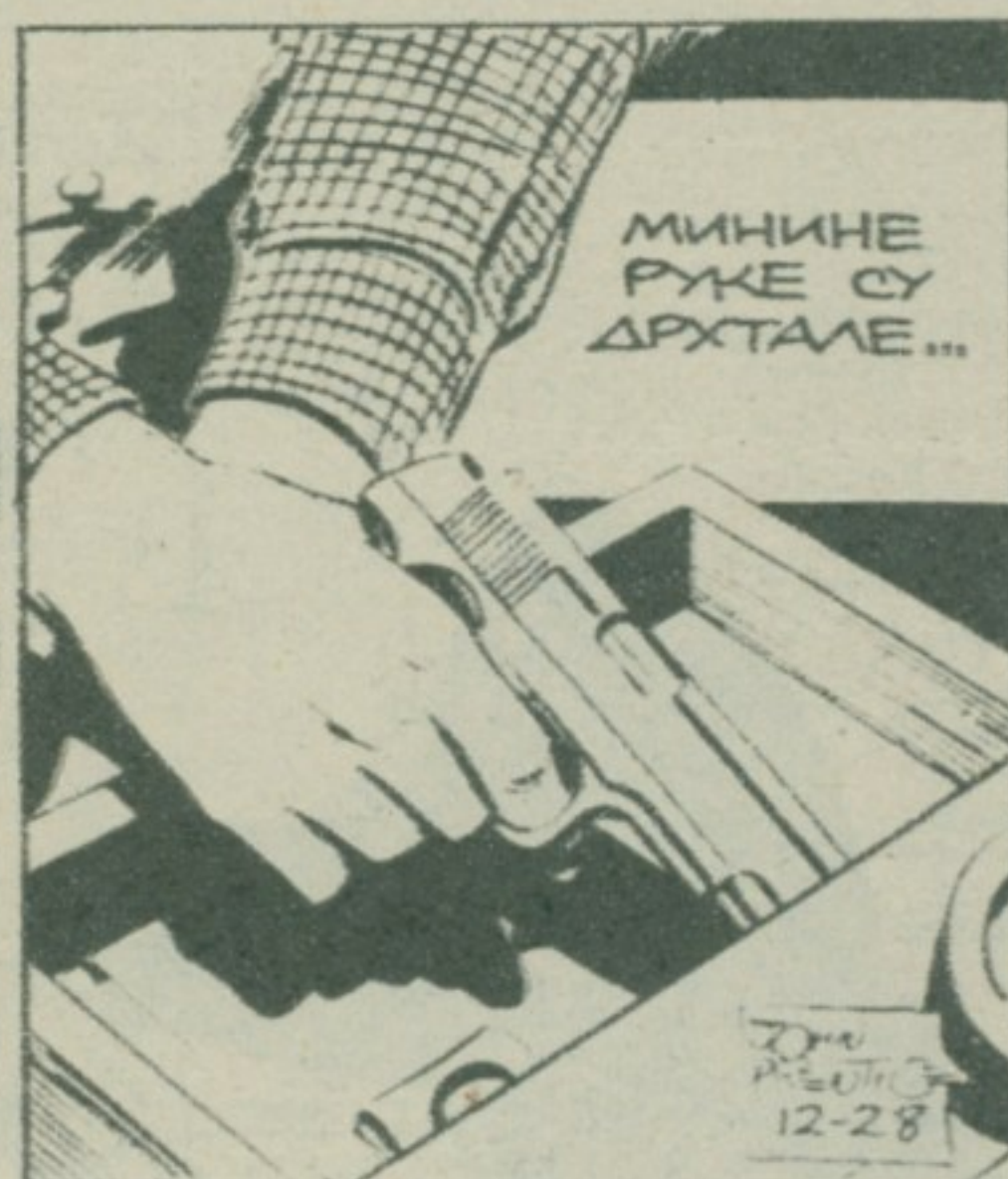

ХОРЕТЕ ЛИ
НАМ ОДГОВО-
РИТИ ОНО ШТО
СМО ВАС ПИ-
ТАЛИ МИ
НЕБЕТЕ?
ВАЖНО
ЈЕ!

ЧЕКАЈТЕ...
МОЈ БРАТ ЈЕ
БИО ВРАТАР
У КЛУБУ...

ЈЕДНОМ
КАД СЕ РАЗБОЛЕО,
ЈА САМ ГА
ЗАМЕНИО...
ДАЛИ СТЕ
МИ НАПОД-
НИЦУ ОД
ПЕТ ДО-
ЛАРА
КАД САМ
ВАМ ПОМО-
ГАО ДА
УБЕТЕ
У ТАК-
СИ...

МИНИНЕ
РУКЕ СУ
ДРХТАЛЕ...

М...
МИСЛИМ
САМ ДА
СЕ НЕ
ЉУТИШ...
ДА ХОБЕШ
ДА СЕ
ПОМИРИ-
МО...

...ДА МИ ОБЕГАШ
ДА СЕ ВИ-
ШЕ НИКАД
НЕБЕШ МЕ-
ШАТИ У
ОНО ШТО
РАДИМ...

САМО ПОД
ЈЕДНИМ УСЛО-
ВОМ, МИНА...

ПОШТО СТЕ
МИ ВЕГ ЈЕД-
НОМ ПОМОГЛИ,
НАДАМ СЕ
ДА БЕТЕ И
САДА...

ОХ! ДА!
КАКО
ДА НЕ!

АУТОМОВИЛ ЈЕ
ЈУРИО КРОЗ ТУН...

АКО НА-
БЕМО ТУ
ЖЕНУ, МОЖ-
ДА ЋЕ ПО-
СВЕДОЧИ-
ТИ ПРОТИВ
ТОГ ФАК-
СИФИКА-
ТОРА!

ДА! БАШ
БИХ ВОЛЕО
ДА ПОРАЗГО-
ВАРАМ С
ЊИМ ЗБОГ
ОНОГ
МОГ
ПИСМА!

НЕ МОГУ
ДОЗВОЛИТИ
ДА НЕКОГА
УВИДЕШ, ФИМЕ!
ОДЛАЗИ!

КАПЕТАН КОРМОРАН: СИН ГУСАРА

ЦРТА: ПОЛ ГИЛОН (PAUL GILLON) ПИШЕ: ЖАН ОЛИВИЕР (JEAN OLLIVIER)

ПДЕО

КОРНЕЛИЈУС
ЈЕ СИН ЧУ-
ВЕНОГ ГУСА-
РА КОРНЕЛИЈУ-
СА ХАЈХЕНСА,
КОГА
АНТИЛСКЕ
ВЛАСТИ
ПРО-
ГОНЕ И
ДРЖЕ
МУ
СИНА
КАО
ТАОЦА.
КОРМОРАН
ПОМАЖЕ
ОЦУ И
СИНУ...

ВОЈНИЦИ ГУВЕРНЕРА ФОРТ
РОДЖАМА НА АНТИЛИМА УПАДА-
ЈУ У КУЋУ СТАРЦА КОД КОГА СЕ
КРИЈЕ МАЛИ КОРНЕЛИЈУС...

СТРАЖАР ХВАТА ДЕЧАКА
У ТРЕЊУТКУ КАД ПОКУША-
ВА ДА ПОБЕГНЕ КРОЗ ПРОЗОР...

УСКОРО СУ ДЕЧАК И ЊЕ-
ГОВИ ЗАШТИТНИЦИ СПРО-
ВЕДЕНИ У ГУВЕРНЕРОВУ
ПАЛАТУ...

ВЕСТ СЕ БРЗО ПРО-
ЧУЛА ГРАДОМ...

УХВАТИЛИ СУ МИ
СИНА, КАПЕТАНЕ!

КОРНЕЛИЈУСЕ, УНИ-
РУ СВЕ ДА ВАМ ПОМОГ-
НЕМ ДА ОСЛОБОДИТЕ
МАЛОГ!

ОНДА У БОРБУ НА
ЖИВОТ И СМРТ!

ИСТО ВЕЧЕ ДВО-
ЈИЦА ПРИЈАТЕЉА
УПАДА СУ У ДВОРАЦ...

КОРНЕЛИЈУС ХАЈХЕНС ЈЕ
ИЗГЛЕДА ДОБРО ЗНАО КУ-
ДА СЕ УПУТИО...

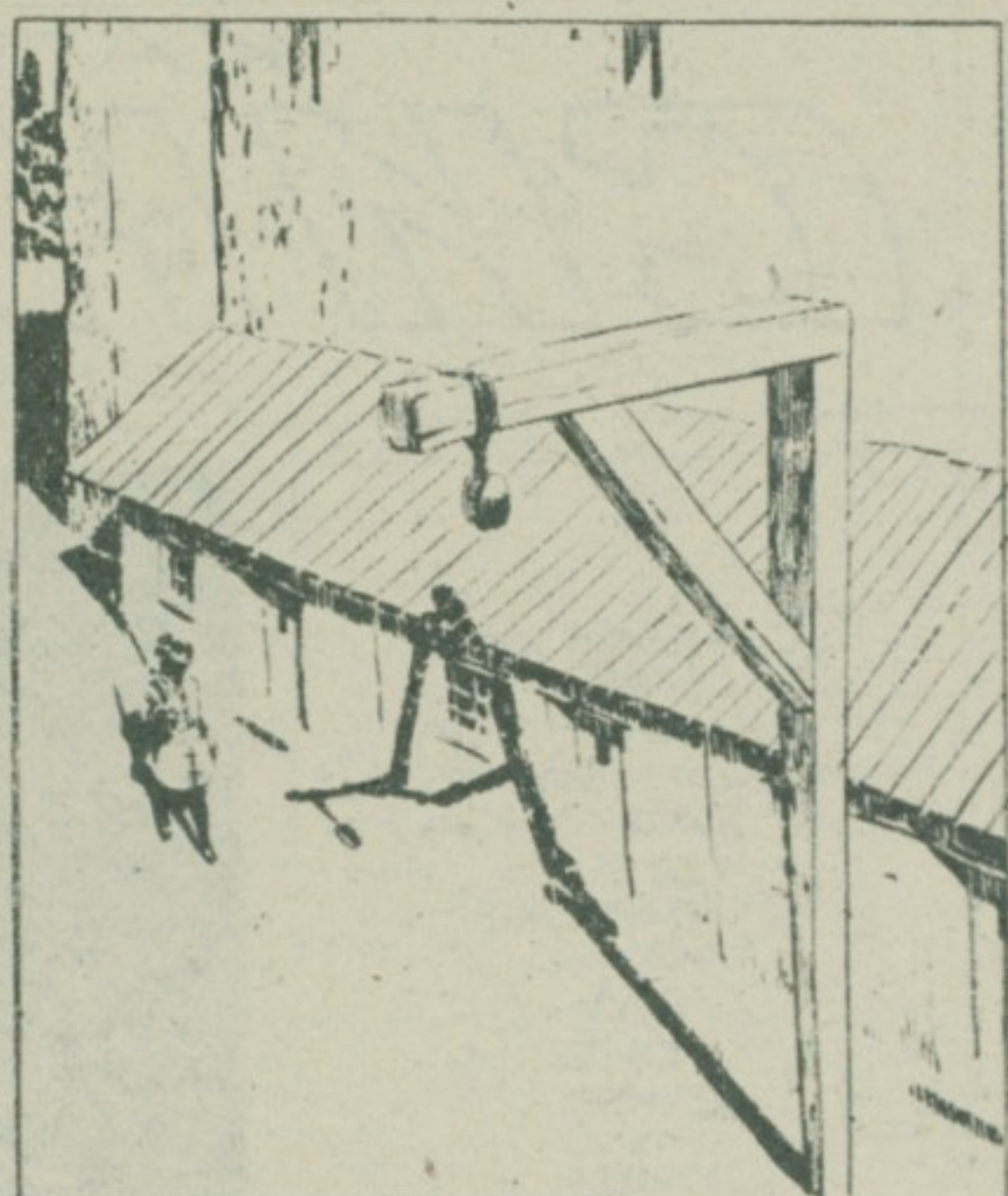
ИДЕМО У
ЗАТВОР, КАПЕ-
ТАНЕ! СПРЕМИТЕ
МАЧ!

У ПАЛАТИ ЈЕ БИЛО
ВЕЛИКО СЛАВЉЕ. СВИ
ПРОЗОРИ СУ БИЛИ ОСВЕТ-
ЉЕНИ...

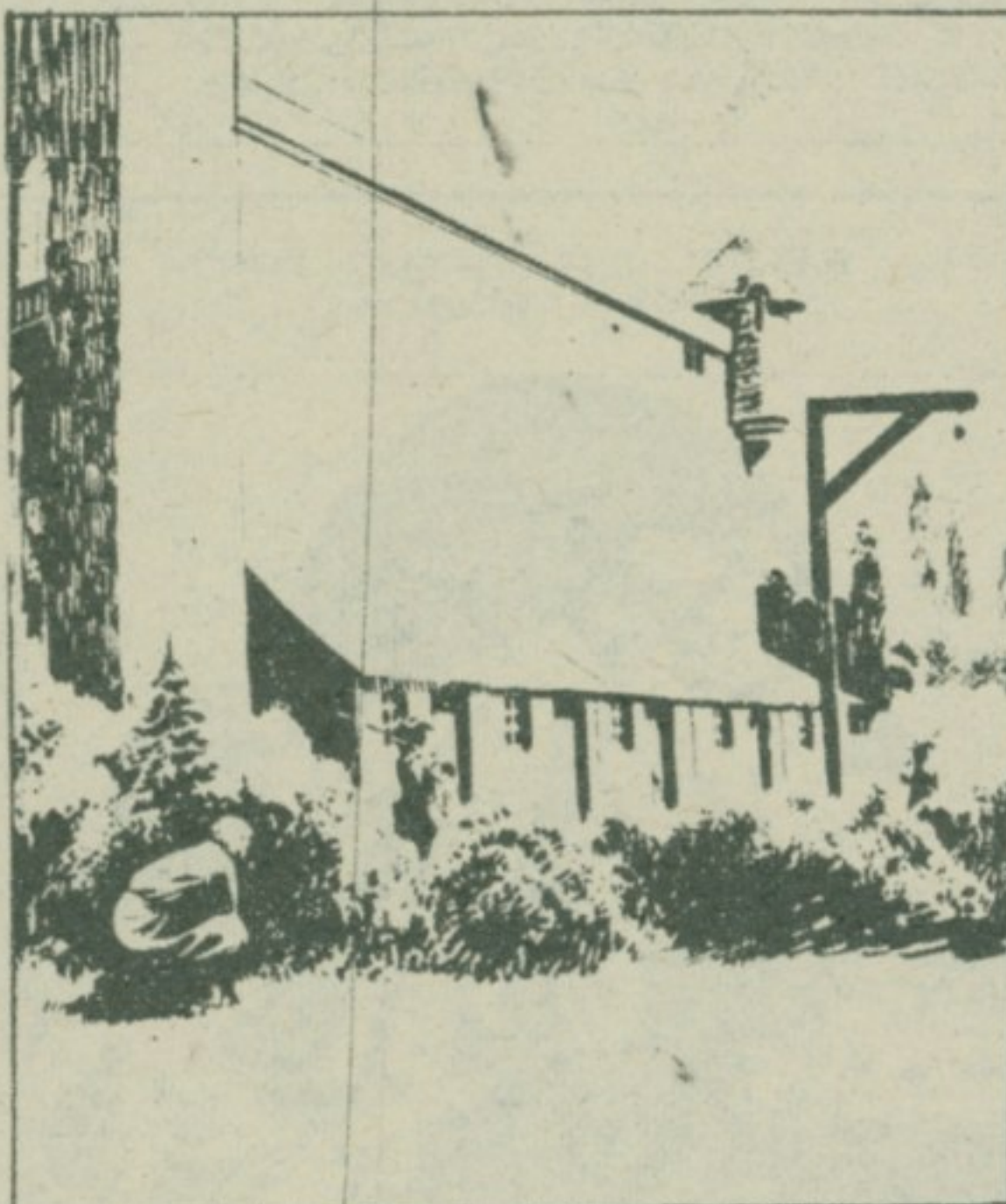
КАПЕТАНЕ,
МИСЛИМ ДА
НАМ ОКОЛНОСТИ
ИДУ НАРУКУ!

ИСПРЕД
ЗАТВОРСКИХ
БЕЛИЈА
ШЕТАЛА СУ
ДВА СТРАЖАРА...

КОРНЕЛИЈУСЕ,
ПОВРИНИТЕ СЕ ЗА ЛЕВОГ,
ЈА ЋУ ЗА ДЕСНОГ!

СКРИВАЈУЋИ СЕ ИЗА
ЖБУЊА, ДВА ПРИЈАТЕЉА
СУ СЕ ПРИВУКЛИ
СТРАЖАРИМА...

ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ СТРАЖАРИ
СУ ЛЕЖАЛИ ОНЕСВЕШЋЕНИ...

КОРНЕЛИЈУС ЈЕ
УШАО У ЗАТВОР...

САНТЈАГО...
КОРНЕЛИЈУСЕ...

У ПОСЛЕДЊОЈ БЕЛИЈИ
КОРНЕЛИЈУС ЈЕ НАШАО
ВЕЗАНЕ ДЕЧАКА И СТАРЦА...

А ГДЕ ЈЕ
МАМА,
САНТЈАГО?

ПУСТИЛИ СУ ЈЕ...
МЕНЕ СУ ХТЕЛИ ДА
ОБЕСЕ...

ОДЈЕДНОМ СУ СЕ ПОЈАВИЛЕ
ДВЕ ПРИЛИКЕ ПОД МАСКАМА...

ГУВЕРНЕР
ПРИРЕЂУЈЕ БАЛ
ПОД МАСКАМА...

КОРНЕЛИЈУС И КОРМОРАН
ПОГЛЕДАЛИ СУ СЕ С РАЗУ-
МЕВАЊЕМ...

ХАЈДЕМО, БРЗО ЋЕ-
МО СЕ ВРАТИТИ!

САНТЈАГО,
ИДИ С
МАЛИМ
КОРНЕЛИЈУ-
СОМ У СКРИВЕ-
НИ ЗАЛИВ!

ПОВЕДИ
И МАМУ,
САНТЈАГО, И
РЕЦИ ГОМЕСУ
ДА ПОДИГ-
НЕ ЈЕДРА
И КОТВУ
СУТРА УЈУТ-
РУ КОД
ЦРВЕНОГ РТА!

СТАРАЦ И ДЕЧАК СУ СЕ ПРЕ-
БАЦИЛИ ПРЕКО ЗИДА...

ТАТА, НЕМОЈ ДУГО
ДА СЕ ЗАДРЖИШ!

ИДЕМО НА БАЛ, КАПЕТАНЕ!
ЗНАМ КАКО ЋЕМО УНУТРА!
САНТЈАГО ЈЕ ТУ БИО СЛУГА...
СВЕ МИ ЈЕ ОБЈАСНИО!

УШЛИ СУ НА СПОРЕД-
НА ВРАТА...

НАБИ ЋЕМО,
ВАЈДА НЕШТО ДА
СЕ МАСКИРАМО!

У КОВЧЕГУ ЈЕ БИЛО СВЕ
ШТО ИМ ТРЕБА...

ЈОШ ШЕШИРИ, И НИКО НАС
НЕЋЕ ПРЕПОЗНАТИ!

БАЛ ЈЕ БИО У ПУНОМ
ЈЕКУ. РАСКОШАН, С БОГА-
ТИМ ПРОГРАМОМ...

ЈЕДИНА ОСОБА БЕЗ
МАСКЕ БИО ЈЕ ГУВЕР-
НЕР ВИЛИЈЕР...

ТРЕНУТАК,
КОРМОРАНЕ! ЗАТВОРИГУ ВРАТА
ПА ДА СРЕДИМО РАЧУНЕ С
ГУВЕРНЕРОМ!

ПРОТИВНИЦИ СУ
БИЛИ ПОДЈЕД-
НАКО
ВЕШТИ...

КАО ШТО ВИДИШ, ЈОШ
САМ ЖИВ, ГУВЕРНЕРУ!
САД ЋУ ВАМ СВИМА
НЕШТО ИСПРИМАТИ...

БИЛА СУ У ФРАНЦУСКОЈ ДВА
РОЂАКА! ЈЕДАН СЕ ЗВАО
ПЈЕР ДЕ ВИЛИЈЕР, А ДРУГИ
АНТОАН БОМОН...

ГУВЕРНЕР ЈЕ ЈОШ БЕШЊЕ
УДАРАО МАЧЕМ...

У ДВАДЕСЕТОЈ ГОДИ-
НИ ВИЛИЈЕР ЈЕ ОТЕО
БОГАТСТВО СВОМ РОЂАКУ,
ДОК ЈЕ ОВАЈ БИО У ВОЈСЦИ,
И ВОДИО ЛАГОДАН ЖИВОТ
НА ДВОРУ...

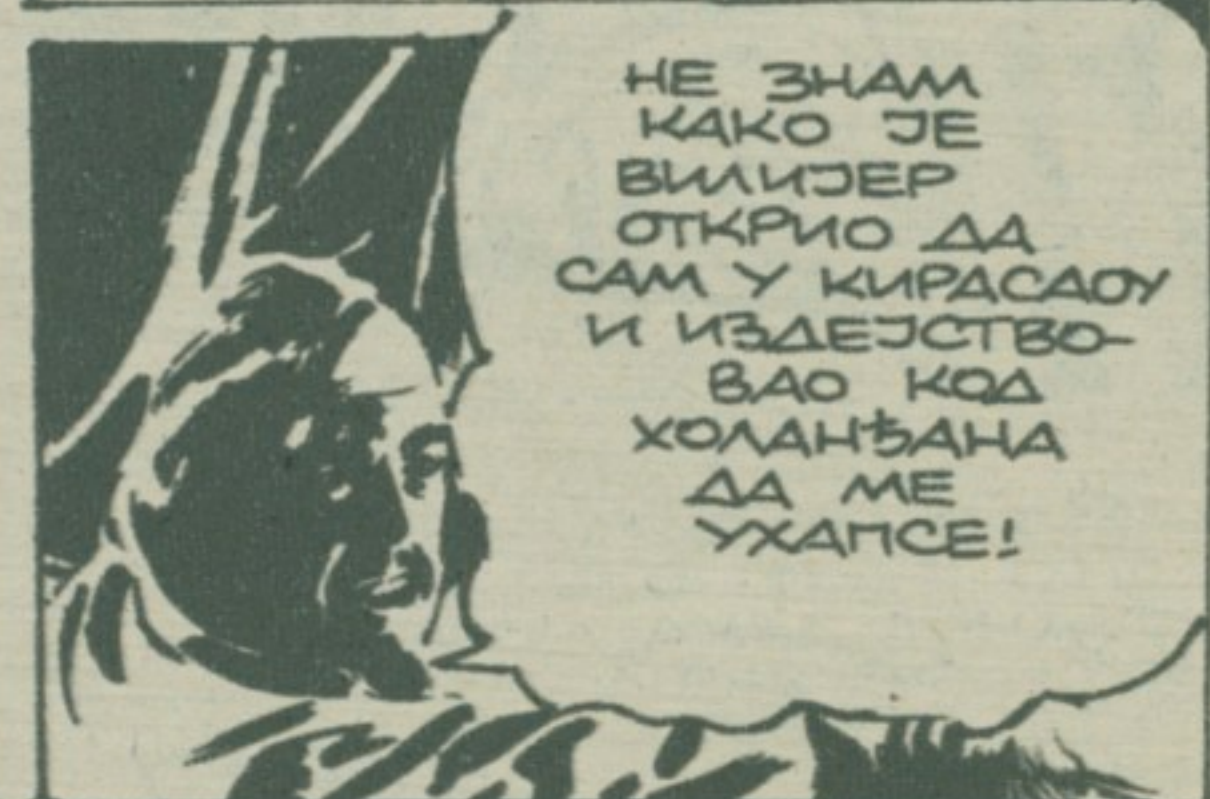

ПОШТО ЈЕ ИМАО УТИЦАЈ-
НЕ ВЕЗЕ, ПОСЛАО ЈЕ БО-
МОНА У ИЗГНАНСТВО...

ТАКО ЈЕ БОМОН ПОСТАО
ГУСАР, АЛИ ПОД ДРУГИМ
ИМЕНОМ...

МАЧ ЈЕ ПРОСЕКАО
ГУВЕРНЕРОВУ СВИЛЕНУ КО-
ШУЉУ...

НЕ ЗНАМ
КАКО ЈЕ
ВИЛИЈЕР
ОТКРИО ДА
САМ У КИРАСАЊУ
И ИЗДЕЈСТВО-
ВАО КОД
ХОЛАНЂАНА
ДА МЕ
УХАПСЕ!

ЈА САМ ПОБЕГАО, А ОН
ЈЕ УХВАТИО МОГ СИНА...
ТО ЈЕ ТА ПРИЧА!

НАГЛИМ ПОКРЕТОМ КОРНЕ-
ЛИЈУС ЈЕ ЗАБИО МАЧ У
ГУВЕРНЕРОВО РАМЕ...

ПОБРИНИТЕ СЕ О
СВОМ ГУВЕРНЕРУ... ЈЕР,
АКО ЈОШ ИМА ПРАВДЕ
НА ОВИМ ОСТРВИМА,
ОДГОВАРАЈЕ ЗА СВОЈЕ
ЗЛОЧИНЕ...
ИДЕМО, КАПЕТАНЕ!

ЧИНИ МИ СЕ ДА
НАМ СЕ НЕ ПИШЕ ДОБРО
НА ОВОМ ОСТРВУ! АКО НЕ-
МАТЕ НИШТА ПРОТИВ, КА-
ПЕТАНЕ, УКРАЈМО СЕ НА
МОЈ "ДИВЉАКА"!

ДВА ПРИЈАТЕЉА ПОШЛА
СУ ДО ЦРВЕНОГ РТА ГДЕ ЈЕ
ТРЕБАЛО ДА САЧЕКАЈУ
ГОМЕСА...

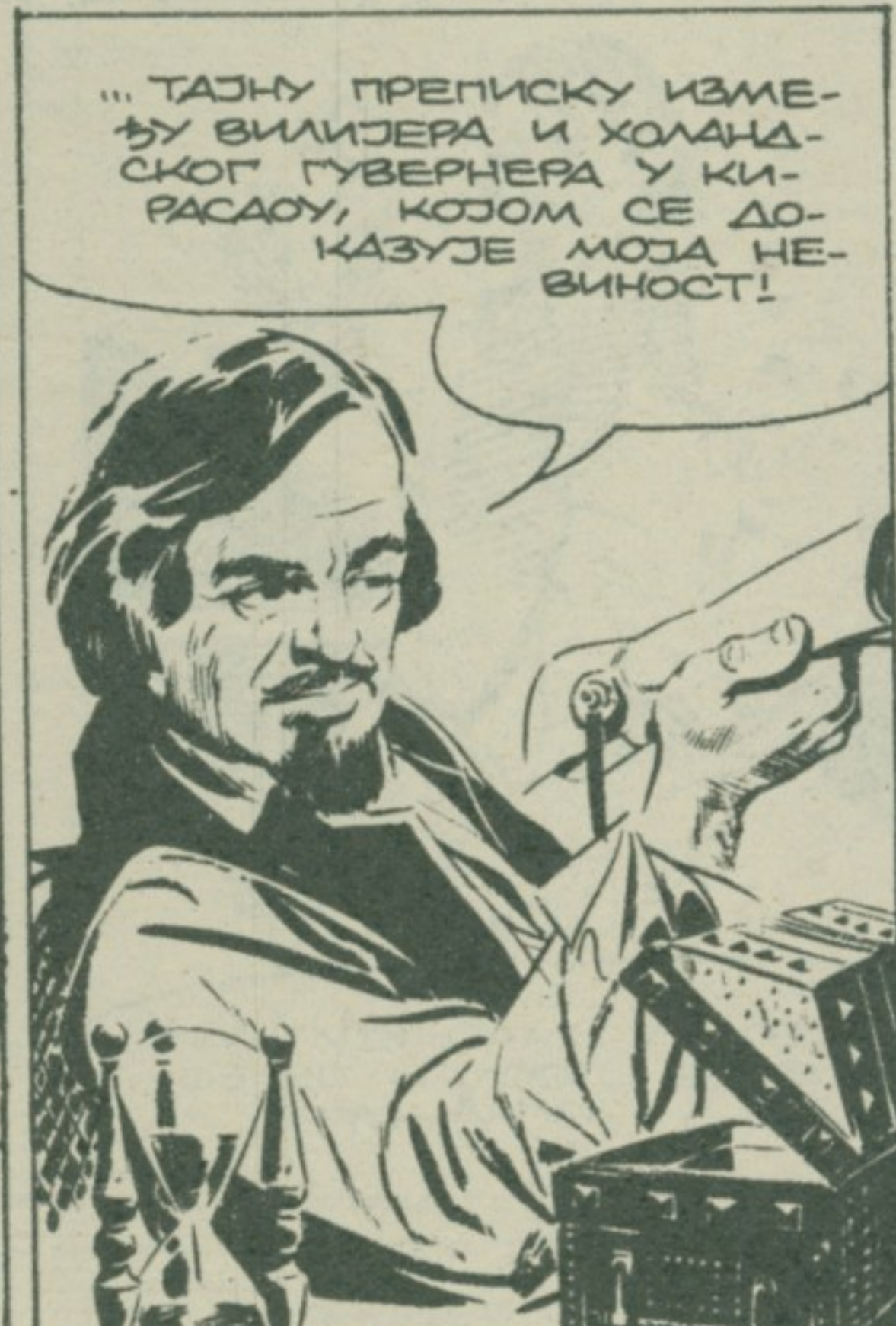

ТАЧНО У ДОГОВОРЕНО
ВРЕМЕ ГОМЕС СЕ ПОЈАВИО
СА БАРКОМ...

ШТА САД
НАМЕРАВАТЕ,
КОРНЕЛИЈУСЕ?

ИДЕМ ГУВЕРНЕРУ ЛУЗИЈА-
НЕ! ИМАМ ВАЖНЕ ДОКУ-
МЕНТЕ ЗА ЊЕГА...

"ТАЈНУ ПРЕПИСКУ ИЗМЕ-
ЂУ ВИЛИЈЕРА И ХОЛАНД-
СКОГ ГУВЕРНЕРА У КИ-
РАСАДУ, КОЈОМ СЕ ДО-
КАЗУЈЕ МОЈА НЕ-
ВИНОСТ!"

УСКОРО СУ СЕ ПОЈАВИЛЕ
ОБАЛЕ ЛУЗИЈАНЕ...

ГУВЕРНЕР
ЈЕ ПРИЈА-
ТЕЉСКИ
ПРИМИО
ДВОЈИЦУ
КАПЕТАНА
И ИЗ ДОКУ-
МЕНТА СЕ
УВЕРИО У
ХАЈХЕНСОВУ
НЕВИНОСТ...

ПРАВДА ЈЕ
ПОБЕДИЛА! ДОБИО САМ
ВЕСТ ДА ЈЕ ВИЛИЈЕР
ПОДЛЕГАО РАНАМА, ХАЈ-
ХЕНСЕ!

МОЈА ДУЖНОСТ ЈЕ ДА НА-
ИМЕНУЈЕМ НОВОГ ГУ-
ВЕРНЕРА НА
МАРТИНИКУ!
ТО ЋЕТЕ
БИТИ ВИ,
ХАЈХЕНСЕ...
ТО ЈЕСТ
- БОМОНЕ!

МЕСЕЦ ДАНА КАСНИЈЕ
АНТОАН ДЕ БОМОН СТУПИО
ЈЕ НА ДУЖНОСТ, А КОРМО-
РАН ЈЕ ПОВРАТИО
"ЗАВОЛКА"...

ЗАВИДИМ ВАМ, КАПЕТАНЕ,
ШТО ЋЕТЕ ОПЕТ НА МОРЕ!
ЈЕДНОГ ДАНА МОЖДА
БУ И ЈА БИТИ
ТЕ СРЕБЕ!

КРАЈ

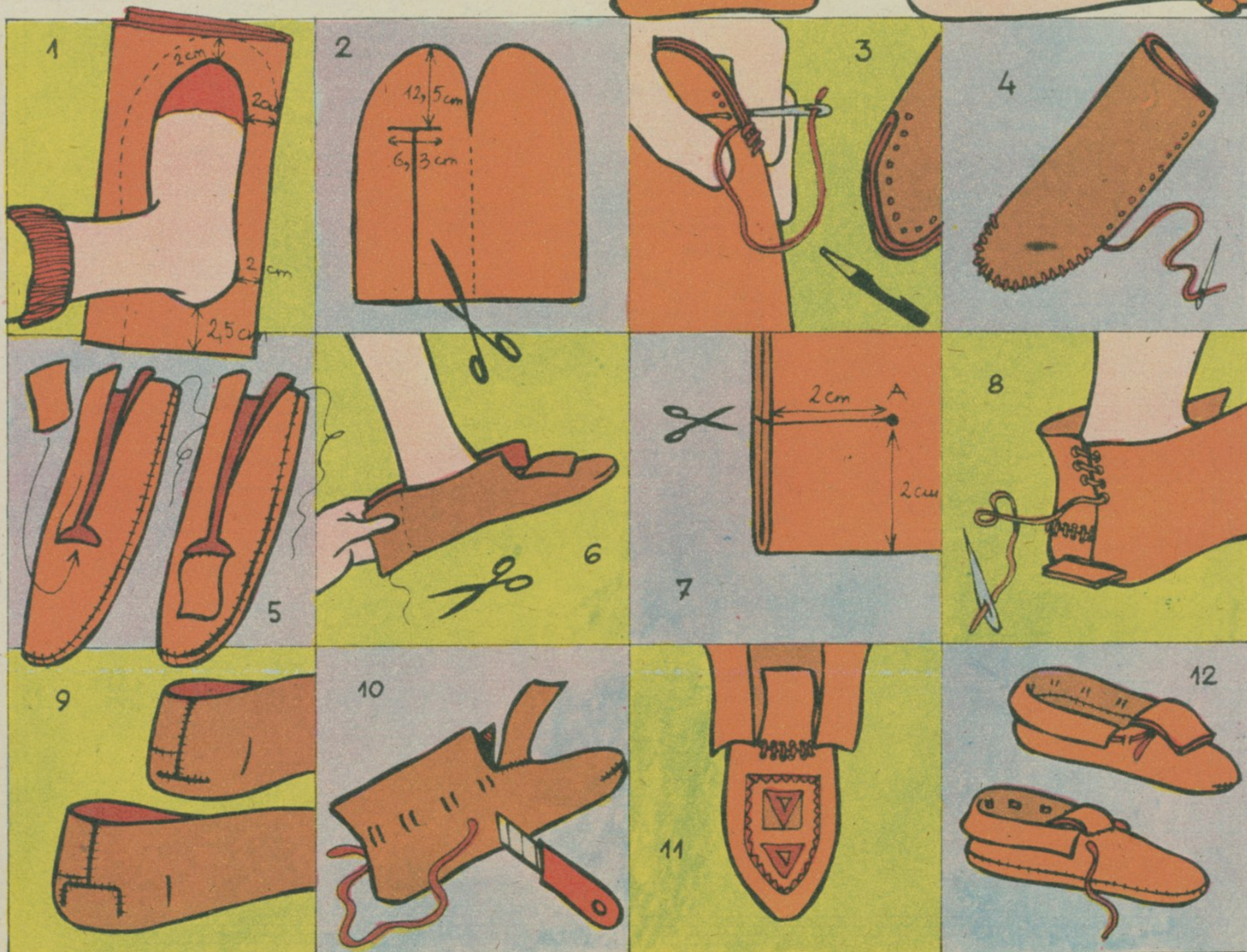

ИНДИЈАНСКЕ МОКАСИНЕ

BAC-86

Једна читатељка из Старе Пазове питала је како се праве индијанске мокасине. Ево како.

Потребна су вам два парчета меке али јаке коже, која, када их пресавијете, одговарају мери ваше ноге са додатним проширењима као што се види на црт. 1. Искројте по цртицама на црт. 1 – тако ћете добити облик као на црт. 2. Затим исеците прорез по дебелој линији у облику слова Т као на црт. 2. Потребна вам је и зумба бр. 2 или 3, с њом пробушите кружиће дуж целог шава, и кроз те рупе прошијте кожну траку као на црт. 3 и 4. Да вам скренемо пажњу: ако не зумбате рупе него их само прошивате, лако може да се деси да се на местима где је прошла игла кожа поцепа. На исти начин (помоћу зумбања) зашијте језичак на предњој страни мокасине (црт. 5). Затим ставите ногу у мокасин и одузмите на пети колико треба (црт. 6). Одсеците вишак (по цртицама на црт. 6, па онда засеците по линији до тачке А на црт. 7). Прозумбајте и прошијте као на црт. 8. Кад прошивате основни шав са црт. 4, оставите кожну траку дужу, па када будете засецали на пети као на црт. 6, опарајте по том шаву и, кад одредите меру, вежите чвор и тако фиксирајте шав. Језичак до пете који се види на црт. 8 може да се одсече и прорез зашије или језичак подигне па зашије као на црт. 9. Просеците цртице око мокасине као на црт. 10, и провучите кожну траку. Ако умете да гравирате кожу, направите шару на предњем делу мокасине (црт. 11). Готове мокасине виде се на црт. 12 и 13.

7200

Sportaska knjiga

Beograd, Makedonska 19

БОРИЛАЧКИ СПОРТОВИ

1. Јорга-Ђурић АБЦ КАРАТЕ-ТЕКИ I ЕНПИ КАТА 1.000 дин.
3. Р. Мудрић, ШКОЛА КАРАТЕА II 2600 дин.
12. Врачаревић-Куртовић, ОДБРАНА ОД НОЖА 1600 дин.
76. Јорга-Ђурић, КАРАТЕ - МАЈСТОРСКЕ КАТЕ I 1600 дин.
9. Б. Вујић, ПУТ У НАПРЕДНИ КАРАТЕ 850 дин.
141. Б. Вујић, НАПРЕДНИ КАРАТЕ - практична примена 1400 дин.
131. В. Демијевски, ДУХ КАРАТЕА 400 дин.
142. С. Поповић, ТАЈНЕ ЦУДОА 1500 дин.
15. С. Бојовић, РВАЊЕ - слободним стилем 1.600 дин.
16. С. Бојовић, БОРЕЊЕ - слободним стилем на македонском језику 680 дин.
134. Д. Павловић, КЕНДО 1700 дин.

ШАХ

20. И. Бондаревски, КОМБИНАЦИЈЕ У СРЕДИШЊИЦИ 1.200 дин.
24. Ј. Р. Капабланка, ОСНОВИ ШАХА 1.800 дин.
29. С. Домазет, ШАХ ОД А1 ДО Х8 1.500 дин.
32. Х. Голомбек, ШАХОВСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА 900 дин.
33. НОВА ПРАВИЛА ШАХОВСКЕ ИГРЕ 500 дин.
34. Д. Бјелица, НА ПОТЕЗУ БОРИС СПАСКИ 500 дин.
36. Д. Бјелица, РЕКАО МИ ЈЕ АНАТОЛИЈ КАРПОВ 800 дин.
37. Д. Бјелица, БУГОЈНО 78 800 дин.
39. Д. Андрић, ШАХ - ИГРА МИЛИОНА - Нижи курс 1300 дин.
40. Д. Андрић, ШАХ - ИГРА МИЛИОНА - Виши курс 1700 дин.
136. А. Алехин, МОЈ ПУТ ДО СВЕТСКОГ ПРВАКА 2500 дин.
- Марјановић-Ђорђевић
43. ТУРНИРИ У ЛОНДОНУ (1849-1982) 700 дин.
44. ТУРНИРИ У АМСТЕРДАМУ (1889-1981) 700 дин.
45. БЕЧКИ ТУРНИРИ (1873-1961) 700 дин.
47. ТУРНИРИ У ЊУЈОРКУ (1857-1980) 700 дин.

ФУДБАЛ

53. Б. Елснер, МЕТОДИКА РАДА СА ФУДБАЛЕРИМА 1.600 дин.
67. В. Стефановић, САВРЕМЕНИ ФУДБАЛ И ПЕДАГОШКО-ПСИХОЛОШКИ РАД 1.500 дин.
68. А. Боженко, ТРЕНИНГ ВРХУНСКИХ ФУДБАЛЕРА 800 дин.
69. Б. Дукић, ВЕЖБЕ ОБЛИКОВАЊА ФУДБАЛЕРА 2500 дин.
70. Д. Шаренац, ФУДБАЛ - У СЛИЦИ И РЕЧИ 1300 дин.
144. ЛЕГЕНДЕ ФУДБАЛА 4000 дин.

СПОРТСКО-СТРУЧНА БИБЛИОТЕКА

52. Д. Шаренац, КАКО У XXI ВЕК 900 дин.
54. В. Стефановић, ПЕДАГОГИЈА И СПОРТ 1.500 дин.
55. Хавелка-Лазаревић, СПОРТ И ЛИЧНОСТ 1.500 дин.
56. Ј. Малацко, ОСНОВЕ СПОРТСКОГ ТРЕНИНГА 2500 дин.
75. С. Мићовић, КОШАРКАШКИ ПИВОТМЕН 900 дин.
80. Verderwulbecke, ГИМНАСТИКА + ИГРЕ ЗА ДЕЦУ 1.200 дин.
82. Ивовић-Жарковић, ИГРЕ - за спорт, школе и рекреацију 1.200 дин.
66. Р. Арменулић, ТЕНИС 1500 дин.

РЕКРЕАЦИЈА

48. Ј. Пуљо, YOGA - ХАРМОНИЈА ДУХА И ТЕЛА 2.200 дин.
124. Група аутора, YU АЕРОБИК 1.500 дин.
135. Група аутора, СПОРТСКА ГИМНАСТИКА 3500 дин.
145. А. Маринковић, АТЛЕТИКА ЗА НАЈМЛАЂЕ 300 дин.

БАЛЕТ

118. А. Ваганова, ОСНОВИ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА 350 дин.

СПОРТОВИ НА ВОДИ

94. Д. Шаренац, РАНДЕВУ НА БАЗЕНУ 900 дин.
95. Р. Неговетић, ЉУДИ ЖАБЕ - приручник за спортске рониоце 900 дин.
96. Н. Шандор, НАУЧИ И ТИ ДА ПЛИВАШ 900 дин.
126. Б. Мијатовић, ЈЕДРЕЊЕ НА ДАСЦИ 500 дин.

МОНОГРАФИЈА

122. Група аутора, ФИЗИЧКА КУЛТУРА И СПОРТ У ЈУГОСЛАВИЈИ 800 дин.

ДОКУМЕНТАЦИЈА

- 57-65. АЛМАНАХ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ СПОРТА (8 књига) 6.400 дин.
72. Ратковић-Мићуновић, ПЛАВИ У ОРБИТИ 800 дин.

СПОРТСКА МЕДИЦИНА

98. В. Ђурђевић, СПОРТСКО СРЦЕ 2.200 дин.
99. В. Смодлака, СПОРТСКА МАСАЖА И САМОМАСАЖА 1.800 дин.
102. Д. Дубин М. Д. БРЗА ИНТЕРПРЕТАЦИЈА ЕКГ 3.800 дин.
103. Д. Слијепчевић, ХОРМОНИ ПОЛНЕ

- СФЕРЕ 2.500 дин.
128. А. Шкоклјев, АУРИКУЛО АКУПUNKТУРА 1.200 дин.
132. В. Смодлака, СПОРТСКЕ ПОВРЕДЕ 2.000 дин.
143. Д. Бакоч, ДОКТОР БЕЗ РЕЦЕПТА 5900 дин.
146. Н. Поповић, СПОРТСКЕ ПОВРЕДЕ У РУКОМЕТУ 1800 дин.

ПРАВИЛА

91. С. С. Ј. СМУЧАЊЕ НОРДИЈСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ 250 дин.

ХОБИ ИЗДАЊА

101. М. Ђонић, ДУНАВСКИ АЛАСИ 1.000 дин.
105. В. Литричин, ОСНОВНА ЗНАЊА О ПСУ 1800
106. М. К. Kosterisitz, 400 САВЕТА ПРИЈАТЕЉИМА ПАСА 1.800 дин.
107. Н. А. Сахаров, ДРЕСУРА ПАСА 1.800 дин.
108. Мишковић-Грабовшек, ИГРАТЕ ЛИ БРИЦ 2.800 дин.
109. М. Ђонић, РИБЉИ СВЕТ 1.000 дин.
110. М. Ђонић, МАМЦИ И ВАЉЦИ 1000 дин.
147. Ђонић-Милосављевић, ПОНАШАЊЕ НА ВОДИ 1500 дин.

ОСТАЛА ИЗДАЊА

104. М. Трифуновић, ПСИХОЛОГИЈА КУПАЦА 800 дин.
111. С. Протић, ЗАПИСИ ИЗ КУЋЕ МРАКА 500 дин.
114. А. Новаковић, ЗВУЦИ СА ПАРНАСА 200 дин.
115. Ј. Пуљо, БИСЕРИ МУДРОСТИ 2.000 дин.
119. М. Пауновић, СВЕТСКА АВИАЦИЈА 1.200 дин.
112. В. Умински, КУБАНСКИ УСТАНИЦИ 100 дин.
113. Н. Попадић, СРЦЕ НА ТРАВИ (Поезија о фудбалу) 190 дин.
120. Р. Мићуновић, САЊАЛИШТЕ (Поезија за децу) 150 дин.
127. Д. Шаренац, АНТОЛОГИЈА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ СПОРТСКЕ КАРИКАТУРЕ 1000 дин.
148. Д. Шаренац, ЛЕКСИКОН 40 СПОРТОВА 1800 дин.

МУЗИЧКА ИЗДАЊА

116. Ж. Вукосављевић, АКОРДИ И ХВАТОВИ НА ГИТАРИ 900 дин.
117. Ж. Вукосављевић, ШКОЛА ЗА ГИТАРУ 900 дин.
123. Ж. Вукосављевић, БАС ГИТАРА 500 дин.

ИГРО „СПОРТСКА КЊИГА“
Београд, Македонска 19, п. факс 720

НАРУЧЕНИЦА ПЗ-1/86

Поручујем књиге под редним бројем _____

у укупној вредности од _____ дин.

1. Унапред уплаћујем на ваш жиро рачун

60801-603-22384

2. Плаћам поштару при преузимању књига -

ПОУЗЕЋЕМ

(Заокружити начин плаћања)

(презиме и име)

(поштански број, место, улица и број)

Исећи и залепити на дописницу.
Књиге можете поручити и телефоном на 011/320-226.

САВРШЕН
ЗЛОЧИН

ДА ЛИ ЈЕ 'ЛУЗИТАНИЈА' ЖРТВОВАНА?

**СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА
ПОСЛЕ ТОРПЕДОВАЊА
ЧУВЕНОГ ПАРОБРОДА ЈОШ
НИЈЕ САСВИМ
РАЗЈАШЊЕНО ШТА СЕ
ЗАИСТА ДОГОДИЛО.
ОСТАЛО ЈЕ СУВИШЕ
СУМЊИВИХ ПОЈЕДИНОСТИ
ПО КОЈИМА КОПАЈУ
НОВИНАРИ, ИСТРАЖИВАЧИ,
ИСТОРИЧАРИ**

Седмог маја 1915. године у рано поподне немачка подморница У-20 пловила је на површини у правцу запада крај јужне обале Ирске у висини Квинзтауна. Претходне вечери потопила је два велика пароброда британске државне компаније „Кјунард“. Преостала су јој само три торпеда а и резерве мазута опасно су се смањивале.

Заповедник У-20 поручник Швајгер одлучио је да се врати у базу, пристаниште Емден, обилажењем Британског острва са северне стране. Одједном, на хоризонту се указала шума јарбола и димњака, обриси неког великог путничког брода.

Швајгер је одмах наредио поринуће и с дванаест метара дубине, држећи око на перископу, диктирао навигатору:

„14.20 (по немачком времену, што значи сат више од енглеског). На видуку четири димњака и јарболи пароброда који нам сече пут под правим углом. Пароброд долази с југозапада и иде према Гали-Хеду.

14.25. Прешли неколико метара на путу пароброда у нади да ће

променити руту и приближити се обали Ирске.

14.35. Пароброд мења руту и креће према Квинзтауну. Можемо да му се приближимо и нападнемо га. Крећемо великом брзином.

15.10. Удаљеност 700 м, из цеви избачен један торпедо, нагиб 90 степени, процењена брзина 22 чвора. Торпедо погодио десни бок окомито иза командног моста.

Експлозију неуобичајене снаге прати огроман облак дима изнад предњег димњака. Иза експлозије од торпеда следи још једна (котларница, угаљ, барут?). Горњи де-

„Кјунард“, није био ни највећа ни најлуксузнија лађа свога времена. Ловоров венац припада енглеским бродовима „Олимпик“ и „Аквитанија“ и немачким „Император“ и „Ватерланд“. Али, по фини линија, елеганцији и брзини „Лузитанија“ је, као и њен брод-близанац „Мауританија“, најбржи и најбољи пароброд Северног Атлантика и заслужено носи назив „морски хрт“.

„Лузитанија“ је 1. маја 1915. испловила из Њујорка за Ливерпул у Енглеској. Имала је изузетно мирно море. Путници су уживали у свему што им је пружала ова велика лађа од 32.000 тона, дугачка 252 метра.

Али, неколико дана касније, међу путницима је завладала пригушена зебња и достигла врхунац 6. маја увече када се пароброд приближио ратној зони коју су одредили Немци 2. фебруара 1915.

У тој зони око Британског острва где су, као одговор, савезници завели блокаду, владала су правила неограниченог подморничког рата. То значи да су немачке подморнице, без претходног упозорења, у тим водама могле да торпедују не само ратне већ и све друге бродове.

У време када се „Лузитанија“ спрема да исплови из Њујорка, америчка штампа донела је упозорење немачке амбасаде у Вашингтону да путници који енглеским лађама иду за Европу то чине на сопствени ризик.

Да би се обезбедили, многи путници „Лузитаније“ провели су ноћ у салонима потпуно одевени с прслуцима за спасавање надокхват руке. Ништа није вредело што их

је заповедник Тарнер за време вечере у трпезарији I класе уверавао да ниједан торпедо не може да стигне „Лузитанију“ због њене велике брзине. Осим тога, „чим уђемо у ратну зону, штитиће нас бродови Британске ратне морнарице.“

За доручком је поново завладала нервоза – у зони неограниченог рата на видуку нема ни једног јединог британског брода и, супротно очекивању, „Лузитанија“ смањује брзину и тако се одриче своје најбоље одбране.

Ослоњени на ограду неки путници погледом претражују море. Ни трага од немачких подморница, ни сенке перископа.

Бродски оркестар свира „На лепом плавом Дунаву“.

Нестало је 1198 људи

У том часу разлегао се узвик осматрача: „Торпедо у десном боку!“ Лађа се затресла од снажне експлозије за којом је, неколико секунди касније, уследила друга још јача а с њом и облак отпадака, прашине и отровних гасова.

Било је очигледно да је брод задобио смртну рану. Јако се нагао на десну страну док је прамац почео брзо да тоне. У року од пет минута предња палуба била је преплављена. Тарнер је очајнички покушао да заплочи уназад. Машине су биле мртве. Видевши да је брод изгубљен Тарнер наређује евакуацију.

На палубама влада паника. На стотине путника су у клопци у мраку огромног брода јер су и динамо-машине потопљене. Многи су заробљени у лифтовима.

За разлику од „Титаника“, потонулог три године раније, „Лузитанија“ има одличну опрему за спасавање: двадесет два чамца и двадесет осам сплавова. Али, спуштање у воду обавља се у највећој збрци. Путници наваљују у чамце. Посада очигледно није на висини овог задатка.

На левом боку евакуација се претвара у катастрофу. Пет првих

Капетан Тарнер,
заповедник
„Лузитаније“,
снимљен
у њујоршкој
луци
1. маја 1915.
године
пред
сам
полазак
брода
за Ливерпул.

„На лепом плавом Дунаву“

Пароброд „Лузитанија“, који је носио боје британске компаније

препуних чамаца, тешких по пет хиљада килограма, одсечени су прерано. Како је брод веома нагнут на супротну страну, чамци се заносе мрвећи на десетине тела и разбијају о труп. Спуштање следећих чамаца изводи се пажљивије, али је тај бок већ под углом од 80 степени и клинови им цепају оплаци. Још три чамца леме се о бок.

С десне стране је нешто боље мада путници оклевају да ускачу у чамце који, због нагиба, висе подалеко од бока. Све у свему, од двадесет два чамца само је шест спуштено у воду како треба. Са сплавовима је још горе. Због грешке посаде већина их је потонула заједно с бродом и само су два, претрпана путницима, спуштена у море.

Само четврт сата после торпедовања „Лузитанија“ је у самрт-

крајњи биланс несреће тек после више дана. Од 702. члана посаде спасено је 289. Од 1257 путника преживела су 472. Нестало је укупно 1198 не рачунајући три слепа путника затворена у бродској ћелији.

Две прљаве истраге

Свет је сазнао за несрећу 7. маја предвече. У Британији владају запрепаштење и индигнација. Историчар Гибсон изјављује „Свет је ужаснут сазнањем да једна земља може хладнокрвно и с предумишљајем да побије хиљаде невиних цивила“.

Ужасава се и Француска али најжешће реакције су у Сједињеним Америчким Државама и то не само зато што се међу настрадалима налазе и 124 Американца. Новине грме о злочину какав ни варвари ни гусари давних времена нису никада починили и обећа-

рички листови почели су да се питају није ли британска влада намерно жртвовала „Лузитанију“ да би погоршала односе Немачке и Америке и Америку увукла у рат.

Тада се огласио Винстон Черчил, први лорд Британског адмиралитета. Морнарица, изјавио је он, нема могућности да прати сваки брод који плови британским водама. Осим тога, заповедник „Лузитаније“ није поштовао упутства: да убрза уместо да успори, да се креће у цик-цак и да се држи подалеко од обале. Проблем одговорности испитаће комисија на челу с лордом Мерзијем.

Према њима торпедовање „Лузитаније“ је пиратски акт извршен мимо свих међународних права. Пароброд није био наоружан. У његовом пртљажнику није било никакве забрањене муниције већ 5471 сандук са сиром и крзном. „Лузитанију“ су погодила два торпеда усред трупа између трећег и четвртог димњака. Упућен је и трећи, из друге подморнице, али

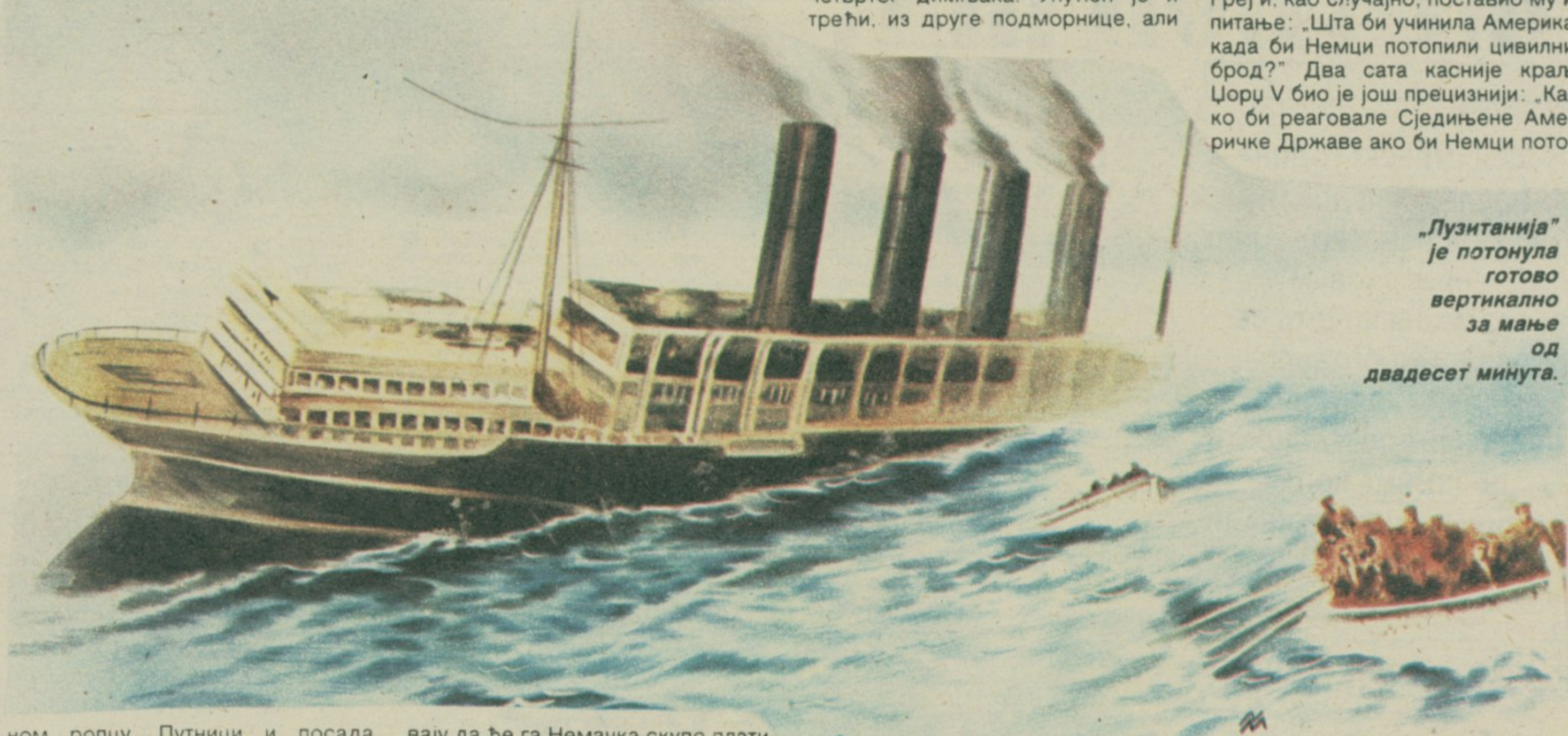
довање „Лузитаније“ не престаје да голица историчаре, истраживаче и новинаре већ седамдесет година.

Чињеница је да је „Лузитанија“ још септембра 1914. дискретно преуређена и да је на листи британске морнарице означена као помоћни разарач. Могуће је да је 175 тона муниције коју је преносила било камуфлирано сиревима и крзном. Сасвим је извесно да ју је погодио само један а не два торпеда, али и да су брод уништиле две експлозије.

Само пет преживелих путника, од сто тридесет пет који су се понудили, изведени су као сведоци на првом процесу у Лондону. Али, један сведок високог ранга тешко терети Енглеze.

Ујутро 7. маја, на дан катастрофе, специјалног изасланика америчког председника Вилсона пуковника Хауса примио је британски министар иностраних послова Греј и, као случајно, поставио му и питање: „Шта би учинила Америка када би Немци потопили цивилни брод?“ Два сата касније краљ Џорџ V био је још прецизнији: „Како би реаговале Сједињене Америчке Државе ако би Немци потоп-

„Лузитанија“
је потонула
готово
вертикално
за мање
од
двадесет минута.

Илустровао Ненад Милићевић

ном ропцу. Путници и посада скачу у воду. Понеки остају на броду као милијардер Вандербилт који је свој прслук за спасавање дао једној путници.

У 14:28 је крај. Велики пароброд потонуо је готово вертикално. На месту где је нестао вода кључа као после подморске ерупције. Драма је трајала мање од двадесет минута.

На стотине мушкараца и жена боре се с морем, хватају се за даске и остало што плута унаоколо, покушавају да ускоче у препуне чамце или се дочепају преврнутих. Заповедник Тарнер, који се ухватио за неку фотељу, нашао се у једном од чамаца. Он непрекидно понавља: „Каква несрећа. Знао сам чим су нас торпедовали. Шта ли сам богу скривио? Чиме сам ово заслужио?“

Упркос позивима за помоћ упућеним чим је брод торпедован, први спасиоци из Квинстауна појавили су се тек три сата касније. Потрага се наставила до дубоко у ноћ.

Компанија „Кјунард“ објавила је

вају да ће га Немачка скупо платити.

Немачка штампа, заузврат, хвали „најновији подвиг морнарице“, али званични Берлин покушава да се оправда тврдећи да „Лузитанија“ није била обичан путнички брод јер је тајно преносила муницију.

У року од неколико дана, мада сви осуђују дивљачки поступак Немачке почињу да се постављају незгодна питања.

„Њујорк Сан“ пише 25. маја: „Ништа не може да оправда ужасан злочин Немачке, али треба истаћи и недораслост посаде задужене за спасавање путника“. То није све. „Вашингтон Пост“, који ће се више од пола века касније прославити провалом афере „Вотергејт“, открива да је „Лузитанија“ носила 5400 сандука муниције и да је до друге детонације и пожара дошло услед експлозије овог тајног товара.

Узевши у обзир да се у опасној зони британске ратне лађе нису појавиле да заштите „Лузитанију“ и да је брод носио муницију, аме-

није погодио циљ, леву страну пароброда. Што се тиче огромног броја жртава, није крива посада већ брзина којом је брод потонуо.

Све у свему, верзија катастрофе одговарала је и британском адмиралитету и политичким круговима.

Један торпедо, камуфлирана муниција

Против заповедника Тарнера није покренут никакав поступак. Он је из афере изишао чист као сунце. Кретање је успорио због јакних плима и осека услед чега није смео да приђе Ливерпулу пре четири ујутро 8. маја.

Мишљење америчке комисије изразио је у Њујорку судија Мејер тврдећи да се ради о „савршено исправном случају“.

Ово, разуме се, није било тачно. Остало је сувише сумњивих и неразјашњених елемената и торпе-

пили „Лузитанију“ којом путују и амерички држављани?“

Ни Черчилова изјава да Британија нема довољно бродова који би штитили сваку лађу у њиховим водама такође не стоји. Маја 1915. база британских разарача налазила се у Милфорд Хавену на југу Велса. У Квинстауну у Ирској преживели с „Лузитаније“ згранули су се када су посаду четири разарача затекли у шетњи на доковима.

А шта се постигло? Немачка је, да би угодила Америци, одустала од неограниченог подморничког рата и обновила га тек 1917. када су савезници могли да се супроставе њиховим подморницама. Супротно раширеном мишљењу, Сједињене Америчке Државе нису ушле у I светски рат због потапања „Лузитаније“. Оне су то учиниле тек две године касније.

Б. Дожић

ПОСЛЕДЊА ЖЕЉА

На шта су све људи спремни не би ли се докопали „дасака које живот значе“.

Нема сумње да је аргентински бизнисмен Хуан Портамоки читавог века у ствари патнио што није постао глумац. Портамоки је, наиме, завештао 50 хиљада долара фондацији за стипендирање младих глумаца с тим што је поставио услов: да се његова лобања употреби у свакој представи „Хамлета“ у којој играју „његови“ стипендисти. ■

КАКО ЈЕ ВИКТОРИЈА ПОСТАЛА МЕРИ

Године 1930. изградња највећег путничког брода на свету, власништва компаније „Кјунард лајнз“, ближила се крају. Брод је требало крстити, па је управни одбор после краћег већања одлучио да га назове „Викторија“, добрим делом и зато што су се имена свих дотадашњих бродова ове компаније завршавала на „-ија“. Као што обичај налаже, председавајући одбора отишао је у Бакингемску палату да о одлуци компаније извести Његово величанство, краља Џорџа V.

— Ваше величанство — почео је свој говор изасланик — одлучили смо да броду дамо име једне од најмилијих вијих енглеских краљица...

Пре него што је успео да доврши реченицу, краљ га је одушевљено прекинуо:

— Сјајно! То ће тако обрадовати Њено величанство.

Само се по себи разуме да је, када је нешто касније поринут, највећи путнички брод тога доба поносно запловио морима под именом „Квин Мери“. ■

ПОЗАЈМЉИВАЧИ КОЛА, ЧУВАЈТЕ СЕ!

На Новом Зеланду крадљивце кола не осуђују на тамницу. Смислили су знатно оригиналнији

начин да их казне. Баш као Лајма Мичела. Овај двадесет седмогодишњак је ухваћен у „позајмљеном“ аутомобилу. Изречена му је следећа казна: да 30 пута скочи из авиона с падобраном. ■

ПРЕБРОЈТЕ ПАРЕ, ВРАЋАМ СЕ ЗА ПЕТ МИНУТА

Мушка особа која је по процени сведока могла да има двадесетак година ушла је недавно у Прву националну банку Висконсина у Милвокију, мирно сачекала да на њу дође ред, а онда службенику предала листић са следећом поруком:

„Тражим 20 хиљада долара. Враћам се за пет минута с момцима. Не предузимајте ништа глупаво.“

За неколико минута полиција је опколила зграду, неколико детектива распоређено је унутра,

али се ни после сат чекања ништа није догодило. По свему судећи, младић се шалио. ■

ДАЈЕМ ДВА ПИТОНА ЗА ОДЕЛО

У локалним новинама у Брејтрију, у британској покрајини Есекс, појавио се следећи оглас: „Продајем два слатка питона, Рокија и Лусилу, по повољној цени“. Трагом огласа, новинари су пронашли власника „симпатичних змијица“ Лија Милроса.

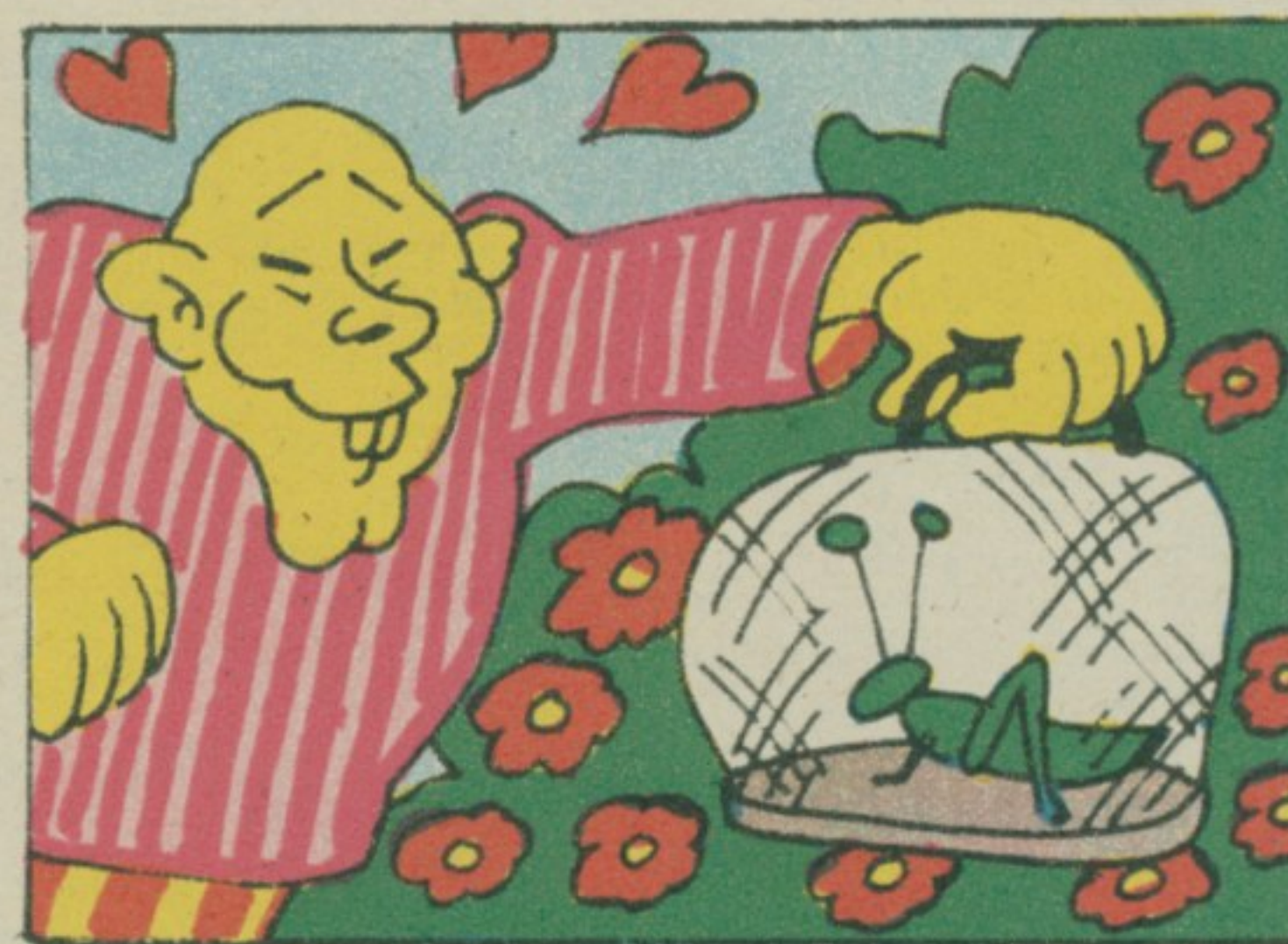
— Тешка срца се растајем од својих љубимаца — објаснио им је Ли — али морам. Добио сам посао у казину и треба ми новац да купим смокинг. ■

КО ТЕБЕ ЗАТВОРОМ ТИ ЊЕГА — ЦИПЕЛОМ

Пљачкаш банке у Бангладешу мирно је саслушао пресуду. Осуђен је на шест година затвора. Онда се изненада сагнуо, скинуо ципелу и зафрљачио је судији право у главу. У првом тренутку сви су били запањени. А онда су тужиоци наслезли на пљачкаша и добро га избубецали.

Крајњи биланс: чворуга на судијиној глави, избјигана два предња зуба осуђеног, лаке телесне повреде двојице тужилаца. ■

МОЈ КУЋНИ ЉУБИМАЦ, ЦВРЧАК

У Јапану су цврчци омиљене домаће животиње. Да би човек унео трачак радости у свој живот, у овом случају довољни су дрвене кутијице са заштитном мрежом, мало

песка, неколико каменчића и један до два цврчка. И нега је одговарајуће једноставна: неколико мрвица хлеба или лист зелене салате. Комад бисквита довољан је цврчцима за неколико месеци. Заузврат, остарели, болесни и усамљени добијају весело, даноноћно цврчање. ■

СЛЕДЕ ЧИСТА ПРИВИЋЕЊА

Напис на бензинској пумпи на улазу у пустињу Серенгети у Танзанији:

ПОСЛЕДЊА ШАНСА ДА НАПУНИТЕ РЕЗЕРВОАР. СЛЕДЕЋЕ ТРИ СТАНИЦЕ СУ ФАТА-МОРГАНЕ. ■

РУКЕ КОЈЕ ВРЕДЕ... МИЛИОН ФУНТИ

**ПРЕД ВАМА ЈЕ ЧОВЕК С
НАЈСКУПЉИМ РУКАМА НА СВЕТУ.
ЗОВЕ СЕ МАРК КИНГ И СВИРА БАС
ГИТАРУ У ГРУПИ „ЛЕВЕЛ 42”.
НИСУ РЕТКИ ОНИ КОЈИ ТВРДЕ ДА
СЕ БОЉИ БАСИСТА ОД ЊЕГА ЈОШ
НИЈЕ РОДИО, А АКО СЕ И РОДИО
ОНДА ЈОШ НИЈЕ ПОЧЕО ДА СВИРА**

Руке Марка Кинга вреде милион фунти јер су однедавно осигуране управо на ту суму. Наравно, Марк је сувише скроман да би то урадио лично. Ствар је, од идеје до реализације, водила компанија која организује концерте његове групе. Његове руке осигуране су због тога што је то добра реклама за групу, али и зато што Марк има репутацију чаробњака на бас гитари. У случају да због неке повреде не буде способан да свира, компанија би много изгубила.

„Компанија ме је осигурала”, каже Марк, „ја не бринем толико о тим стварима. Више бих волео да могу и даље да закуцавам ексер по кући, а не да размислим пет пута пре него што покушам било шта да урадим. Овако се осећам као да већ јесам инвалид.”

Руке му, иначе, изгледају сасвим нормално, осим велике израслине на палцу десне руке којим Марк лупа по жицама, производећи свој препознатљиви „пљескајући” тон по коме га најлакше препознају.

„Тај део је, као што и претпостављате, готово потпуно неосетљив”, каже Марк показујући свој палец. „Али видите и ове црвене делове око жуља. Ту ми је кожа тања и повремено отпада, што је доста болно, али и то је део посла и ту нема кукања. Мора се трпети.”

Да би спречио да му се цео прст огули, Марк га пре концерта бандажира црном траком. То му је постала и нека врста заштитног знака, и не само њему. На концертима „Левел 42” многи обожаваоци подижу своје, црном траком обмотане палчеве, према Марку.

Ништа необично, јер Марк Кинг је један од ретких преживелих „(бас)гитарских хероја” данашњице. Виртуози се све више повлаче пред машинама, он се још увек држи. Чињеница је да је један од најбољих свирача на свету, али у последње време из све снаге се труди да се ослободи те, помало незахвалне, репутације „суперсоничног свирача”. Зашто?

„Зато што се људи одушевљавају кад свирам брзо, али чини ми се да они не разумеју

баш најбоље шта ја то тачно радим. Једноставно их усхићује темпо којим свирам и звук који подсећа на штектање машинке. А осим тога, ухватио сам себе како то радим само зато да бих се додворио публици, што никако није добро. Да наставим с тим, вероватно бих једног дана почео да се претварај у пародију самог себе што никако није добро.”

„Левел 42” су и због тога умногоме променили некадашњи звук. Марк је избацио егзибиције из свог свирања (наравно, не у потпуности) не само на концертима, него и са плоча, тако да песме из последњег периода звуче много „нормалније”, једноставније и прихватљивије у односу на раније снимке.

Када је група основана 1980. године, свирао је по клубовима и то цез-фанк инструментале. Онда је, једног дана, неко „интелигентно” предложио како би за групу, у комерцијалном смислу, било добро када би неко почео да пева.

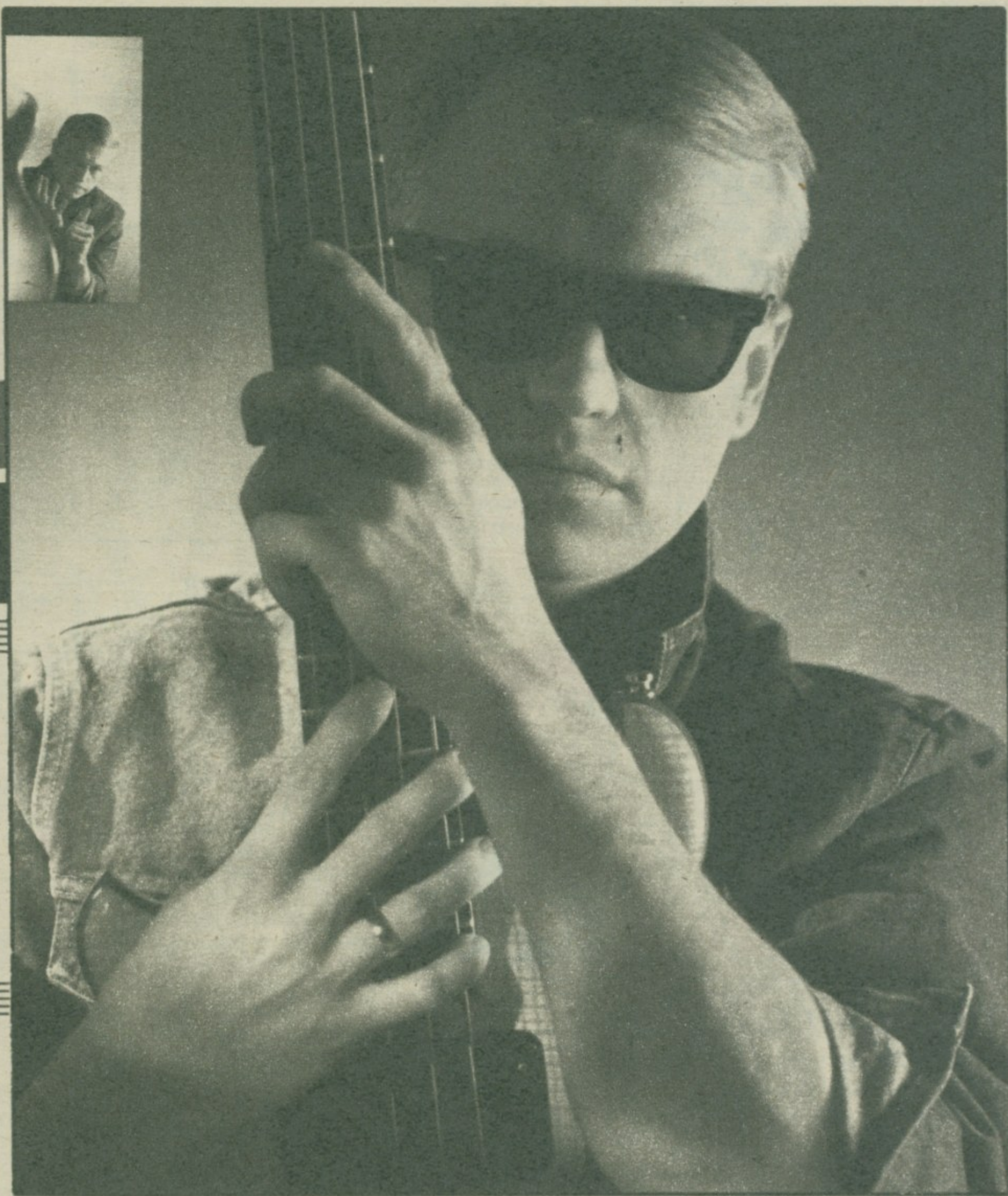
Тако је Марк преузео вокалне деонице, остајући веран свом четворожичном инструменту. Прошло је неколико година, док ствар није почела да функционише и група је забележила неколико хитова као што су били „Сунце залази” („The Sun Goes Down”) и „Кинески пут” („The Chinese Way”). Сада се група смирила. „Мислим да је то паметно смишљена промена коју смо, уосталом, морали да направимо. Једноставно, сели смо и разговарали, негде крајем прошле године, и запитали се шта смо постигли за пет година колико радимо? Ради опстанка и напретка групе одлучили смо да не би било лоше да почнемо да правимо песме које ће публика боље прихватити. А

да бисмо постали прихватљивији, требало је да и ја престанем да „мучим” своју гитару, претпостављајући при том да ће ме људи разумети. И због тога је моје умеће морало да пређе са предњег на задње седиште, односно да буде враћено из првог у други план, где му је уосталом и место.”

И не само то. Марк Кинг је почео да се понаша, односно, облачи у складу са најновијим модним трендовима. Додуше, само за потребе појављивања у јавности. Да му је свирање ипак важније од свега, показује и гитара коју држи. То је један од неколико примерака направљених специјално за њега. Чивије и пративи су израђени од сребра и злата, што није последица жеље да гитара добро изгледа, већ потребе да буде максимално издржљива што омогућују управо ови метали. Такав инструмент, који кошта две хиљаде фунти, не могу, наравно, имати сви. Али, јунак ове приче има право на такав луксуз: дошао је до њега радом. Гитара, уосталом, и служи, нарочито у његовом случају, да би на њој радио, а не да би се с њом сликао.

Иако његове руке вреде милион фунти, иако његови инструменти представљају право и не мало богатство, иако је звезда у правом смислу те речи, Марк Кинг живи у, за енглеске појмове, сасвим обичној кући. Најсрећнији је кад између две турнеје може да проведе неколико дана код куће и буде, како сам каже, „обична глава породице, човек који мења гумице на славинама, поправља кров и проводи време са женом, своје двоје деце и два пса.”

И када мало мање мисли на своје руке вредне милион фунти.

СВАКА СЛИКА ПРИЧА

МАЛА МАДОНА

Уз ове слике и није потребна нека прича. Оне заиста говоре саме за себе – на њима је Мадона у време док је била „девојчица из суседства“, ученица средње школе, која ничим није показивала да ће постати звезда. На слици са другарицама је друга с лева у позадини. Једино се за ту слику зна да је снимљена 1973. године.

РЕКОРДИ: ПРЕКО ПЕДЕСЕТ У ДЕСЕТ

Рекорда и рекордера има разних, али овај се никако не сме заборавити – осам наведених плоча провеле су преко педесет недеља на британској листи албума међу десет најпопуларнијих (најпродаванијих) плоча:

1. „The Sound Of Music“; музика из филма – 172 недеље;
 2. „South Pacific“; музика из филма – 153 недеље;
 3. „Bridge Over Troubled Water“; Сајмон и Гарфанкл – 92 недеље;
 4. „West Side Story“; музика из филма – 89 недеља;
 5. „My Fair Lady“; музика из филма – 65 недеља;
 6. „Please, Please Me“; „Битлс“ – 62 недеље;
 7. „Tubular Bells“; Мајк Олдфилд (Mike Oldfield) – 55 недеља;
 8. „Brothers In Arms“; „Дајер Стрејтс“ („Dire Straits“) – 52 недеље;
- Ево и неколико куриозитета везаних за ову листу: албум

Мајк Олдфилд је аутор изузетно успешног албума – „Цеваста звона“ већ годинама добро звоне.

„Вест Сајд Стори“ је једну недељу провео на једанаестом месту листе, да би се одмах потом вратио међу првих десет где је боравио још 52 недеље, што наравно, није убројано. Занимљиво, албум који је провео највише времена на листи – Митлоуфов – „Бат Аут Оф Хелл“ („Bat Out Of Hell“) је међу првих десет провео само једну недељу. Од албума који су на листи провели преко сто недеља, само један никада није био међу првих десет – „Саундс Оф Сајленс“ („Sounds Of Silence“) дуета Сајмон и Гарфанкл. Врло је вероватно да ће му се ускоро придружити албум „Џез Сингер“ – Нила Дамонда, са музиком из истоименог филма, који је до предаје овог текста у штампу на листи провео 98 недеља непрекидно, доспевши највише до четрнаестог места.

ИЗЈАВА

НЕДЕЉЕ

Мислите о мени шта хоћете, али будите сигурни да не давам мачке и не кољем пилиће зубима да бих пио њихову крв. Доста сам нормалнији него што изгледам.

Ози Озборн
(Ozzy Osbourne)

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

A QUESTION OF FUST

Fragile
Like a baby in your arms
Be gentle with me
I'd never willingly
Do you harm

Apologies
Are all you seem to get from
me
But just like a child
You make me smile
When you care for me
And you know

It's a question of lust
It's a question of trust
It's a question of not letting
What we've built up
Crumble to dust
It is all of these things and
more
That keep us together

ПИТАЊЕ ПОЖУДЕ

Осетљив
Као дете у твојим рукама
Буди пажљива са мном
Никада те добровољно нећу
Повредити

Извинјења
Су изгледа све што добијаш
од мене
Али чиниш да се као дете
Смешим
Када бринеш о мени
И ти знаш

То је питање пожуе
То је питање поверења
То је питање чувања
Да се оно што смо
створили
Не претвори у прашину
То је питање тих и многих
других ствари које
Нас држе заједно

Independence
Is still important for us
though
(We realise)
It's easy to make
The stupid mistake
Of letting go
(Do you know what I mean)
My weakness
You know each and every
one
(It frightens me)
But I need to drink
More than you seem to think
Before I'm anyone's
And you know

Kiss me goodbye
When I'm on my own
But you know that I'd
Rather be home

Самосталност
Је ипак још увек важна за
нас
(Схватимо)
Лако је направити
Глупу грешку
Добровољног расанка
(Схваташ ли шта мислим)

Моје слабости
Знаш сваку и све
(Плаши ме то)
Али мени мора да се догоди
Много више него што
претпостављаш
Да бих постао нечији
И ти то знаш

Пољуби ме за збогом
Кад пођем сам
Али ти знаш да ћу ја
Радије бити свој

Текст: Мартин Гор (Мартин Горе); изводи група „Депеш Моуд“ („Depeche Mode“)

ЛЕПОТИЦЕ ТРОПСКИХ МОРА

КО ИХ НЕ БИ
ПОЖЕЛЕО

АНЕМОНСКА РИБА по разиграном понашању и скакутању припада Ачувеној групи риба-кловнова. Увек је у покрету, плива њишући се и непрекидно машући репом лево-десно. Највише времена врзма се крај колонија морских саса (анемона). Ова љубав је на први поглед веома необична јер жарне ћелије у пипцима саса луче отров смртоносан за сваког осим за ову несташну рибицу. Она стиче имунитет на отров че- шући се од рођења, мало-помало, о слуг убиствених пипака. Корист је узајамна: на најмањи знак опасности риба бежи у матерински загрљај анемона којима нико не сме да приђе; анемона се, заузврат, храни остацима с трпезе свог штићеника.

На акваријум се лако навикава и у њему је мирољубива.

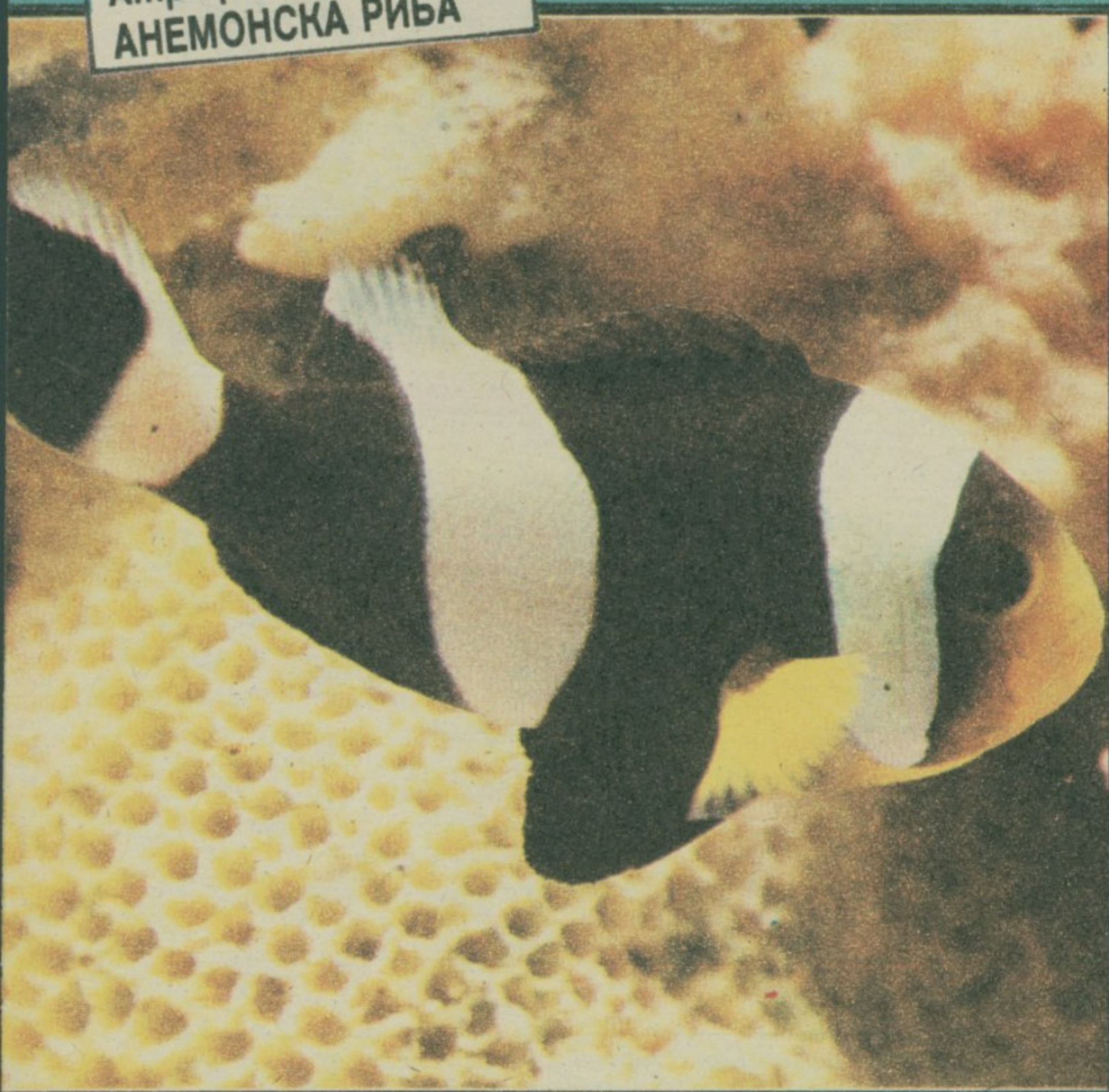
ЗЕБРАСТА ШКОРПИЈА, или шкрпина, која живи око коралних атола, понос је сваког правог љубитеља акваријума с тим што мора да припази на руку када је храни пошто јој је тело начичкано бодљама које уме опасно да напостреши. Бодље пераја луче отров, али безопасан ако изузмемо благе опекотине и свраб.

Шкрпина има више врста из око двадесет породица и међу њима је и најотровнија риба на свету звана морски ђуран. Зебра је најмања, једна 15 центиметара у акваријуму. По природи је усамљеник који се дању крије по пукотинама коралних гребена, а ноћу лови рибице и љускаре.

У акваријуму није тежак гост. Док се не навикне, треба јој давати живу храну, а касније ће прихватити и сушену. Помало је лења, мирна и мирољубива, али има велика уста и понекад јој се омакне да у акваријуму прогута неку мању рибу.

МОРСКИ КОВЧЕГ може мирне душе да се опише као коштана кутија са отворима за уста, очи, пераја и анус. Лучи отров опасан по друге рибе, срећом само када се уплаши или оболи. Мирно живи око коралних спрудова Индијског и Тихог океана, сам или у пару. За разлику од већине риба, код ове се мужјак и женка лако распознају. Господин ковчег има на боковима наранџасте пеге, госпођа је украшена белим на позадини плавакстоцрној или црној као ноћ.

Amphiprion clarki
АНЕМОНСКА РИБА

ЖИВЕ У СВЕТУ ТИШИНЕ, РАСКОШНИХ
СУ БОЈА И НЕОБИЧНОГ ПОНАШАЊА
И СВАКА ОД ЊИХ ПРАВИ ЈЕ ПРАЗНИК
ЗА ОЧИ. ОВО ЈЕ НАШ ИЗБОР ЗА ВАШ
МОРСКИ АКВАРИЈУМ■

Ова иначе мирна риба је, као и многе друге, непријатељски настроје- на према сународницима исте врсте, али се у довољно великом аквари- јуму може држати један пар. Простран акваријум је неопходан и због отрова који лучи угинули ковчег и који може да помори остале рибе.

Лако га је прилагодити животу у акваријуму и, када се привикне, једе из руке па важи за веома умиљату рибу.

РИБА СТРЕЛАЦ само је надимак пегавог косторога. Заслужила га је јер бодље првог и другог лећног пераја образују занимљив заборни ме- ханизам: када се дугачка прва бодља усправи, друга, сасвим мала, по- мера се унапред и забрављује је у усправном положају. Због тога је зо- ву и риба обарач.

Кажу да је ова риба, која може да стоји, интелигентна, изражене лич- ности и карактера! Прича се чак да извесно време може да живи и ван воде. Ко зна. Једно је сигурно: испушта гласне пуцкетаве звуке који се у акваријуму јасно чују. На жалост, то није говор већ потиче од трења снажних зуба.

На акваријум се навикава као од шале и у њему може да порасте до 25 центиметара (према 50 у природи).

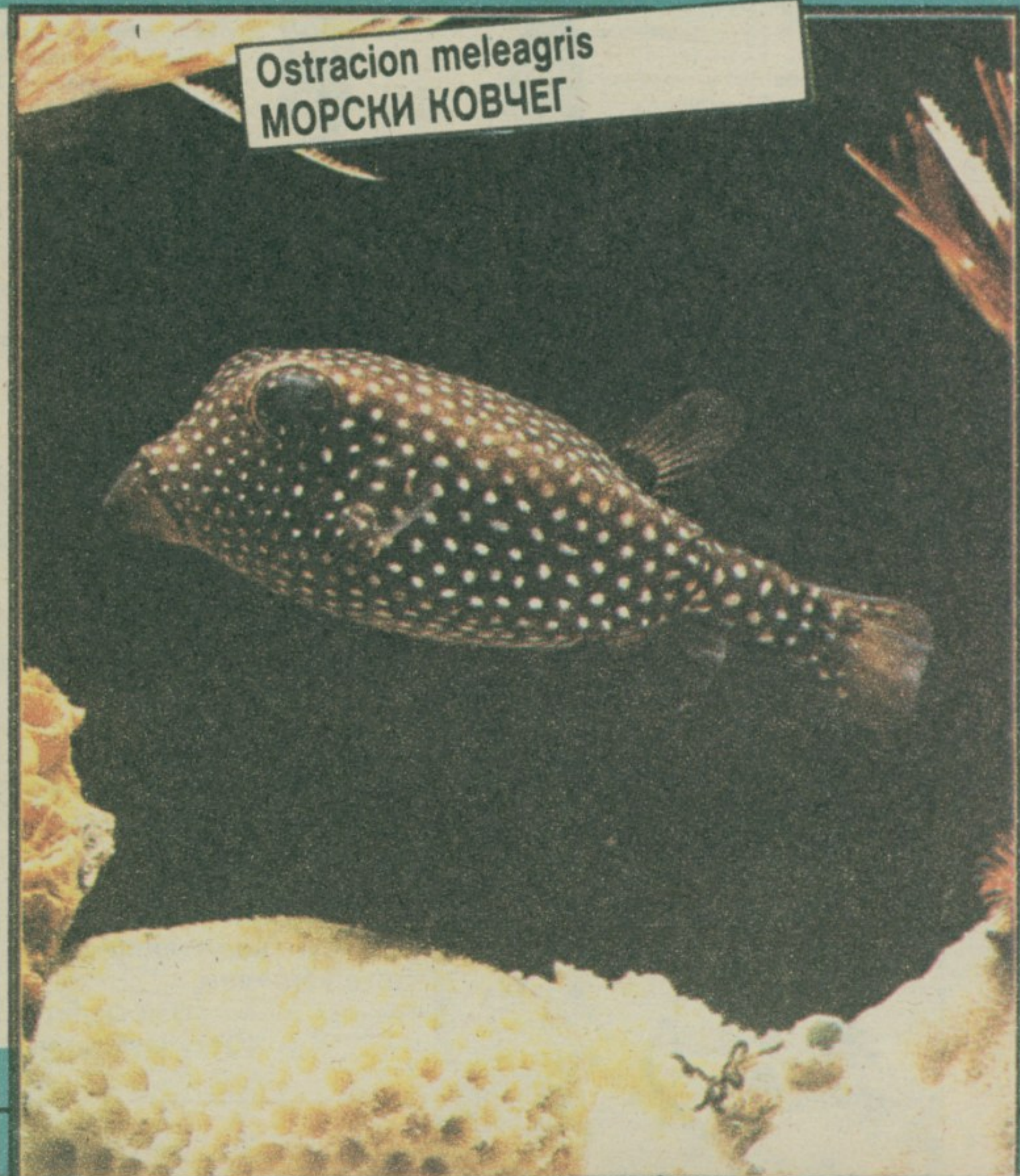
РОКТАВАЦ је ружно име за једног таквог лепотана. Носи га због зву- кова које ствара шкргућући оштрим зубима а рибли мехур, у непосред- ној близини, делује као звучна кутија и појачава их. Гроктање се најбо- ље чује када се риба извади из воде, али и под водом помоћу хидрофо- на и других акустичних уређаја.

И роктавац спада међу рибе-клонове због начина пливања који личи на балет. Углавном живи у Тихом океану, сам или у пару. Шаре младуна- ца знатно се разликују од одоре одраслих, а тачке и пеге мењају се то- ком раста.

Мада овај лепотан љупких покрета одмах привлачи пажњу, у аквари- јуму га је тешко одржати, чак и под идеалним условима. Потребно је разбити му страх и поново га научити да живи што је углавном немогу- ће. Диван, али тежак заточеник.

РИБА ХИРУРГ има са обе стране репног корена оштре „ножеве“, од- носно покретљиве бодље, који подсећају на хируршке скалпеле. Они су нарочито изражени код жутог акантурида (то је назив целе породице) који има шарке и помоћу њих увлачи сечива у скривене жлебове. Овог опасног оружја преживели непријатљи вечно се сећају.

Ostracion meleagris
МОРСКИ КОВЧЕГ

Као и сва његова сабраћа и жути акантурид је преке нарави па се са сродницима често бије на живот и смрт. Зато ни два примерка исте врсте не смеју да се нађу у истом акваријуму. Према другим рибама је нежнији, има сићушна уста и нејаке зубе. Због тога је вегетаријанац и у мирним водама северног дела Тихог океана брсти алге и друге морске травке.

На акваријум се не привикава лако, а одрасли примерак никако. Зато треба узети младунче.

МОРСКА ВЕВЕРИЦА није добила име по враголијама и хитрини већ по великим тужним очима које одају „ноћну птичицу“. Дању се скрива по пукотинама тропских коралних спрудова, ноћу креће у лов.

Ова риба жарких пурпурних боја позната је и по шиљатим бодљама и оштрим крљуштима па би се могло помислити да је права опасница. Није и, мада има развијен осећај за своју територију, не гложи се ни с најближим сродницима.

У истом акваријуму, под условом да је довољно простран, може се држати више морских веверица. Потребно је само обезбедити им скривита места где дању могу да мирују далеко од радозналих погледа. Временом ће саме напустити ноћни живот.

Б. Дожић

Balistoides conspicillum
РИБА СТРЕЛАЦ

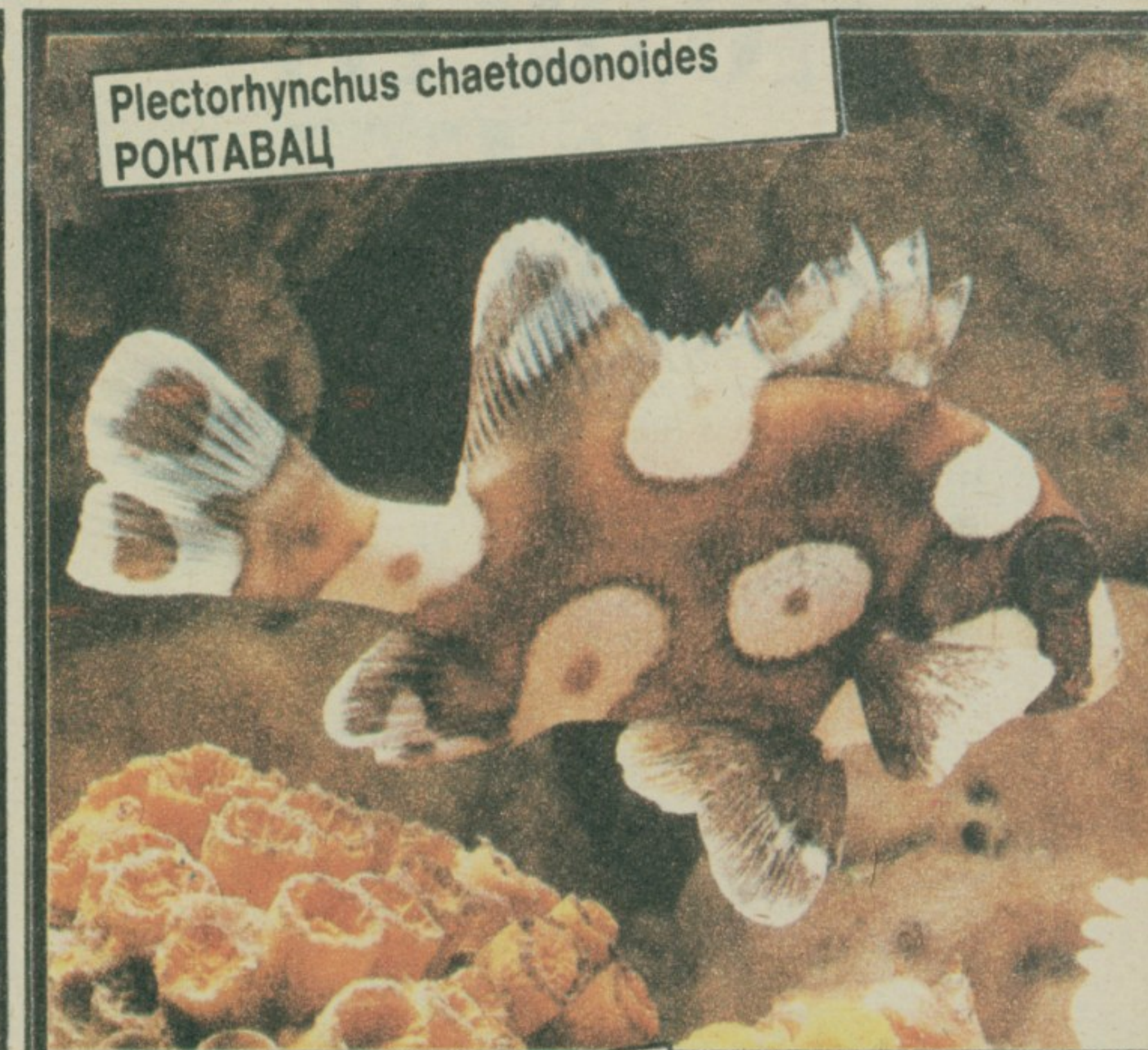
Zebrasoma flavescens
РИБА ХИРУРГ

Dendrochirus Zebra
ЗЕБРАСТА ШКОРПИЈА

Plectorhynchus chaetodonoides
РОКТАВАЦ

Adioryx cornutus
МОРСКА ВЕВЕРИЦА

Ц. М. КОРНБЛАТ

УПОМОТЪ, ВУК!

**НИКО ОСИМ ШЕРИФА КРОУЛСА
НИЈЕ СЕ УСУДИО ДА ИМ ПРИЂЕ. ОН
ЈЕ ЈЕДНУ ЧАК И ДОДИРНУО РУКОМ.
УСЛЕДИО ЈЕ БЛЕСАК КОЈИ МЕ ЈЕ
ТРЕНУТНО ЗАСЛЕПЕО И КАДА САМ
ПОНОВО ПРОГЛЕДАО, НЕСРЕЋНИК
ЈЕ ВЕЋ ИЗГОРЕО...**

Једног спарног летњег поподнева седео сам у бироу Светске телеграфске новинске агенције у Омахи и размишљао како да скинем са врата колеге из њујоршке редакције који су ме просто прогањали за чланак. Нисам имао ама баш никакав материјал. У току летње сезоне безбол је био једини догађај.

Јасно ми је било да нешто морам да измислим. О чему да пишем? Летњи тањир? Одавно су их сви сем новинара заборавили. Циновска корњача у језеру Хјурон мировала је већ годинама. Ако започнем причу о Давитељу, имаћу на врату све уседелице у држави, али и полицију. Чудне поруке из свемира примљене у радарској лабораторији Државног универзитета? Можда... А онда ме је спасло звоно телепринтера – јављао се Ед Бенсон, хонорарни дописник из Форт Хикса, држава Арканзас!! ФОРТ ХИКС, АРКАНЗАС, АВГ 22 – У ОЗАРК ПЛАНИНАМА МИСТЕРИОЗНА СМРТ ДАНАС СНАШЛА ЧУВАРА РЕДА И ЗАКОНА. ШЕРИФ ПИНКИ КРОУЛС ИЗ ФОРТ ХИКСА НА ОДМОРУ У РАШ СИТИЈУ ПОДЛЕГАО ОПЕКОТИНАМА ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА. ПРЕСТРАШЕНИ СТАНОВНИЦИ РАШ СИТИЈА ТРАГЕДИЈУ ПРИПИСУЈУ „БЛИСТАВИМ КУПОЛАМА“. КАЖУ ДА СУ СЕ ТЕ БЛИСТАВЕ КУ-

ПОЛЕ ПОЈАВИЛЕ НА ПРОПЛА-КУ НЕДАЛЕКО ОД ГРАДА ЈОШ ПРОШЛЕ НЕДЕЉЕ. БИЛО ИХ ЈЕ СЕДАМ, СВАКА ВЕЛИЧИНЕ КУЋЕ. НИКО СЕ НИЈЕ УСУДИО ДА ИМ ПРИЂЕ СЕМ ШЕРИФА КРОУЛСА, КОЈИ СЕ ОГЛУШИО О УПОЗОРЕЊЕ ЛОКАЛНОГ ШЕФА ПОЛИЦИЈЕ, АЛЕНБИЈА. ЕВО ШТА КАЖЕ АЛЕНБИ, ОЧЕВИДАЦ ОВЕ ТРАГЕДИЈЕ: „ШЕРИФ КРОУЛС ЈЕ ПРИШАО ЈЕДНОЈ КУПОЛИ И ДОДИРНУО ЈЕ РУКОМ. УСЛЕДИО ЈЕ СТРАШАН БЛЕСАК КОЈИ МЕ ЈЕ ТРЕНУТНО ЗАСЛЕПИО И КАДА САМ ПОНОВО ПРОГЛЕДАО, НЕСРЕЋНИК ЈЕ ВЕЋ ИЗГОРЕО“.

Наравно, одмах сам проследио вест Њујорку, па затим позвао Еда Бенсона у Форт Хиксу. Бенсон је иначе некада био звезда новинарства, али му је бриљантну каријеру прекинула тешка несрећа која га је задесила на дужности ратног дописника „Њујорк Тајмса“. Ослепео је и повукао се у родно место Форт Хикс, одакле би нам се повремено јављао с изванредним репортажама. Каква је ово измишљотина, скептично сам га запитао.

„По свему што сам до сада чуо, изгледа да је права ствар. Јавићу се поново“. Бенсон ме је нестрпљиво и ужурбано прекинуо.

Затим је дошао позив од самог боба, председника Светске телеграфске новинске агенције. Тражио је да одмах идем у Раш Сити и оданде извештавам.

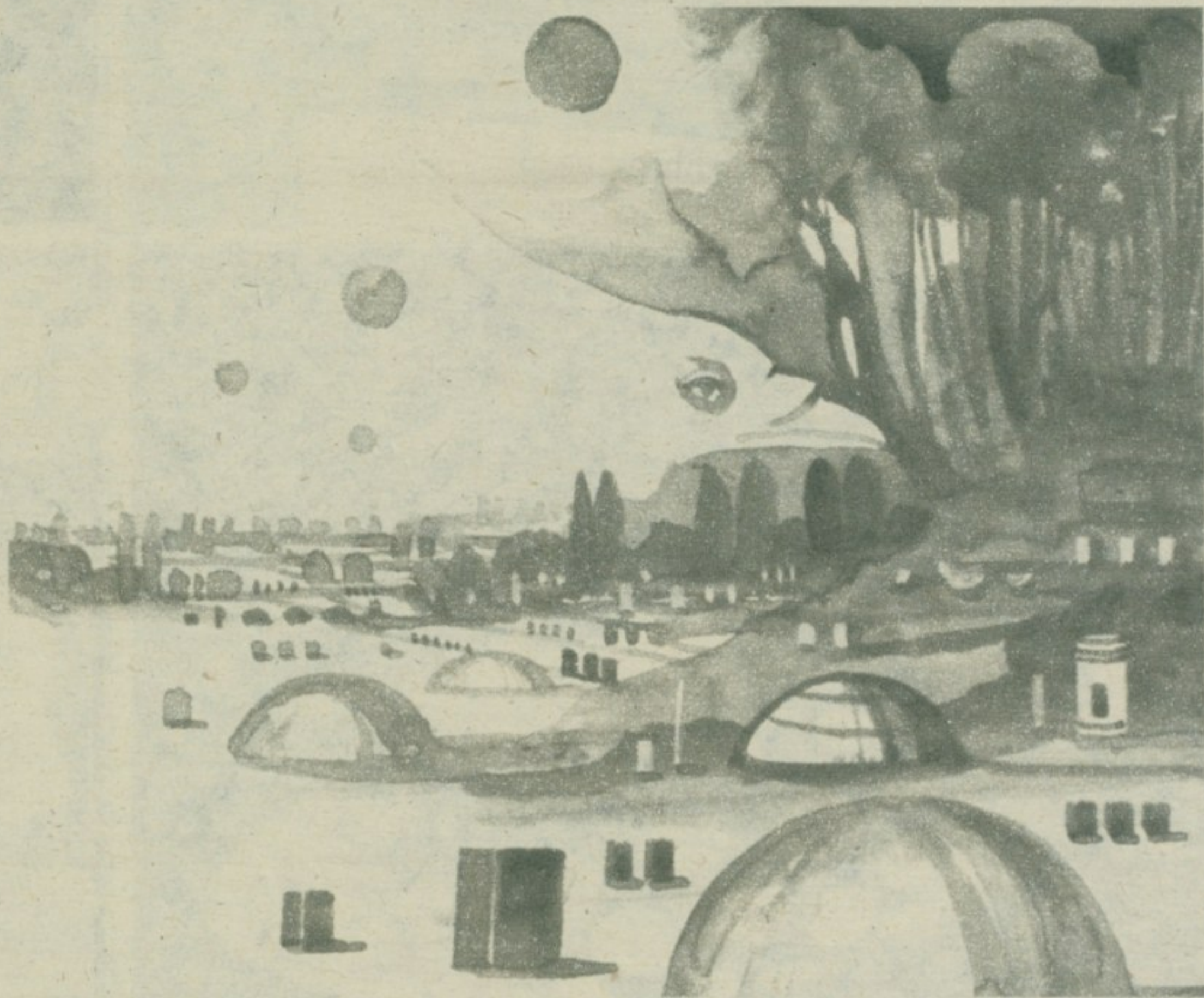
– Вилијамсе, нешто се веома чудно овде дешава. Становници Раш Ситија тврде да куполе постоје, али ја се не слажем.

– Шта се заправо догодило? – запитао сам.

– Тај Аленби и још неколицина виђених људи одвели су ме тамо. Тачно су ми их описали. Ту, испред нас, рек-

У вестима на радију, које сам слушао у авиону, сјајне куполе биле су главна сензација. Виђене су у 12 држава. Биле су свих могућих боја и величина. Једна је била провидна и у њој су виђени велики зелени људи. Сва поподневна издања новина такође су била пуна невероватних верзија приче о куполама.

У нашем бироу у Омахи посао је цветао. Клијенти су просто гутали нашу причу и тражили још. Пошто сам био на лицу места, мислио сам да певамо лабудову песму. Но, са те-

Илустровао Михаило Боковић Тикало

ли су ми, стоји седам хемисфера на пространом пропланку, стакласте, блиставе, као кућа велике. Ја тврдим да их није било, бар не за мене или за било ког слепог човека. Ја ЗНАМ кад стојим пред кућом, или пред било чим такве величине. Ми слепи имамо чујну слику света. Чујемо струјање ваздушне струје када дођемо у прометну улицу. До ђавола, знао бих да је преда мном стајало седам предмета као кућа великих!!!

– Значи, оде нам добар залог! Какв то штос изводе становници Раш Ситија и зашто?

– Никакав штос. Мој возач је такође видео куполе – и не заборавите по којног шерифа. Знам само да их људи виде, а да их ја не осећам.

Сјајне куполе

Отишао сам и сам на лице места у пратњи љубазног Аленбија. Пропланак је био празан. Неколико малишана који су се ту врзали испричали су ми невероватне приче о нестанку купола – блесак плавичасте ватре и мирис сумпорних свећа... и то је био крај. Вратио сам се у Раш Сити, где су почеле да пристижу моје колеге из конкурентских агенција, телевизијска кола, радио-репортери. Баш ће се овајдити! Прича је готова – мислио сам ја. Бенсону сам рекао да охлади ствар, захвалио му на одлично обављеном послу и пошао у Омаху.

рена су и даље пристизали најневероватнији извештаји. Добили смо и телекс из Овоса, држава Мичиген, о некој госпођи Оверхолцер, старој 61 годину, која је видела блиставу куполу усред своје кухиње, тачно у поноћ.

Купола је нарастала као мехур сапуннице све док није постала велика као фрижидер, па је затим нестала.

Отишао сам до дежурног и рекао му: „Опрезно са оваквим залагајима. Можемо мало да зачинимо, али нећу ипак да куполе сасвим сахраним. Читаоци ипак не верују свим глупостима“.

Но, клијенти нам нису дозвољавали да причу охладимо. Наставили смо тако да се кувамо у сопственом сосу. Наша Вашингтонска редакција успела је да измоли изјаву чак и од представника Пентагона, а добили смо интервју и од мисије ваздухопловних снага која је отишла у Раш Сити да испита догађај.

Финале безбол купа коначно је ликвидирало куполе. Прећутним договором агенција, једноставно смо престали да објављујемо приче сваки пут када би се некој хистеричној жени учинило да је видела куполу, или кад би зажелела да јој се име појави у новинама. Са доласком јесени предмет „Куполе, сјајне“ одложили смо у картотеку.

Једино што је произашло из ове гужве, мислио сам, било је да смо

ипак некако прогурали лето без празних новинских страница и да смо Ед Бенсон и ја започели преписку.

Почела је још једна заморна новинарска година. Новогодишњи празници, пролећне поплаве, Дерби у Белмунту.

Баш некако у то време стигло ми је узнемирујуће писмо од Бенсона. Није ме забринуо сам садржај писма, већ што ми се учинило да је Бенсон скрено с ума. Написао ми је да очекује репризу појаве купола или нечег налик на њих. Рекао је да „они“ сигурно сматрају опит невероватним успехом и да ће наставити да остварују свој план. Када људи почну да причају о „њима“ и о томе шта „они“ раде, то је лош знак. Али, веровали или не, нешто веома налик на куполе заиста се појавило крајем јула, усред несносног таласа жеге.

Црне кугле

Овог пута биле су то црне кугле које су опазили баптистички верници у централном Канзасу, где су се у прерији молили за кишу. Око 80 верника заклело се на Библији да су видели велике црне кугле како се котрљају преријом. Прошле су на свега 3 метра од једног верника, јер су се остали разбежали чим су их угледали. Одлетео сам одмах у Канзас. Све је било веома слично причи из Арканзаса. Сви баптисти тврдили су да су својим очима видели чудне предмете, сви сем онога који није побегао и поред кога су кугле прошле. А он је био слеп. Одлучно је тврдио да би осетио да су тако велики предмети прошли тако близу и сматрао је да су његова браћа пала у неки транс.

То – и Бенсон – убедило ме је да су ове ствари – шта год да су – биле у некој вези са куполама. Мој бриљантни чланак писан из угла слепог човека добио је зелено светло на нашем деску у Омахи, али га Њујорк није сматрао довољно занимљивим за објављивање.

Покушали смо да лансирамо црне кугле, но без великог успеха.

– Све ово је сасвим логично – писао ми је Бенсон. – Свако чудо за три дана, плус урођени амерички цинизам према свим изворима јавног информисања, учинило је да кугле не доживе сјајну судбину купола. Ипак, предвиђам да ћемо идућег лета имати опет мистерију сличну овим двема.

И заиста, средином августа наредне године, поново се појавило нешто. Летњи семинар нашег Државног универзитета одвијао се на отвореном због несносне врућине. Дванаест учесника семинара посведочило је да се читава серија савршено округлих кратера отворила у земљи, један баш испред самог предавача. Посведочили су да је са срцепарајућим вриском у њему нестао и предавач. Кратери су након тридесетак секунди нестали, а на њиховом месту остала је само нагорела трава. Полиција је оптужила 12 учесника семинара за заверу и убиство професора (шта ли би им само био мотив), но наравно, оп-

тужбе су пале у воду због недостатка „habeas corpus“.

Новине које су тако одушевљено прихватиле куполе, па затим много хладније црне кугле, биле су опрезне. Јавност је једнодушно изјавила да штампа ниподаштава и вређа памет читалаца и да су „чуда“ постала досадна и отрцана тема. Писао сам Бенсону и питао га шта предвиђа за следеће лето. Одговорио је, очигледно дивно се забављајући, да очекује још најмање један или два летња феномена слична претходним – а после тога ништа.

Како је лако сада реконструисати, са нашим горко стеченим искуством!

Зелене капсуле

Прошла је још једна година. Угојио сам се два килограма, превише сам пио, свађао се са колегама. Жена ме је напустила. Било ми је свеједно. Интуитивно сам знао да је наступајућа сезона важнија од тога ко је с ким ожењен.

У јулу је стигао телеграм из Худ Ривера, држава Орегон, да се у неком воћњаку појавило више од сто „зелених капсула“ свака дуга око 50 метара. Човек за деском био је наравно упознат са политиком свих новинских агенција да се „приче о чудима“ једном и заувек ликвидирају. Тако није пустио вест даље, а претпостављам да се нешто слично десило и у десковима осталих агенција. Када сам ујутру угледао извештај, покушао сам да телефонирам Портланду, али нисам могао да добијем везу. Онда је телефон зазвонио и наш дописник из Сиетла почео је нешто да урла са друге стране, али линија се прекинула. Одмах сам позвао Еда Бенсона у Форт-Хиксу и прочитао му телеграм из Худ Ривера и рекао му о прекиду линије са Сиетлом.

– Значи, добро сам их прочитао! – рекао је као да се сам себи чудим.

– Прочитао кога?

– Освајаче, наравно. Не знам ко су – али то ти је иста прича као она о дечаку који је збијао шале са селом и усред ноћи дизао сељаке из кревета дерући се „Упомоћ, поједоме вуци овце!“ Тако неколико ноћи узастопце, све док се вуци заиста нису појавили. Но, тада му село више није веровало – мирно су спавали док су им вуци испразнили торове. Но, овог пута... Линија се прекинула.

И био је у праву. Једино је слепи Бенсон предвидео шта нас чека.

Људи овог нашег света били су овце.

Ми новинари, радио, телевизија – били смо онај дечак који је требало да огласи узбуну.

Али лукави вуци су нас преварили и натерали да дижемо узбуну тако често да је „сељацима“ досадило, па се нису одазвали када је права опасност заиста дошла. Вуци који су ватром себи прокрчили пут кроз планине Озарк, кроз шуме Мејна, кроз житна поља Илиноиса – не наилазећи ни на трнку отпора – ти вуци били су Марсовци под чијим јармом ми сада стењемо и докрајчујемо своје бедне животе.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ТРИ ФРАНЦУСКА КОМПОЗИТОРА

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												

У овој укрштеници нису уцртана црна поља, већ то треба да урадите сами док решавате укрштеницу. На крају описа дат је број црних поља у сваком реду. Црна поља су распоређена несиметрично, а има их укупно 19.

ВОДОРАВНО: 1) франачка династија, потомци Карла Великог – иницијали црногорског владике и књижевника Његоша (1), 2) име и презиме француског композитора (1836-1891), аутора балета „Извор“, „Копелија“, „Силвија“, оперета „Оркестарски музичари“, „Мој друг Пјеро“, опера „Лакме“, „Касја“ и других (види слику 1) – степен британског племства (1), 3) приређивачи приредбе (мн.) (0), 4) најугледнији члан дипломатског кора – римски војсковођа и државник (Гај Јулије) (1), 5) аутомобилска ознака Делница – именица која поближе означава другу именицу (грам). (1), 6) име књижевника Финција – занимање за неког (2), 7) француски певач (Жилбер) – муслиманско женско име – скраћеница за тона (2), 8) било када – знак за келвин – наш књижевник (Бихаљи Мерин) (3), 9) једна од бочних површина – бојити кном (1), 10) знак за иридијум – собно огњиште – мера за отпор (3), 11) подземни пакао – наука о говорењу (2), 12) име глумице Беговић – изворно дело (1), 13) име и презиме француског композитора (1818-1893), аутора опера „Ромео и Јулија“, „Фауст“. Један од првих значајних композитора соло песме (види слику 2) – црногорско коло (1).

УСПРАВНО: 1) име и презиме француског композитора, творца музичког импресионизма (1862-1918), аутор опере „Пелеас и Мелисанда“, аутор оркестарског прелида „Поподне једног фауна“, балета („Игре“) и других (види слику 3) – амерички тенисер (Артур) (1), 2) електрична централа са погоном на ветар (0), 3) приповетка Милована Глишића – први митски летач – поклон (2), 4) просторија – наш композитор (Крсто) – знак за литар (3), 5) холандски књижевник (Јакоп ван) – аналоган (2), 6) савезна држава у САД – индијски песник из VIII века (1), 7) ред, след – обележје – наш тенисер (Золтан) (2), 8) бацити доле, с чега – наш кошаркаш (Андро) (1), 9) знак за исток – туберкулоза (мед.) – лична заменица (3), 10) служити као објект за сликање – француски бициклички ас (Бернар) (2), 11) орган за пливање рибе – име новинара, публицисте и политичког радника Кершованија (1), 12) приплод – бар мало (1).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) заламати – уље, 2) Глазунов – рат, 3) радост – орада, 4) оратор – Солон, 5) мм – „Артеј“ – В, 6) И – трг – црта – П, 7) тераса – де Гол, 8) ине – крмарица, 9) оптичар – трн, 10) крте – Ил – сат, 11) Амар – макетар, 12) Матаруге – Ото, 13) анимирати – Ив.

Првобитна употреба парфема, као уосталом и свих других козметичких средстава, била је искључиво религиозног карактера. Миришљавим уљима мазали су се свештеници пред почетак молитве а без њих није могло да се замисли ни балсамовање у староегипатским кућама мртвих. Из њих и потичу најстарији рецепти који су, као и данашњи, држани у највећој тајности. Истину за вољу, материје које су се користиле за парфимисање мртваца и састојале се углавном, од разних смола, биле су истовремено и антисептици.

И у Асирији и Вавилону парфери су коришћени у културне сврхе, али нешто друкчије него у Египту: поданици ових двеју држава чврсто су веровали да се уношењем неког миомириса у кућу из ње изгоне зли духови. У складу с тим веровањем био је обред чишћења „опседнутих“ без обзира да ли се радило о одраслима или деци. Да би се из тела одагнала болест до које је дошло пошто се у њега увукао зао дух, било је довољно намазати се одређеним балзамом. С обзиром да су неки од њих, као што смо већ рекли, имали антисептичко дејство, није искључено да је човек заиста могао да се реши неких здравствених тегоба.

Моду употребе уља која миришу стари Грци су преузели од Египћана. Међутим, брзо су закључили да је много боље да мирисе користе за себе него за мртве па су их сврстали у редовну тоалету. Тако бар говоре глинене плочице

МИРИС УВЕК КУПАЊЕ ПОНЕКАД

ЗА ВРЕМЕ
ВЛАДАВИНЕ ЛУЈА XV
МИРИСИ СУ БИЛИ
ТОЛИКО ОМИЉЕНИ
И ТРОШИЛИ СУ СЕ У
ТАКВИМ КОЛИЧИНА-
МА ДА ЈЕ ДВОРСКИ
ЦЕРЕМОНИЈАЛ-МАЈСТОР
ОДЛУЧИО ДА УНЕСЕ
МАЛО РЕДА У ТАЈ ХАОС
ПА ЈЕ ПРОПИСАО КОГ
ДАНА КОЈИ ПАРФЕМ
МОЖЕ
ДА СЕ
КОРИ-
СТИ

пронађене у Пилу и Кнососу. Штавише, у њима могу да се нађу исцрпни детаљи о саставу и начину добијања мирисних водича и цветних есенција. Заним-

љиво је да су у Грчкој парфеме подједнако волели и мушкарци и жене.

Ни стари Римљани нису ништа мање лудовали за мирисима: прича се како

се цар Хелиогабал (204-222) свакодневно купао у ружином вину. Колико су били омиљени говори и податак да су се просторије за гозбе, посуђе, па чак и јела, просто натапали разним мирисима. Претеривало се толико да Рим више није мирисао него заударало све док није донет закон којим се најстроже забрањивало коришћење мириса у приватне сврхе. Стицајем околности ова забрана је надживела Римско Царство: хришћанска црква уврстила је балзаме у своје обреде али је њихову употребу у приватне сврхе прогласила најстрашнијим светогрђем. Свако ко би се усудио да се намирише ризиковао је да почини грех који би му заувек закључао врата раја.

Строга црквена правила променила су се после крсташких ратова: враћајући се из арапског света браниоци вере су доносили боцице за којима су европске даме убрзо почеле да лудују. Са њима и најновија упутства за дестилацију алкохола и његово мешање са есенцијама што се, у извесним случајевима, показало као мудар и веома уносан посао. У доба ренесансе у Венецији и Фиренци ничу бројне радионице за производњу мириса који се у то време још зову балзамима. Израз парфем (од латинског пер фумум што значи кроз дим) почео је да се користи тек у првој трећи-

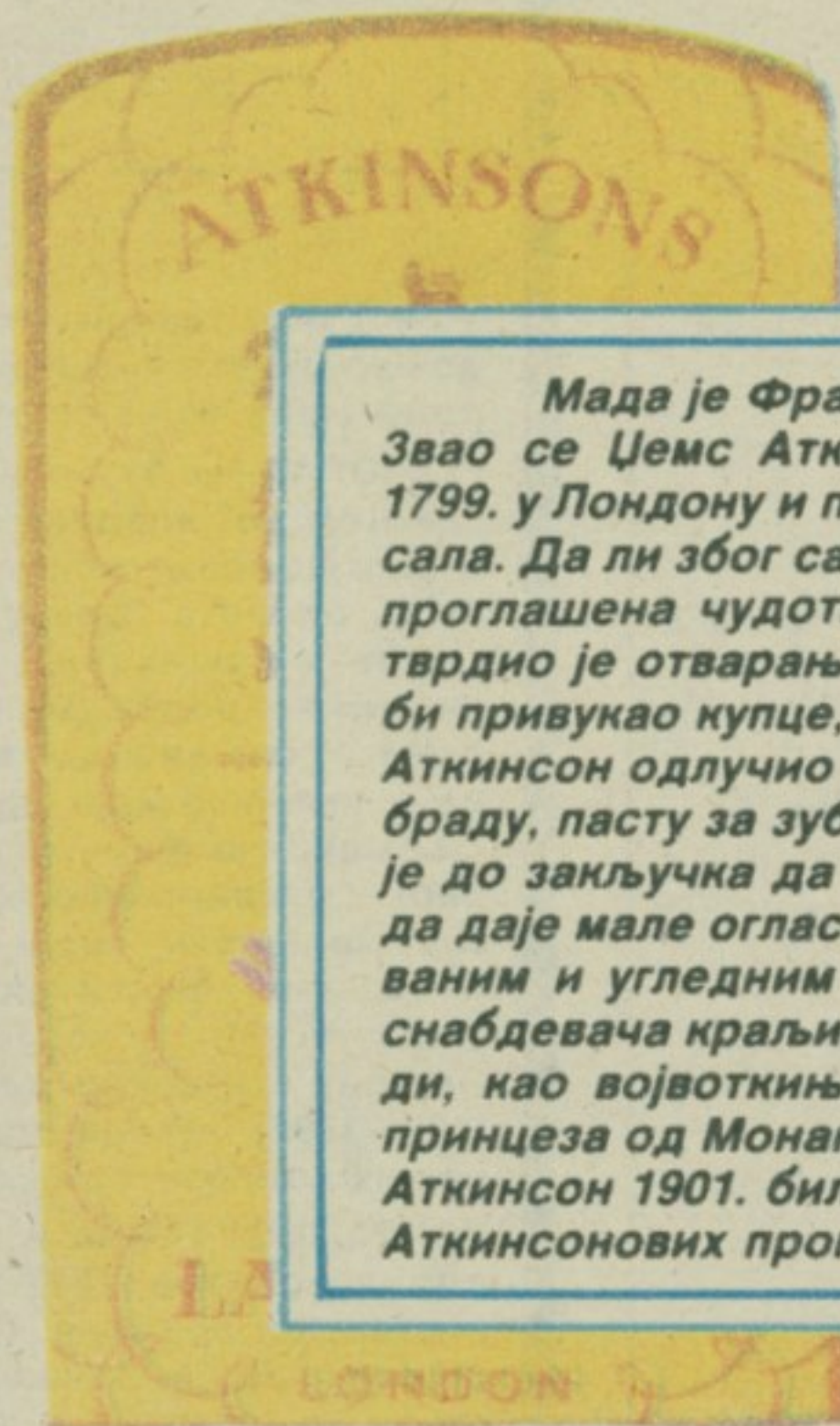
ни 16 века. За то доба везује се и продор парфема у Француску која врло брзо постаје светски центар.

У време Луја XV употреба мириса се толико раширила да се родила потреба да се дворском наредбом пропише ког ће се дана употребљавати који мирис. А ваљда већ и врапци знају да је основни разлог толике популарности миришљавих водича био низак степен личне хигијене, простије речено, смрада који се ширио из напирлитане и напудерисане господе.

Ера модерних мириса започела је 1905. када је лансиран парфем „Ориган“ који ће четврт века бити један од најпопуларнијих. Године 1917. придружио му се „Шипр“ из чије ће се формуле развити парфери који ће на цени остати ни мање ни више него пола столећа. Славу ова два мириса у извесној мери ће угрозити чувени „Шанел 5“ који је и данас веома омиљен.

По неким подацима од 1880. до 1985. само у Француској је произведено 6000 разних мириса. У истом периоду сви остали произвођачи у свету направили су само 2000. Занимљиво је да се данас најбоље продају парфери који имају привлачно паковање: одлучујућу улогу при куповини немају, како се то веровало, марка или сам мирис.

О. В.

Мада је Француска престоница парфема, краљ мириса је био – Енглец. Звао се Џејмс Аткинсон. Напустивши брда родног Камберленда обрео се 1799. у Лондону и почео да продаје помаду за косу коју је правио од медвећег сала. Да ли због састава или због рекламе окретног брђанина, тек – помада је проглашена чудотворном а Аткинсон чудотворцем. Да то заиста јесте, потврдио је отварањем мале радње најпре у Церард стриту испред које је, да би привукао купце, везао живог медведа. Овај рекламни потез је упалио па је Аткинсон одлучио да прошири асортиман: почео је да прави креме за руке и браду, пасту за зубе, боју за косу, разне освежавајуће водиче. Уједно, дошао је до закључка да медвед испред радње није довољна реклама па је почео да даје мале огласе у новинама. Како су се оне читале углавном међу образованим и угледним светом, прве наруџбине стигле су, између осталог, и од снабдевача краљице Викторије. Што је хтела краљица, желеле су и многе леди, као војвоткиња од Марлбороа и војвоткиња Велингтон, руска царица, принцеза од Монака и многе друге крунисане главе. На листи производа куће Аткинсонових производа.

МАГИЈА У БОЧИЦИ

Човек
који
живи
од свог носа:
креатор
парфема
у једној
лабораторији
у Грасу.

Поља лаванде у Грасу, градићу у Прованси, колевци парфема

Све почиње са првим сунчевим зрацима, онда када од стидљиве светлости нестаје роса и отворе се пупољци оног најнежнијег цвећа. Оно жури да претекне вруће сунчеве зраке који ће расплунити њихове мирисе. Предвече, заласком сунца наступа прави час да се почне са прикупљањем трава, листова, мирисног корења које је од сунца и топле земље прикупило храну, снагу.

То је тек увертира за велики посао око стварања парфема, те драгоцене течности којој вековима не могу да одоле ни жене ни мушкарци. Беру се нежни, мирисни цветови да би се „жртвовали“ другој једној мирисној угодности, која ће обележити нечију личност, стил. Латице, травке, листови се сецају, гњече и мељу.

После мукотрпног прикупљања и припреме уситњене биљке се стављају на велика дрвена сита и пушта водена пара која из њих извлачи мирисна уља. Кроз лавиринт цеви она се хладе и кондензују у боци

у којој или падну на дно или пливају по површини воде. Уз помоћ центрифуге издвајају се чиста уља.

За оне нежније цветове као што су ружа, јасмин, љубичица и тубероза постојао је некада нежнији „третман“. Латице су стављане између два слоја сала (масти) да труну и полако испуштају своје мирисе који би се затим издвајали растварањем масти у алкохолу. Данас је тај метод замењен савременијим и бржим: лако испарљиви растварачи растапају ароматичне супстанце из цветова и одмах затим се уклањају. У апарату за дестилацију остаје концентрат, густа течност пуна воштаных и смоластих материја. Последња операција у циклусу је пречишћавање. Оно се обавља тако што се уље или остави да стоји и да се нечистоће слегну или се пажљиво дестили-

ше у вакууму или воденој пари. Неопходни су мали притисак и ниска температура. Тек тада се добија густа вискозна течност апсолутне чистоће. Да би се издвојио један грам тог природног концентрата треба рецимо утрошити десет хиљада цветова ружа. Од педесет килограма латица јасмина добија се свега пола килограма уља, а од 100 килограма цветова поморанце свега 80 грама.

Креирање новог парфема посебан је поступак који изискује много знања, стрпљења и вештине, а уз поштовање одређеног реда. Најсвежији и најјачи мириси, који обично и брзо испаравају, узимају се први. То су, на пример, лаванда, лимун или мајчина душица. Затим се додају јачи, трајнији и тежи мириси руже, јасмина или геријума, а на крају они

најтрајнији, који се најдуже задржавају у ноздрвама, као што су мошус из маховине са храста, сандаловине или неког другог дрвета.

Да би хармонија била савршена, ништа се не препушта случају – ниједан мирис не сме да превлада. Сви они морају да буду и у савреном складу са супстанцама животињског, биљног или синтетичког порекла које служи да би задржале њихову лаку испарљивост, или их разределе или допринеле стварању неког новог мириса који у природи не постоји.

Креатори парфема су зато уметници у правом смислу те речи, јер морају да имају много маште, знања. Та два захтева прилично је тешко помирити.

Данас у свету постоји мало таквих мајстора. Њих традиционално називају „не“ или „нази“, због

изузетно истанчаног чула мириса. Прича се да их у свету има највише тридесетак. Углавном су ђаци париске школе или из оне у Грасу, градићу у Прованси, смештеном између брежуљака обраслих лавандом, туберозама и јасмином. Овај је град у 16. веку постао прва „престоница“ савремене производње парфема.

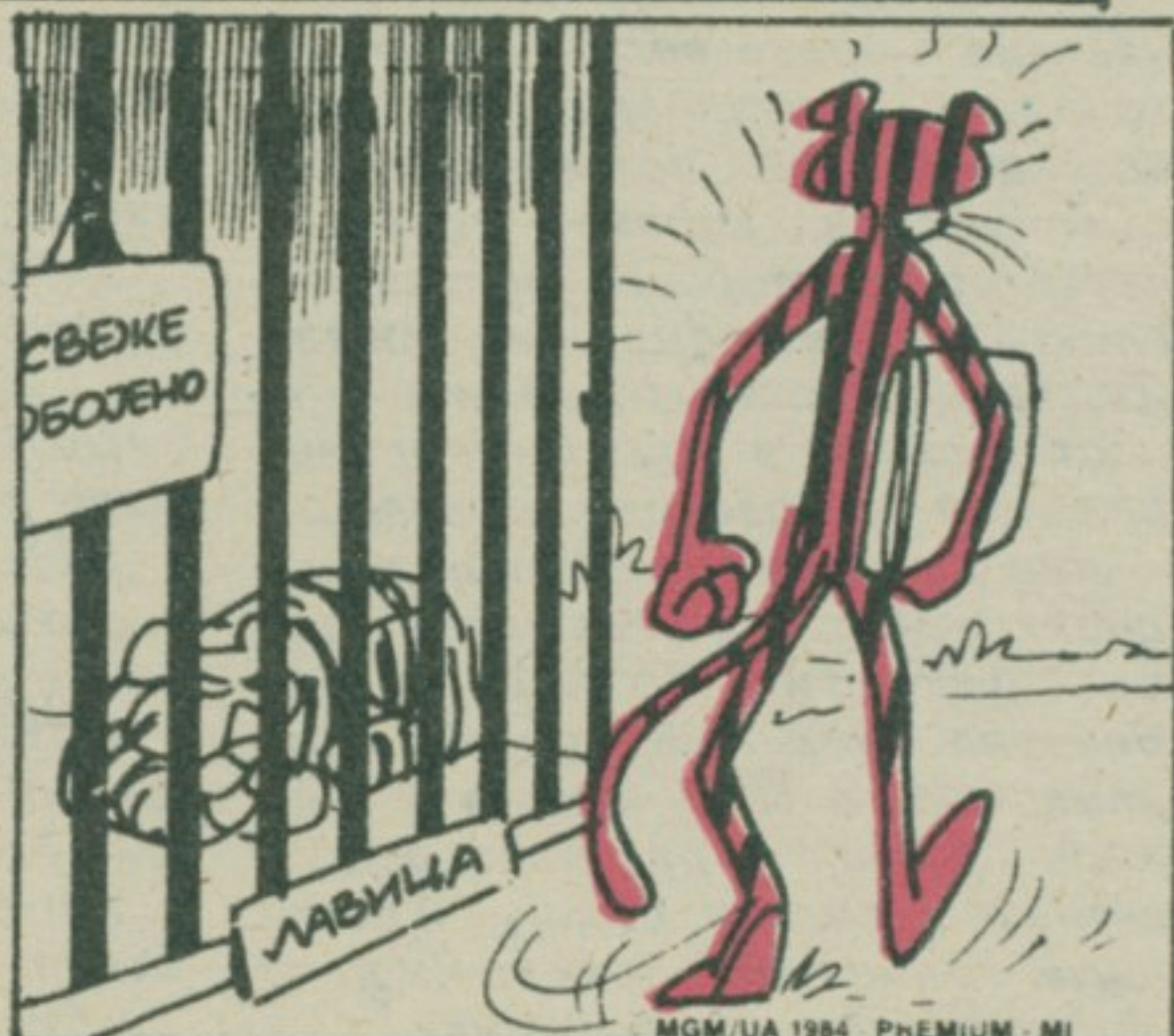
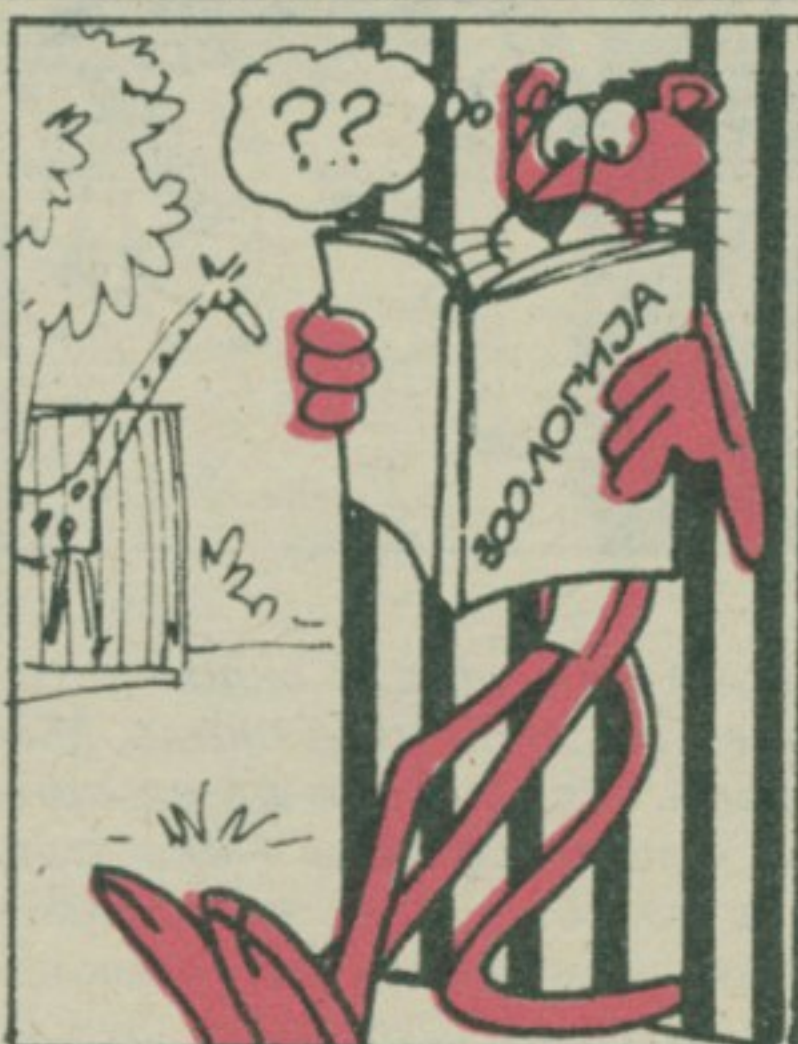
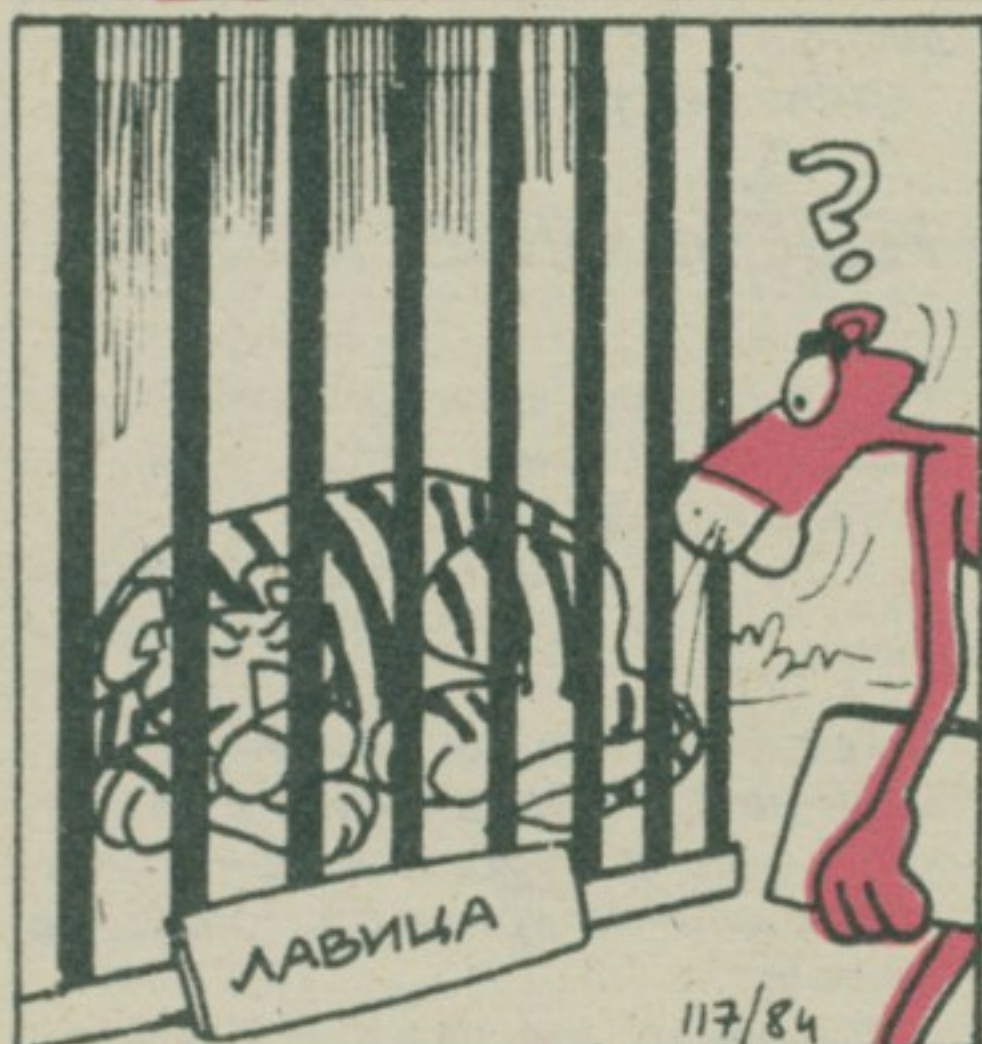
Људи звани „не“ (у преводу „нос“) веома млади почињу да похађају те специјализоване школе и из њих излазе са чулом мириса са истанчаним до максимума и са исто тако извезбаним памћењем да су у стању да препознају најмање две хиљаде различитих мириса. Како оних природних тако и вештачких. А кад је реч о природним, стручњаци за мирисе не само да морају да препознају колико је одређеног мириса употребљено у некој формули парфема, него и у ком крају је цвеће убрано, где је покупљено семе, корење од којих је екстракт направљен. Заиста за Риплија.

Алатка којом они највише баратају је мала трака хартије за упијање која се приликом одређивања врсте, квалитета и порекла мириса умаче у концентрат. Тек тада започиње креирање парфема који је, као и свако уметничко дело, ствар тренутка, инспирације, расположења, знања и пре свега – задовољства.

Стварање новог типа мириса никад није лако и увек захтева много времена. Понекад траје чак и годинама. Али, на крају се постиже потпуна хармонија. Парфем се сипа у боцице и затвара да одстоји неколико дана на мрачном, прохладном месту. Затим после даљег хлађења и филтрирања коначно је готов. Тек онда је спреман да постане лично обележје оног који га стави на кожу.

ПАНТЕР ПАНТА

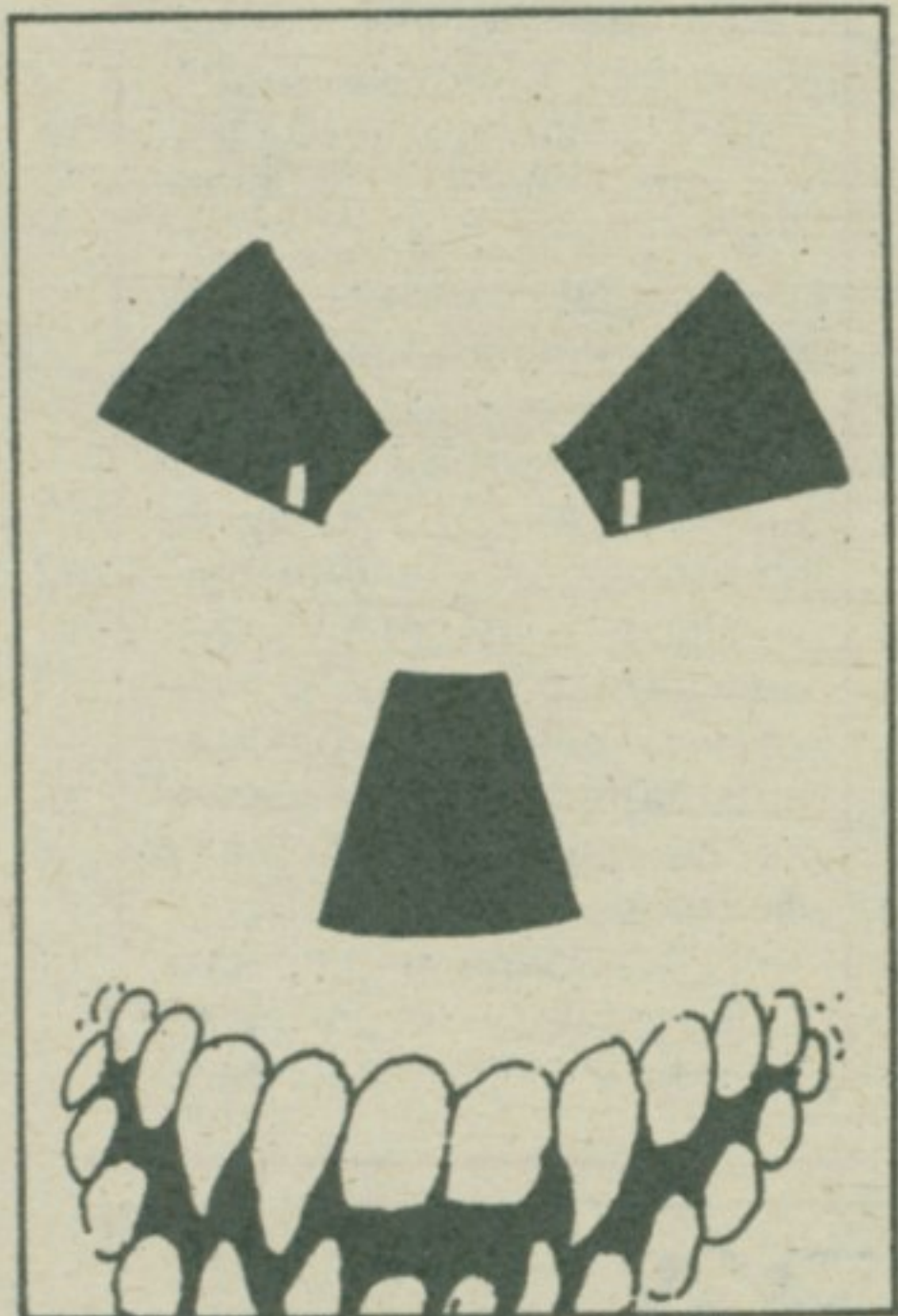

ЧУВАЈ СЕ БЕКЕРЕЛА!

Недавно је у близини Кијева експлодирала нуклеарна електрана. О томе сам иначе доста читала и слушала, али ми је изгледа промакло објашњење шта је то радиоактивност.

ЈЕЛЕНА ЕРЦЕГОВИЋ
Дожа Ђерђа 11
21000 Нови Сад

Радиоактивност је, објашњавају стручњаци, својство неких хемијских елемената, односно њихових

изотопа, да емитују невидљиве честице и зраке велике енергије. То је заправо нуклеарна појава јер честице и зраци потичу из атомских језгара. Управо страдање четвртог реактора на нуклеарној електрани Чернобил близу Кијева изазвало је повећану радиоактивност у свету, а тиме и приличну опасност по човеково здравље.

Још да кажемо да је појаву радиоактивног зрачења пронашао француски физичар Анри-Антоан Бекерел (1852-1908) урановим солима 1896, а 1898. Марија и Пјер Кири проналазе два нова радиоактивна елемента: радијум и полонијум. Године 1903. њих троје деле Нобелову награду за физику.

Првенство је Анрију Ејкерелу признато тек касније кад је јединица за мерење радиоактивности, уместо пређашњег кири, добила назив бекерел (Б).

МОЈЕ НЕПРЕВАЗИЂЕНО САВРШЕНСТВО!

Као да сам, давно, негде прочитао неке сасвим кратке (два-три ретка) приче Карела Чапека, па никако више да их пронађем.

С. НИКОЛИЋ
Ужичка Пожега

Ми смо их пронашли. Ради се о делу „Басне“ овог познатог чешког писца. То су духовите алузије на људе, на њихове „резоне“.

Ево неколико:

СТЕНИЦА: Нисам живела узалуд... Остављам низ потомака... И све саме стенице! Саме стенице!

МУВА: Видите оне упљувке на раму слике? То је моје дело, господо. И ја сам сликар.

ДИМ: Сви сте ви робови материје. Само сам ја слободан. Ја и облаци.

КРТИЧЊАК: Тај плави врх на хоризонту? То није ништа. Зову то Мон Блан.

ПЧЕЛА: Колико се прича о мојој вредноћи! Што се мене тиче, ја више ценим свој жалац.

СЕМЕ МАСЛАЧКА: Летим! Лебдим! Уздижем се ка облацима! Тек сада знам зашто постојим на свету!

ВРАБАЦ: Какав славуј! Нас врабаца има више!

ЛИСИЦА: Све живо се дели на три врсте: на непријатеља, на конкуренцију и на плен.

ЈАРБОЛ: Ја сам највиши степен развитка: нигде корена, нигде гране, нигде лишћа.

ЦИГЛА: Ја знам како би све требало да изгледа. Правоугло.

ЛЕТВЕ У ОГРАДИ: Погледајте то глупо дрвеће: само неке гране и нигде реда.

ИВЕР НА ВОДИ: Мени пастрмка да прича о пливању! Незналица! Она плива против струје!

МИШ: Птице. Превозићена ствар. Не схватам како може неко да буде птица.

ЦЕЛАТ: Знате, ми целати смо осећајни. Бесплатно то не бисмо радили.

ДРЖАВНИК КАТОН: Шта? Глад? Беда? Неродна година? Није важно. Пре свега мора бити уништена Картагина.

СУСЕД: Каква је кукавица и издајница тај Архимед! Непријатељ напада наш град, а он црта своје кругове!

ВОЂА: Ја ћу да вас изведем из новембра у децембар.

ЧОВЕК И ПАС

Занима ме како је пас постао човеков – најбољи пријатељ.

ОМАР ХАЦИМУХОВИЋ
Ул. Иве Андрића 7/12
71000 Сарајево

Претпостављамо да је то било овако. Прво су човек и пас били дивљи. И то много. Тако рећи вукови. Тада је уопште све било много дивље. Па замислите кад је човек био толико диваљ, какве су тек биле друге зверке. Пас је био диваљ на свој начин, човек на свој. И онда је човек хтео да буде другачији од других. Трудио се. Почео да се усправља. Да гледа у небо. Да црта по пећинском зиду. Полако је постајао питомији. И пас као да се помало мењао. То као да их је приближавало. Пас као да се полако удаљавао од вукова а приближавао се човеку. Псу се свидело како је човек све паметнији. Пратио је то из прикрајка. И види пас, једнога дана (било је негде по подне, не знамо тачно колико је било сати, часовник још није био измишљен) – човек има ватру. Па после види – човек савладао зверчицу која је њему, тј. псу, побегла. Пече месо. Како мирише месо кад се пече! Псу пође плувачка на уста. Види пас –

човек зна да направи склониште. И почне пас да се мува околу. Ма-ше репом. Мало гледа да се примакне, а мало се чува. Чека прилику да се покаже. И, ево прилике! Ноћу, по мраку и киши, прикрада се човековом станишту – вук. А

човек (у ствари, он је тада био 50% мајмум) имао, у тору испред пећине три козе (или четири, није важно, давно је то било, а и био је мрак). Пас залаје на вука, залаје, човек се пробуди, изјури из пећине, почне да виче. Вук побегне. Сутрадан, пас приђе мало ближе, човек му баци парче меса. А негде касније, примети пас да човек има децу која би се радо поиграла са псом. А кад би и он имао децу – како би се њихова деца играла...

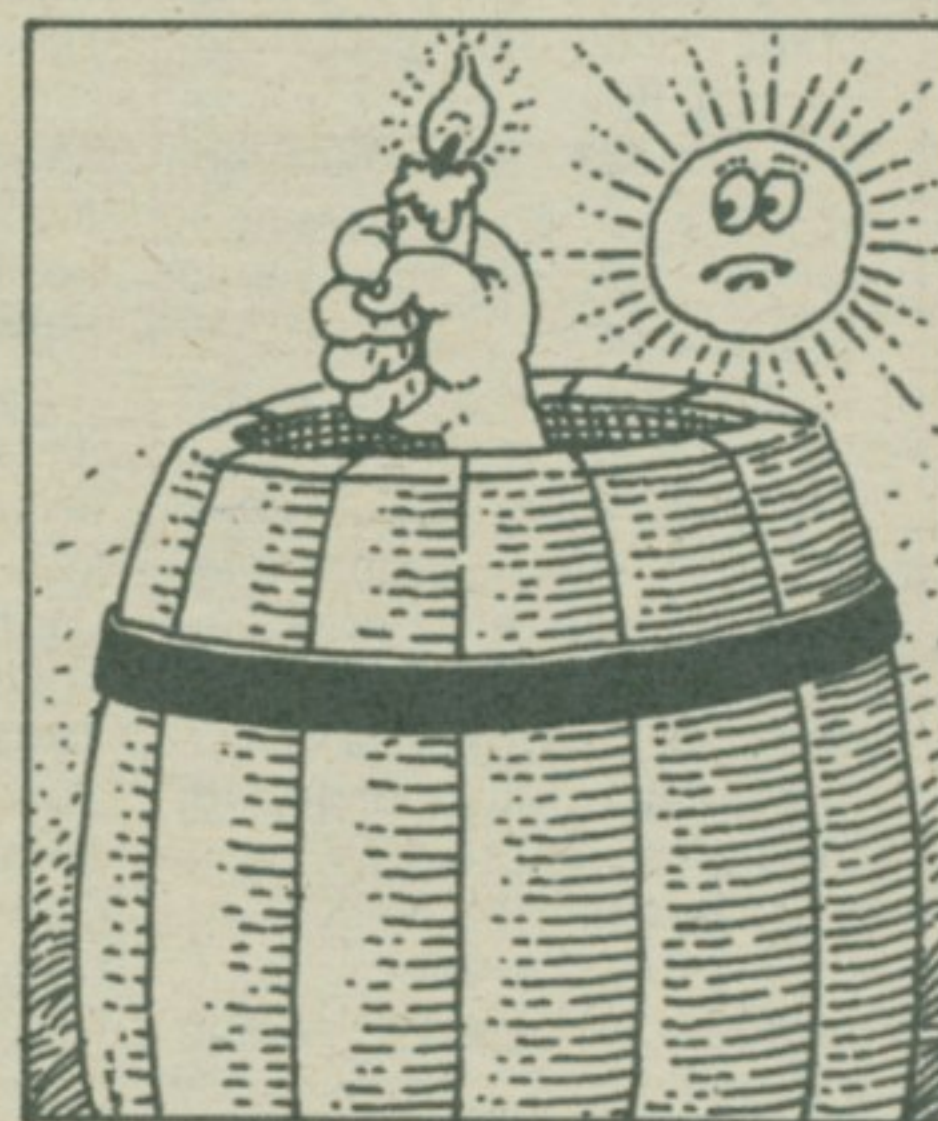
И тако, полако, обојница су схватили да им је боље да буду пријатељи.

ДИОГЕН

Мене одушевљава антички филозоф Диоген. Кажите ми неку његову изреку.

ИЛИЈА ПАНТИЋ
Вршац

Диоген је овако закључивао: Боговима припада све. Мудраци

су пријатељи богова. Код пријатеља су све ствари заједничке. Дакле, све припада мудрацима. Људима који су се плашили снова говорио је како се не узбуђују због онога што раде будни, а имају много муке с оним о чему у сну фантазирају. На савет да потражи роба који му је побегао, одговорио је: „Ако Манес може да живи без Диогена, зашто Диоген не би могао без Манеса“. (Ови примери узети су из књиге Д. Леартијеа: „Живот и мишљење познатих филозофа“, коју нашим читаоцима најтоплије препоручујемо!)

РЕШЕЊЕ МИСТЕР ИПАЈШЕ

Молим те да одговориш и на ово питање: кад је и како направљен први лифт?

БЈАНКА БОШЕВСКА
91000 Скопје

Твоје питање се, вероватно, односи на први електрични лифт какав се данас користи, али су направе сличне врсте постојале од давнина.

Дизалице, јер лифт је у основи

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

в. д. директор НО ПОЛИТИКЕ
др ЖИВОРАД МИНОВИЋ
В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Вић

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Вић

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирини Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић, Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Вић, Зефирини Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патриотић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Станковић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миланко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 42.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 93.-
ШВЕДСКА	Шкр. 299.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 285.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 79.-

Уплате из иностранства слати на дебитни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Дубравка Вученовић, Братства и јединства 240, Трн 78214 Залужани – има 16 година, воли музику, моторе и рачунаре, тренира рукомет.

Bojana Ivanišević, 9-2-23 Jian Guo Men Wai, Peking, P.R. OF China – има 13 година, у Кини је већ три године и остаће још најмање годину дана, воли музику и тренира стони тенис.

Бранислава Будимчић, Маршала Тита 42/1, 35230 Ћуприја – има 14 година, воли да чита књиге, сакупља марке.

Диана Михајловић, Алеја маршала Тита 2/III, 24000 Суботица – има 13 година, воли спорт и музику, сакупља салвете и постере.

Сузана Каравла, Фебруарских жртава 216, 41000 Загреб – има 16 година, воли музику и спорт.

Анита Зрински, Жељезничка станица 86, 42203 Јалжабет – има 12 година, воли спорт и музику.

Нихада Бегић, Рамиза Деллахметовића 37, 71300 Високо – има 12 година, воли музику, сакупља постере и писма.

Анета Рајковић, Димитрија Туцовића 57, 18000 Ниш – има 12 година, воли музику, спорт и путовања.

Слађана Павловић, 23. нова бр. 10, 11221 Кумодраж – има 13 година, воли спорт и музику.

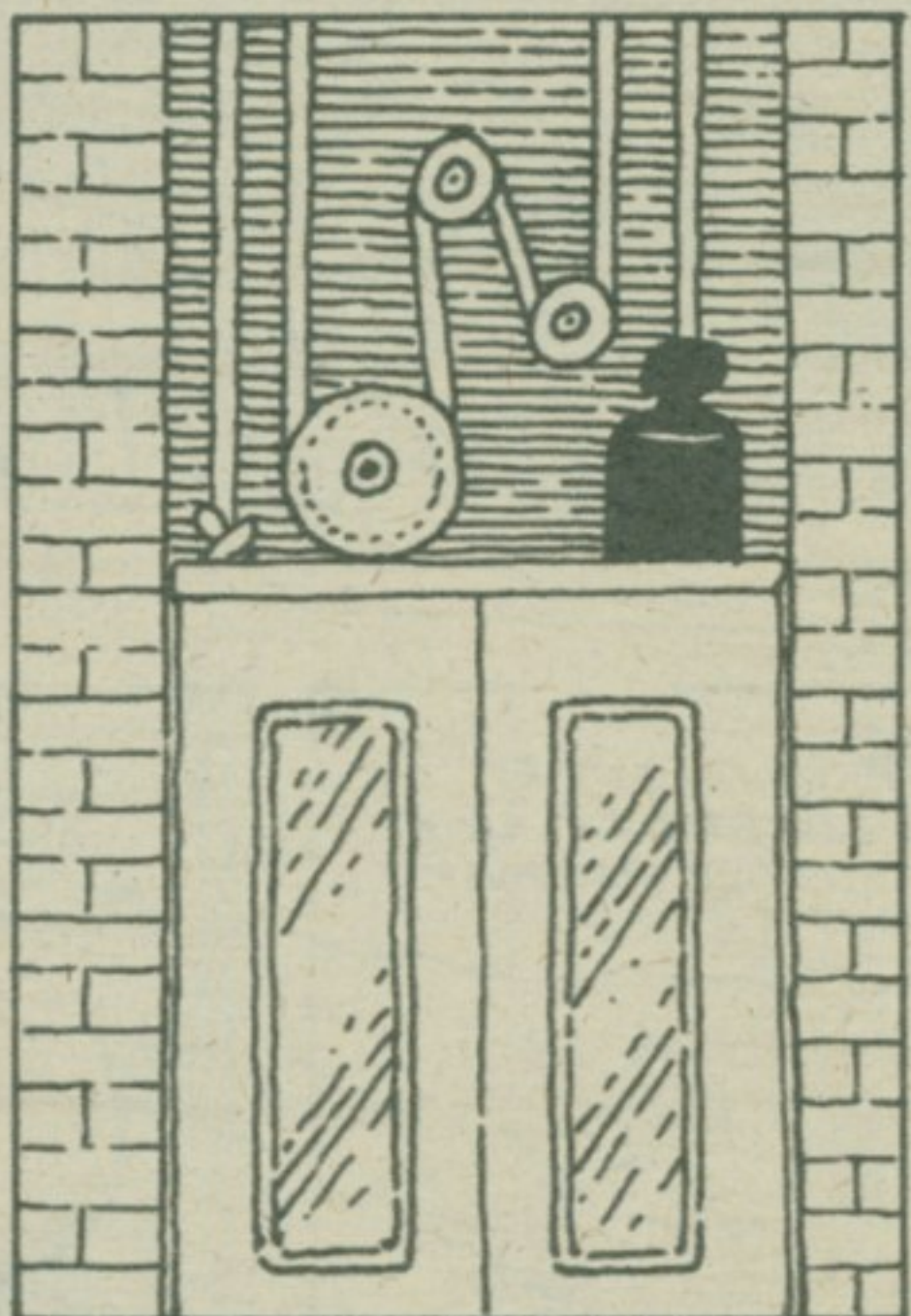
дизалица за људе, користили су још 236. године пре наше ере стари Римљани, с тим што су им служиле за подизање терета и што их је покретала снага људских мишића (робова), животиња и воде.

Почетком 18. века робова већ поодавно није било, а успут је и технологија унапредовала. Француз Жак Белаје направио је први хидраулични лифт који је покретао компликовани систем цеви и хидрауличних пумпи. Решење месје Жака имало је једну ману: у њега је комотно могла да се смести само једна особа.

Требало је причекати на 19. век и на појаву парних мотора довољно снажних да покрећу лифтове велике носивости и задовољавајуће брзине. Али, све што је измишљено до средине века имало је исти ситан недостатак: ни један од тих лифтова није био осигуран против пуцања главног ужета.

Речену ману отклонио је Амери-

канац Илајша Грејвс Отис. Кабина његовог лифта клизила је по две назупчене шине-водиље. Онога тренутка када би затегнутост

ужади попустила, једна опруга активирала би кочницу која је одмах заустављала кабину.

Илајша је заслужан и за конструкцију првог електричног лифта на свету. Произвела га је компанија коју је он основао, „Отис енд брадерс“, и 1889. године уградила у пословну зграду Демарест у Њујорку. Лифт је радио на принципу котура који је покретао електрични мотор. У зависности од тога да ли се кабина кретала навише или наниже, каблови су се намотавали и одмотавали преко нажебљеног котура. На исти котур било је причвршћено и уже са противтегом. Када би се уже лифта намотавало, уже противтега се одмотавало.

Тиме је питање лифтова мање-више решено, изузме ли се још пар ситних недостатака у које свакако спада и чињеница да први електрични лифт није могао да подигне терет на висину већу од 45 метара и да се кретао максималном брзином од 100 метара у минуто.

Експресним лифтовима Светског трговачког центра у Њујорку данас се до 110. спрата, односно 400 метара висине, стиже за непун минут.

НИКАД НИЈЕ КАСНО

Имам 18 година. Хтела бих да тренирам мачевање само се надам да нисам сувише „стара“ за тај спорт. Пошто не знам адресу ниједног клуба, молила бих те да ми ти кажеш коме да се обратим. И још нешто – да ли сама купујем опрему или је добијам у клубу?

ОЉА
Београд

У Мачевалачком савезу Југославије рекли су нам да си се можда мало касно сетила да почнеш да се бавиш овим спортом, али да то не значи да не би требало да про-

баш. Никад се не зна да баш у теби не „спава“ неки мачевалачки ас.

У сваком случају, обрати се или клубу „Железничар“ који има своје просторије на Ташмајдану или „Црвеној звезди“. Већ годину дана са мачеваоцима „Црвене звезде“ ради један од најбољих светских тренера, Пољак – Чеслав Војћевски.

Што се тиче опреме, разочараћемо те. Свако мора да набави сам себи опрему, а она, ако одговара светским стандардима (опреми која се користи на првенствима и званичним такмичењима) врло је скупа.

ШКАКЉИВО

Увек ме обрадује нека од оних анегдота које су духовите а нису баш широко популарне. Ако си расположен (а како не би био расположен – Забавник) испричај једну.

ДАМИР
Братунац

Писац Алфредо Панцини имао је обичај да ставља људе пред шкакљиве проблеме. Једном уђе у кафану и поручи чашицу коњака. Кад га доби, он рече конобарици:

„Знате шта, предомислио сам се. Боље да ми донесете пиво, а коњак вратите“.

Девојка донесе пиво, Панцини га испи и пође према излазу не плативши.

„Господине, нисте платили пиво!“

„Разуме се, јер сам вам дао коњак у замену“.

„Али ни коњак нисте платили“.

„Па нисам га ни попио“.

Писац се затим осмехну, и, наравно, збуњеној конобарици плати пиво.

**НАГРАДА
СВАКОГ МЕСЕЦА**

Само за чланове ПЕЗ клуба!

1 пут месечно – **1 СУПЕР НАГРАДА**
и 100 других награда

Постаћеш и ти пријатељ ПЕЗ-а и
члан ПЕЗ клуба кад пошаљеш 5
омота ПЕЗ бомбона.

ПЕЗ ПОЗДРАВЉА СВОЈЕ ПРИЈАТЕЉЕ!

Испуњен купон пошаљи на адресу:
ПЕЗ ПРИЈАТЕЉ 61110 ЛЈУБЉАНА, пп. 38

Купон испуни штампаним словима, исеци и налепи на дописницу

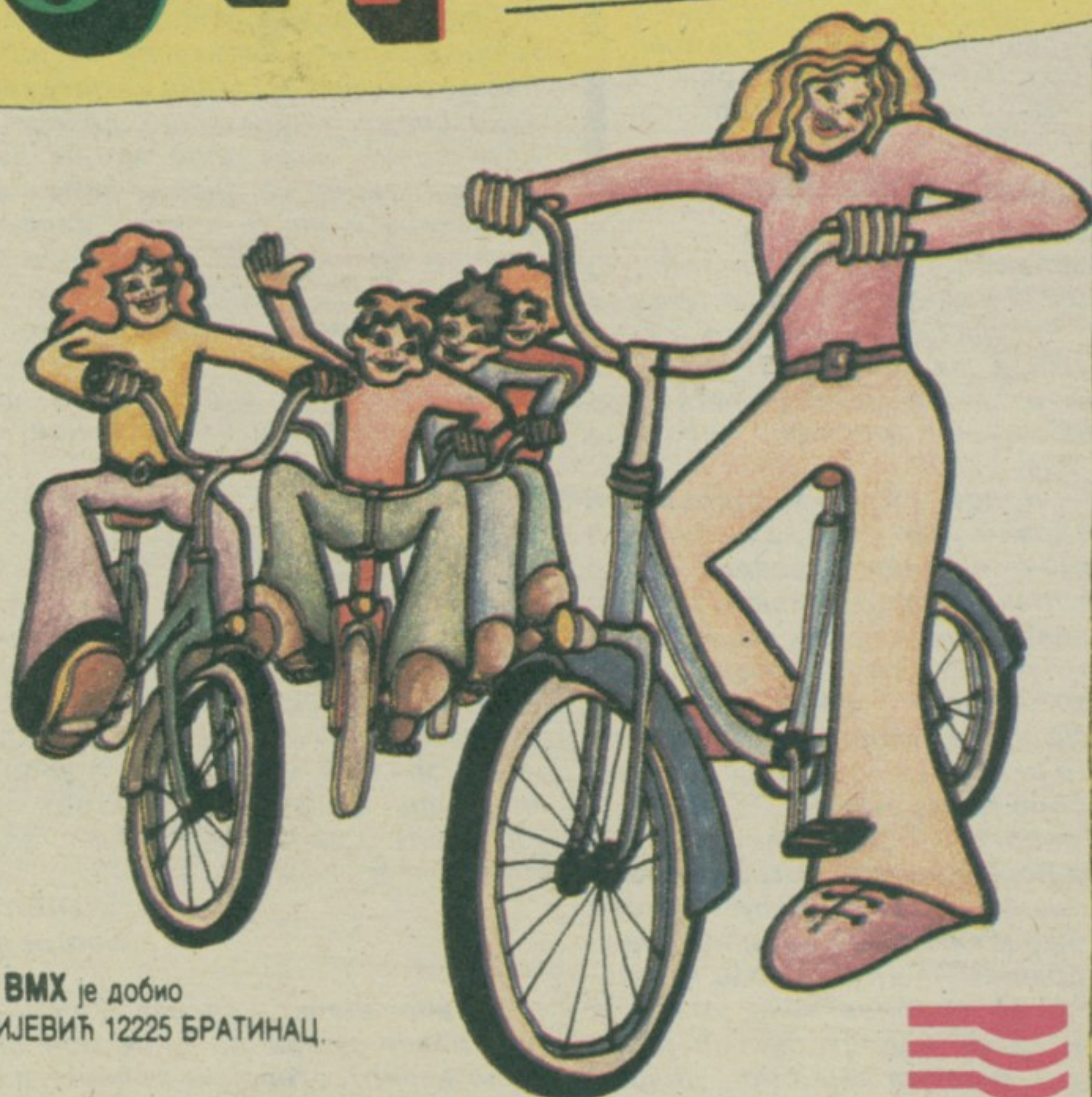
Презиме и име

Улица и кућни број

Пошт. број и место становања

датум рођења

СУПЕР НАГРАДУ **БИЦИКЛ ВМХ** је добио
122495 БОЖИДАР ДИМИТРИЈЕВИЋ 12225 БРАТИНАЦ,
СЕЛО КАСИДОР

064739 065355 065966 066543 067133 067748 068323 068911 069485 070081 070671 071366 071981 072592 073169 073759 074374 074949 075537 076111 076707 077297
077992 078607 079218 079795 080385 081000 081575 082163 082737 083333 083923 084618 085233 085844 086421 087011 087626 088201 088789 089363 089959 090549
091244 091859 092470 093047 093637 094252 094827 095416 095990 096586 097176 097871 098486 099097 099674 100264 100879 101545 102042 102616 103212 103802
104497 105112 105723 106300 106890 107505 108080 108668 109242 109838 110428 111123 111738 112349 112926 113516 114131 114707 114285 115869 116465 117055
117750 118365 118976 119553 120143 120758 121333 121921 123091 123681 124376 124991

ПОПАЈ

